

Operationelt program

Europæisk Territorialt Samarbejde
(INTERREG IV A)
2007-2013

(2007CB163PO057)

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
1.1 Programudvikling.....	4
1.1.1 Indledende bemærkning	4
1.1.2 Historisk udvikling	4
1.1.3 Udvikling af det nye program (2007-2013)	5
1.1.4 Samvirke med andre strategier, planer og programmer	7
1.2 Fortegnelse og kort over områder, der kan støttes	10
2. Ex-ante evaluering	12
3. Socio-økonomisk analyse	15
3.1 Analyse af den aktuelle situation og af styrker og svagheder	15
3.1.1 Placering og geografi	15
3.1.2 Befolkningsudvikling	16
3.1.3 Uddannelse	17
3.1.4 Økonomisk udvikling og erhvervsstruktur	19
3.1.5 Innovation, forskning og udvikling	20
3.1.6 Arbejdsmarked og beskæftigelse	22
3.1.7 Turisme	23
3.1.8 Infrastruktur og pendling	24
3.1.9 Sundhed	26
3.1.10 Miljø	27
3.1.11 Identitet	28
3.2 Strategisk miljøvurdering (SEA)	29
4. Programstrategi – mål, prioriteter og fokustemaer	34
4.1 Vision og mål	34
4.2. Horisontale kriterier	35
4.3 Programindikatorer	35
4.4 Prioriteter og fokustemaer	37
4.4.1 Prioritet 1 ”Erhvervsliv, innovation, maritim udvikling & miljø”.....	37
4.4.1.1.Fokustema 1: Erhvervsmæssige initiativer	39
4.4.1.2.Fokustema 2: Forskning & teknologi	40
4.4.1.3.Fokustema 3: Sundhed	41
4.4.1.4.Fokustema 4: Maritime erhverv/økonomi	42
4.4.1.5.Fokustema 5: Turisme & kultur	43
4.4.1.6.Fokustema 6: Miljø, energi & naturbeskyttelse	44
4.4.2 Prioritet 2 „Grænseoverskridende strukturer & menneskelige ressourcer“	45
4.4.2.1 Fokustema 7: Uddannelse, kvalificering & integration	48
4.4.2.2 Fokustema 8: Arbejdsmarked, socialområde & lige muligheder	49
4.4.2.3 Fokustema 9: Generel strukturforbedring	50
4.4.2.4 Fokustema 10: Regional identitet	51
4.4.3 Prioritet 3 „Teknisk Bistand“	52
5. Gennemførelse af det Operationelle Program	54
5.1 Forvaltningsmyndighed og fælles Teknisk Sekretariat	54
5.1.1 Forvaltningsmyndighed	54
5.1.2. Fælles Teknisk Sekretariat	56
5.2 Attesteringsmyndighed	56
5.3 Revisionsmyndighed og kontrolsystem	58

Overvågning af programmet	61
6.1 <i>Dansk-tysk INTERREG-udvalg</i>	61
6.1.1 INTERREG-udvalgets sammensætning	61
6.1.2 INTERREG-udvalgets opgaver	62
6.2 <i>Elektronisk dataudveksling med Kommissionen</i>	63
6.3 <i>Yderligere overvågningsordninger</i>	63
7. Ansøgningsprocedure og kriterier for valg af projekter	64
7.1 <i>Ansøgningsprocedure</i>	64
7.2 <i>Kriterier for valg og vurdering af projekters støtteberettigelse</i>	64
7.2.1 Formelle kriterier	64
7.2.2 Indholdsmæssige kriterier	65
8. Information og kommunikation.....	66
8.1 <i>Aktiviteter:</i>	66
8.1.1 Internet	66
8.1.2 Presse, radio og fjernsyn	66
8.1.3 Publikationer	66
8.1.4 Arrangementer og seminarer	67
8.1.5 Mails	67
8.1.6 Rådgivning af ansøgere	67
8.1.7 Ansvar for de projektansvarlige.....	67
8.2 <i>Målgruppe</i>	67
8.3 <i>INTERACT</i>	68
9. Økonomisk forvaltning	69
10. Finansieringsplan	70
11. Bilag	72

1. Indledning

1.1 Programudvikling

1.1.1 Indledende bemærkning

Dette forslag til programdokument for den nye støtteperiode Europæisk Territorialt Samarbejde (INTERREG IV A) for perioden 2007-2013 er baseret på erfaringerne fra de hidtidige støtteperioder og er en videreudvikling af det grænseoverskridende samarbejde under hensyntagen til nye rammebetingelser og ændrede karakteristika ved grænseregionen.

Forslaget til det Operationelle Program fremlægges i fællesskab af deltagerne: Region Sjælland, Kreis Ostholstein, Kreis Plön og Hansestadt Lübeck.

1.1.2 Historisk udvikling

Indtil 1977 var der kun venskabelige forbindelser mellem det daværende Storstrøms Amt (pr. 01.01.2007 en del af den nye Region Sjælland) og Kreis Ostholstein. I 1977 gennemførte begge "Kreise" (amter) en fælles tysk-dansk uge med ca. 110 arrangementer og ca. 100.000 deltagere. Gennemførelsen af denne tysk-danske uge betragtes i dag som legendarisk udløser for mange grænseoverskridende by- og kommunepartnerskaber og som udløser for det partnerskab, der senere blev formelt aftalt mellem de to amter. Som ved andre tysk-danske partnerskaber var de kulturelle relationer og ungdomsudvekslingen de bærende søjler.

Udgangspunktet for et mere intensivt samarbejde mellem Storstrøms Amt og Kreis Ostholstein var i 1989 frygten i begge amter for, at Folketingets beslutning om at bygge den faste forbindelse over Storebælt kunne medføre, at de internationale trafikstrømme mellem Skandinavien og Centraleuropa blev ledet via Jylland og at Fugleflugtslinjen over Femernbælt ville kunne miste sin betydning som økonomisk livsåre for dette område. Situationen foranledigede den 16.03.1989 de to amter til i en fælles resolution at kræve en udbygning og styrkelse af Fugleflugtslinjen. Samtidig besluttede man i resolutionen

- at udnytte det indre marked i Europa bedst muligt i udviklingen af de to amter og til det formål at styrke forbindelsen mellem de to amter og
- i fællesskab at undersøge muligheden for i samarbejde med EU-kommissionen at iværksætte grænseoverskridende projekter, som kunne fremme udviklingen i regionen.

Med henblik på realiseringen af denne målsætning grundlagde de to amter arbejdsgruppen „Tysk-Dansk Fugleflugtslinje”, også kaldet det ”Tysk-Danske Udvalg”. Udvalget, som senere dannede Overvågningsudvalget, er kernen i det dansk-tyske samarbejde. På det konstituerende møde den 07. juni 1990 i Nykøbing F besluttede den fælles arbejdsgruppe:

- som grundlag for et fælles udviklingskoncept og til udforskning af samarbejdsmuligheder at give en socio-økonomisk analyse af de to amter i opdrag og parallelt hermed,
- allerede at begynde at gennemføre fælles projekter og
- at anmode EU-kommissionen om økonomisk støtte hertil.

Med sin afgørelse den 16.12.1991 bevilgede EU-kommissionen de to partnere, hvis støtteområde nu også omfattede Lübeck, et beløb på 0,5 mio. euro til det grænseoverskridende samarbejde af midler fra fællesskabsinitiativet **INTERREG**. Med denne økonomiske bevilling fik den socio-økonomiske analyse og 7 andre projekter samt etableringen af et INTERREG-sekretariat støtte.

Det grænseoverskridende samarbejde kunne fortsættes i 1995 takket være støtte fra **INTERREG II A**. Regionen fik således mulighed for at fortsætte det påbegyndte vellykkede samarbejde. Regionen fik i alt 5,2 mio. euro i støttemidler. Ved hjælp af denne støtte kunne der gennemføres 27 grænseoverskridende projekter. Udbygningen af samarbejdet blev under INTERREG II udvidet med en væsentligt større kreds af aktører, hvis arbejde derved til dels blev fast etableret.

Under **INTERREG III A** kunne flere nye og vigtige aktører involveres i det grænseoverskridende samarbejde og arbejdet kunne igen udvides til nye samarbejdsområder. Med et støttevolumen på 9,6 mio. euro kunne ca. 30 projekter støttes, som delvist har fået et større volumen end under INTERREG II. Inden for turisme og almindelige grænseoverskridende strukturer samt inden for miljøområdet blev der tilført nye impulser. Det er også vigtigt, at kvaliteten i det grænseoverskridende samarbejde kunne forbedres meget, og at INTERREG har etableret sig som et meget vigtigt instrument i den regionale udvikling, og at der er iværksat talrige projekter, som ikke kunne være gennemført uden INTERREG.

1.1.3 Udvikling af det nye program (2007-2013)

På basis af erfaringerne fra det grænseoverskridende samarbejde i Femernbæltregionen sikrer det nye program fortsættelsen og især videreudviklingen af det grænseoverskridende samarbejde. De hidtidige vellykkede spirer til samarbejde kan udbygges, og nye samarbejdsforhold kan etableres. Med den nye områdekulisse på grund af udvidelsen af det danske støtteområde i forbindelse med kommunalreformen og udvidelsen af det tyske støtteområde på grund af, at Kreis Plön er kommet med, får samarbejdet nye impulser. Dette ses i Femernbæltregionen som en mulighed for at nedbryde de eksisterende barrierer.

Udformningen af programmet har fundet sted under ledelse af en arbejdsgruppe, som består af medarbejdere fra det hidtidige INTERREG-sekretariat og af repræsentanter fra forvaltningen.

Den blev overvåget af en styregruppe, som bestod af repræsentanter for de berørte amter/kommuner og af repræsentanter fra erhvervslivet og fra arbejdsmarkedets parter, og som i væsentlig grad bestod af medlemmerne af det hidtidige Styringsudvalg (se **bilag 1**). Derudover har talrige yderligere partnere og aktører fra erhvervsliv og arbejdsmarked deltaget i processen med programudviklingen i form af workshops og høringer (se **bilag 2**).

Især hos aktørerne blev der konstateret en stor interesse for programmet i løbet af programprocessen. Til workshoppen den 25.01.2007, som fandt sted inden for rammerne af ex-ante evalueringen, havde der tilmeldt sig dobbelt så mange deltagere som forventet (over 110), og mange tilmeldinger måtte afvises.

Hele udviklingsprocessen blev i henhold til retningslinierne for ex-ante evaluering fra EU-kommissionen¹ overvåget tæt af et konsulentteam inden for rammerne af en ex-ante evaluering. Konsulenternes anbefalinger er i vidt omfang blevet indarbejdet i programforslaget (jf. kapitel 2). Nogle anbefalinger vil indgå i beskrivelsen af forvaltnings- og kontrolsystemerne i henhold til artikel 71 i forordning nr. 1083/2006.

Den konkrete udarbejdelse af programmet blev påbegyndt i starten af oktober 2006 med en indledende fase. I første omgang blev det sammen med styregruppen undersøgt, om målene for det tidligere program stadig var aktuelle, og om de skulle tilpasses på grund af de aktuelle rammebetingelser. For den videre bearbejdning blev der brugt en barriereanalyse² af Femernbæltregionen, som blev udfærdiget af uafhængige konsulenter inden for rammerne af INTERREG III A projektet „PROFIL“, og som sammen med erfaringerne fra tidligere støtteperioder giver værdifulde informationer og inspiration for det fremtidige samarbejde, og som således er en vigtig bestanddel af dette program. På det tidspunkt, hvor den nye strategi for dette program blev udarbejdet, begyndte konsulenterne også med deres arbejde inden for rammerne af ex-ante evalueringen, således at den videre proces blev overvåget af dem.

De efterfølgende uger og måneder var kendetegnet ved talrige møder i arbejdsgruppen og daglig e-mail- og telefon-kontakt. Arbejdsgruppen mødtes også regelmæssigt med konsulentteamet. Yderligere tilpasninger fandt regelmæssigt sted via skriftlige mellemresultater (research notes) og telefonsamtaler. Resultaterne af disse møder indgik regelmæssigt i programmet. Resultaterne af de inden for rammerne af ex-ante evalueringen gennemførte interviews af regionale eksperter, online-spørgeskema undersøgelsen af tidligere projektansvarlige samt en workshop med 110 tyske og danske deltagere var også vigtige dele af programmet.

¹ ”The New Programming Period 2007-2013, Indicative Guidelines on Evaluation Methods: Ex Ante Evaluation, Working Document No.1”, August 2006

² Institut for Grænseregionsforskning og Institut für Regionalforschung: Barrierer og potentialer i det grænseoverskridende samarbejde i Femern Bælt Region; 2006

Den 19.02.2007 blev programmet udsendt til 620 adressater som led i en offentlig høringsproces. Resultaterne heraf indgår ligeledes i programmet. Programmet fremsendes derefter officielt via de nationale myndigheder til EU-kommissionen.

1.1.4 Samvirke med andre strategier, planer og programmer

Europæisk samhørighedspolitik

Den operationelle ramme for det foreliggende programforslag er EU-forordningerne for strukturfondsperioden 2007-2013³ samt Fællesskabets Strategiske Retningslinjer for samme periode og strategien for bæredygtig udvikling. Det Operationelle Program udgør et supplement hertil, og de valgte prioriteter er afledt af disse overordnede strategier.

Lissabon-strategien, som indeholder elementer fra Göteborg-erklæringen, danner grundlaget for de Strategiske Retningslinjer og for brugen af EU-strukturfondenes ressourcer. Det nye mål for det „Europæiske territoriale samarbejde“ har til formål at fremme integrationen inden for Fællesskabet i alle dens aspekter, som de fremgår af art. 6 i forordning 1080/2006.

Østersøstrategie

Det Europæiske Råd vedtog i 2009 en samlet strategi for Østersøområdet EUSBSR (European Union Strategy for the Baltic Sea Region), som skal håndtere fælles udfordringer og muligheder i Østersøområdet. Projektets understøttelse af EUSBSR indgår, hvor det er relevant, i vurderingen af projektets kvalitet og er dermed retningsgivende i prioriteringen af projekter. Programmets bidrag til understøttelse af EUSBSR beskrives hvert år i årsrapporten til kommissionen.

Nationale Strategier

Danmark:

Den danske regerings globaliseringsstrategi „**Fremgang, fornyelse og tryghed**“ danner rammen for Danmarks omstilling til udfordringen fra globaliseringen. I den forbindelse spiller regionale aktører en vigtig rolle. Dette gælder navnlig for forskning og uddannelse samt for fremme af innovation og iværksætterånd, hvis overordnede rammer skal tilpasses de nationale udfordringer og skæres til efter dem. I ”**Danmarks strategiske referenceramme for 2007-2013 Regional konkurrenceevne og Beskæftigelse**” er der desuden henvist til muligheden for en forstærket indsats på miljøområdet under Det Europæiske Territoriale Samarbejde.

³ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1080/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1783/1999 (1080/2006), Rådets forordning (EF) Nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999 (1083/2006) samt Kommissionens forordning 1828/2006 af 8. december 2006 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1080/2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (1828/2006)

Med kommunalreformen og de nye regionale „vækstfora“ er der skabt en stærk platform for regionale og lokale foranstaltninger inden for den økonomiske udvikling, som er medfinansieret af EU's strukturfonde.

Tyskland:

Den tyske forbundsregering har i regeringsaftalen med alle partier i regeringen vedtaget en række foranstaltninger for at gøre det muligt at omsætte målene fra Göteborg og Lissabon. Flere ministerier har til det formål lagt egne støtteprogrammer frem. På delstatsniveau er der besluttet yderligere strategier og foranstaltninger (se nedenfor).

Regionale strategier

I Danmark og Tyskland opstilles der på regionalt plan strategier og planer for den regionale udvikling:

Den regionale udviklingsstrategi for Region Sjælland er pt. ved at blive udarbejdet.

Det danske EU-program for regional konkurrenceevne og beskæftigelse omfatter hele Danmark og således også den danske del af programområdet.

Delstatsregeringen i Schleswig-Holstein samler med „**Zukunftsprogramm Wirtschaft**“ (Fremtidsprogram Økonomi) de vigtigste økonomi- og regionalpolitiske støttetiltag i delstaten. Programmet finansieres med midler fra den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), sammen med stats- og delstatsmidler. Det omfatter hele Schleswig-Holstein. Indholdet af dette programforslag er afstemt med programmet. Desuden er de såkaldte Regionalkontorer i de enkelte støtteregioner, som vejleder projekterne frem til den formelle ansøgning, placeret i samme institution som INTERREG-Sekretariatet. Her foregår et tæt samarbejde, afstemning og afgrænsning, som har fundet sted i flere støtteperioder.

Delstatsregeringen i Schleswig-Holstein har opstillet „**Zukunftsprogramm Arbeit**“ (Fremtidsprogram Arbejde) for at styrke menneskenes konkurrenceevne på arbejdsmarkedet med midler fra den Europæiske Socialfond. Gennem en tæt afstemning før bevillingen sikres det, at der kun støttes aktiviteter, som ikke støttes af ”Zukunftsprogramm Arbeit”

Udvalgsbehandlingen af Mål 2 ansøgninger er i Danmark henlagt til de regionale vækstfora. I Region Sjælland foregår den administrative behandling af ansøgningerne i Vækstforumsekretariatet, der er placeret i umiddelbar sammenhæng med Forvaltningsmyndigheden. Dette sikrer et tæt samarbejde vedrørende afgrænsning af programmerne og forhindrer eventuelle overlap.

Hele Danmark er berørt af Landbrugsfondets program til **Udvikling af landdistrikterne** og af den nationale strategiske plan for fiskerisektoren. Programmet er derudover omfattet af rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation og af rammeprogrammet for forskning og teknisk udvikling.

„**Zukunftsprogramm ländlicher Raum**“ (Fremtidsprogram Landdistrikt) fremmer nye modeller i udviklingen i landdistrikterne i Schleswig-Holstein. Til det formål er der stillet midler fra den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (**ELFUL**) til rådighed. Støtteområdet er hele Schleswig-Holstein. Der kan principielt ske tematiske overlap i forhold til INTERREG programmet. Inden for rammerne af „Zukunftsprogramm ländlicher Raum“ vil der dog først og fremmest gives støtte til investeringer, som er noget, INTERREG-programmet *ikke* støtter. Her findes der således en tydelig afgrænsning til INTERREG-programmet. Derudover fordeles midlerne efter LEADER-metoden. Det betyder, at projekterne bevilliges igennem lokale aktionsgrupper (LAGer) i en 'aktiv region'. De pågældende aktiv-regioners LAG-management vil sandsynligvis ligge hos de samme institutioner som INTERREG-sekretariatet, eller i administrationen hos de deltagende myndigheder. Dermed garanteres også her en tydelig afgrænsning.

„**Zukunftsprogramm Fischerei**“ (Fremtidsprogrammet Fiskeri) i Schleswig-Holstein får midler fra den Europæiske Fiskerifond. Ved første øjekast eksisterer der tematiske overlap i forhold til INTERREG-programmet. Havneudvikling er et eksempel på et område, der overlapper mellem programmerne. I ”Fremtidsprogrammet Fiskeri” støttes dog foranstaltninger, der sigter mod en forbedring af fiskeriprocesserne i forhold til fiskeriprodukterne. Idet dette ikke er en del af INTERREG-programmet, findes der her en afgrænsning mellem programmerne.

Femernbæltregionens programområde er også en del af de to **transnationale programmer i Østersøen og Nordsøen** inden for rammerne af det Europæiske transnationale samarbejde. Et stærkere samspil mellem de forskellige programformer inden for rammerne af det territoriale samarbejde er ønskværdigt, og det sikres gennem udgivelse af newsletters og projektlister.

Region Sjælland er desuden støtteområde i det grænseoverskridende program: Øresund-Kattegat-Skagerrak, samt tilstødende område (20 % område) i det grænseoverskridende program: Southern Baltic Cross-Border Co-operation Programme

Samlet set findes der en mangfoldighed af programmer i støttereionen, som overlapper geografisk og har lignende prioriteter. I sammenligning med de øvrige støtteprogrammer

forfølger det nye program dog målsætningen om det grænseoverskridende samarbejde. Erfaringen fra tidligere støtteperioder har vist, at afgrænsningen til de øvrige programmer er uproblematisk.

I henhold til artikel 7 i forordning (EF) nr. 1828/2006 er Forvaltningsmyndigheden forpligtet til at stille en fortegnelse over støttemodtagere, titlerne på operationerne og støttebeløbet med offentlige midler til hver operation i elektronisk eller anden form til rådighed. Idet denne forpligtelse gælder for alle støtteprogrammer, sikres også derigennem, at en dobbeltfinansiering udelukkes. Disse fortegnelser offentliggøres på programmets egen hjemmeside www.fehmarnbeltregion.net.

Skulle der opstå overlap, vil Forvaltningsmyndigheden, sekretariatet og udvalgene sammen med andre programadministrerende enheder, der til dels befinder sig under samme tag som Forvaltningsmyndigheden eller INTERREG-sekretariatet, foretage en afgrænsning.

Derudover skal projektpartnerne både i ansøgningen og den senere kontrakt skrive under på, at de hverken har søgt om eller allerede modtaget andre støttemidler til samme eller lignende aktiviteter.

1.2 Fortegnelse og kort over områder, der kan støttes

De områder i programmet, der kan støttes, er i medfør af afgørelse fra Kommissionen af 31.10.2006:

- Storstrøms Amt DK006,
- Vestsjællands Amt DK005,
- Roskilde Amt DK004,

De danner den nye Region Sjælland.

- Kreis Ostholstein DEF08
- Kreisfreie Stadt Lübeck DEF03,
- Kreis Plön DEF0A

2. Ex-ante evaluering

Det Operationelle Program skal i medfør af artikel 48 stk. 2, 6. punktum i forordning nr. 1083/2006 før dets godkendelse underkastes en ex-ante evaluering med henblik på at forbedre kvaliteten i programmeringen og for at virke for en optimal brug af EU-budgetmidlerne. Den 01.12.2006 fik et dansk-tysk konsulentteam bestående af dsn-Projekte und Studien für Wirtschaft und Gesellschaft, Kiel, Advance/1, Århus og Epinion A/S, Århus til opgave at gennemføre ex-ante evalueringen.

Resultatet af evalueringen fremgår af en separat rapport, der er vedlagt dette Operationelle Program. Det følgende afsnit er et sammendrag lavet af konsulentteamet vedrørende de konklusioner og anbefalinger der følger af ex-ante evalueringen.

Ex-ante evalueringen er gennemført i en integreret samarbejdsproces med deltagelse af Interreg-sekretariatet og evalueringskonsulenterne fra dsn Projekte und Studien für Wirtschaft und Gesellschaft, Kiel, Epinion, Århus, og Advance/1, Århus. Ex-ante evalueringen er baseret på programversionen af 14. februar 2007.

Vurderingen af den socio-økonomiske analyse og relevansen af strategien for de konstaterede behov

SWOT-analysen og den socio-økonomiske analyse er baseret på statistiske data, interviews og research. Den giver informationer, som er relevante for formuleringen af programmets strategiske profil. Programmet lægger særlig vægt på at udnytte de særlige styrker og muligheder i regionen. Der findes en god forbindelse mellem identificeringen af disse styrker og muligheder i SWOT-analysen og den generelle strategi og de horisontale kriterier i programmet.

Vurdering af strategiens relevans og kohærens

Programmet har fire mål, to prioriteter og ti fokustemaer. Målene er horisontale og har ikke nogen umiddelbar forbindelse med målene for de enkelte prioriteter og fokustemaer. Denne specielle struktur begrundes godt i programmet. Målene og prioriteterne er meget generelle, men passer godt med forståelsen for regionens behov og potentiale. Betegnelserne på de 10 fokustemaer er baseret på områder, hvor SWOT-analysen har fundet frem til muligheder. Fokustemaerne er indholdsmæssigt afgrænset fra hinanden, således at der i de fleste tilfælde ikke forekommer tematiske overlap, men de er alligevel bredt anlagte og indbyder til deltagelse. Ved at allokere halvdelen af budgettet til hver af de to prioriteter kan budgettet betragtes som robust. I og med at programmet er bredt anlagt, er det mindre sårbart i tilfælde af ændringer i politikkerne eller det økonomiske klima.

Vurdering af strategiens forenelighed med regionale, nationale og EU-politikker (ydre kohærens)

Det operationelle program tager temaerne fra Lissabon-strategien op, og programmets dele orienterer sig entydigt hen mod de generelle EU-politikker og -anbefalinger. Der er altså samhørighed med andre nationale og regionale politikker, og der kan påvises mange områder med synergipotentialer. På programmets prioritets- og fokustema-niveau findes der ikke temaer, som er i modstrid med hinanden eller som modvirker hinanden. Den Strategiske Miljøvurdering viser, at fokustemaerne og aktiviteterne der har en sandsynlig positiv effekt på miljøet, og andre fokustemaer, hvor en sådan positiv effekt ikke er sandsynlig, står i et rimeligt og velforbalanceret forhold til hinanden. Programmet råder over metoder til generelt at sikre ligestilling mellem mand og kvinde (Gender Mainstreaming) samt over nogle fokustemaer, som i et vist omfang koncentrerer sig om ligestilling. På grund af programmets art og dets prioriteter og fokustemaer er det dog ikke sandsynligt, at programmet umiddelbart vil have positiv effekt på ligestillingen mellem mænd og kvinder og på ligestillingen mellem mennesker af forskellig etnisk herkomst.

Vurdering af de forventede følger og effekter

Samlet set er de nævnte indikatorer oplysende i relation til deres respektive funktioner og dataene er relativt let tilgængelige. I det væsentlige er indikatorerne klart definerede, men enkelte steder bør der finde mindre tilpasninger sted som ovenfor beskrevet. De øgede bestræbelser på at måle netværksegenskaber med henblik på opbygningen af grænseoverskridende social kapital skal hilses velkommen. Den planlagte regelmæssige overvågning af socio-økonomiske og fortrinsvis også økologiske rammedata synes passende til regelmæssig kontrol af programmets strategiske orientering. I det samlede billede kan indikatorsystemet og de forventede effekter vurderes som passende. Således må det forventes, at de foreslåede indikatorer i den nye programperiode i sammenligning med den forrige i øget omfang kan blive brugt til den indholdsmæssige styring af programmet

Vurdering af de foreslåede gennemførelsessystemer

De forvaltningsstrukturer, der er specificeret i det Operationelle Program er implementeret i overensstemmelse med EU-forordningerne 1080/2006 og 1083/2006. De operative forvaltningsstrukturer er i det væsentlige baseret på strukturerne og opgavefordelingen i det foregående program, hvorved forvaltningen og det fælles Tekniske Sekretariat på dansk side fremover vil have sæde i Sorø. En rundspørge hos de projektansvarlige fra programperioden 2001-2006 gav en høj tilfredshed med bistanden fra Interreg sekretariatet, hvorfor en fortsættelse af de hidtidige strukturer og tilbud til ansøgerne og de projektansvarlige er velbegrundet. Konsulenterne formulerer dog på grundlag af yderligere resultater af udspørgningen konkrete anbefalinger, som der bør tages hensyn til i forbindelse med den videre udformning af gennemførelsessystemet. Alt i alt synes de forvaltnings- og

overvågningsstrukturer, der er beskrevet i det Operationelle Program, generelt egnede til at orientere programmet strategisk, til at overvåge programgennemførelsen, og til at gennemføre programmet kundeorienteret og effektivt.

Programmets potentielle merværdi

Det er sandsynligt, at programmet med henblik på økonomisk vækst i regionen samt med henblik på en stærkere social samhørighed og grænseoverskridende integration vil generere merværdi. På grund af den geografiske beliggenhed og den udestående afgørelse om en fast forbindelse over Femernbælt vil effekterne i mange tilfælde være langsigtede. På grund af programmets natur er der risiko for, at programmet ikke kan fremvise nogen egentlig løftestangeffekt. Men denne risiko må betragtes som værende acceptabel.

Derudover har konsulentteamet også vurderet ligestillingsaspektet. Følgende afsnit viser resultatet og er et uddrag af evalueringsrapporten:

Vurdering af ligestillingen:

Evalueringskonsulenterne har også kort vurderet aspektet med ligestilling mellem mænd og kvinder og i den forbindelse taget hensyn til de muligheder effekter på ligestillingen mellem mænd og kvinder osv.

Behovene og mulighederne medtages i nogle tilfælde på fokustema-niveau i programmet. I den forbindelse drejer det sig i første række om aspekter omkring ligestilling mellem mænd og kvinder. Programforvaltningen har integreret opgaverne om ligestilling i tilstrækkeligt omfang i programmet.

Sandsynlige betydelige effekter for ligestillingen på grund af Interreg IV A-programmet for Femernbæltregionen

<i>Fokustemaer</i>	<i>Ligestilling mellem mænd og kvinder</i>	<i>Integration af etniske minoriteter</i>	<i>Sundhedsrelateret integration</i>	<i>Ingen diskriminering på grund af alder</i>
<i>Erhvervsinitiativer</i>				
<i>Forskning & teknologi</i>				
<i>Sundhed</i>				
<i>Maritim økonomi</i>				
<i>Turisme & Kultur</i>				
<i>Miljø, energi & naturbeskyttelse</i>				
<i>Uddannelse, kvalificering & integration</i>				
<i>Arbejdsmarked, socialområde & lige muligheder</i>				
<i>Generel strukturforbedring</i>				
<i>Regional identitet</i>				
	Sandsynlig positiv			
	Neutral			
	Sandsynlig negativ			

3. Socio-økonomisk analyse

3.1 Analyse af den aktuelle situation og af styrker og svagheder

Følgende socioøkonomiske redegørelse og SWOT analyse tager udgangspunkt i en række forskellige kilder:

1. Socioøkonomiske datakilder hvoraf de væsentlige er placeret i tabelbilag
2. Tilgængelige rapporter og analyser. Se litteraturliste
3. 20 interviews med ressourcepersoner fra begge landsdele
4. Workshop med potentielle programdeltagere.

3.1.1 Placering og geografi

Programområdet består af Region Sjælland, Kreis Ostholstein, Hansestadt Lübeck og Plön. Region Sjælland er med 7273 km² næsten 3 gange så stort som de tre tyske programområder på i alt 2689 km². Den geografiske placering kendetegnes ved, at den ligger på transportaksen mellem Hamborg og København/Malmø. Rejsetiden er +/- 2 timer til en af metropolerne. Desuden kendetegnes regionen overordnet set ved sine maritime karakteristika. De maritime karakteristika skal her forstås som et generelt udtryk for den udprægede Østersøtilknytning, de mange naturskønne kystlinier, havne og naturligvis færgeforbindelserne mellem Danmark og Tyskland. Bemærkes skal også regionens historiske og maritimt logistiske tilknytning til de øvrige Østersøområder, Sverige, Baltikum, Rusland og Finland. Tegnes cirklerne fra det geografiske centrum større endnu, åbenbares regionens tilknytning til det globale marked. Østersøen og Femernbælt har således været forbindelsesled mellem regionerne. Men den udgør også en barriere.

Analysefelt: Placering og geografi	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none">• Bindeled – transit - mellem København og Hamborg (Sverige/ Danmark/Tyskland/Europa)• Relativ nærhed (2 timers transporttid til København/Hamborg)• Omfattende kystregioner med oplagte turismemuligheder, bosætningsmuligheder med herlighedsværdier.• Relativt billige bosætningsmuligheder	<ul style="list-style-type: none">• 1 times transporttid er over smertegrænsen for de fleste pendlere• Det maritime element udnyttes fortrinsvist i forbindelse med turisme/fritid, hvorimod anden erhvervsmæssige udnyttelse er svag• Sociale problemer i metropolerne ”eksporteres” til området

<ul style="list-style-type: none"> • Havnebyer, som indgår i samarbejder med andre, større havne 	
<i>Muligheder</i>	<i>Trusler</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Central placering for potentielle aktiviteter i det øvrige Østersøområde • Den udprægede maritime placering giver markedsføringsmuligheder i relation til turisme, rekreation, sundhed, fiskeri, og lokaliseringen er af betydning for ”branding” af vedvarende energikilder • En beslutning om en fast broforbindelse vil øge aktivitetsniveauet i regionen • Styrket bosætningsområde, hvis pendlerforhold forbedres eller attraktiviteten øges (markedsføres) • Roskilde Universitetscenter finder ”etablering af en funktionel maritim region” meget interessant og forskningsmæssigt stimulerende • Opkobling på andre Østersøprojekter (f.eks. STRING) kan styrke mulighederne for at tiltrække ressourcer og arbejdskraft til regionen 	<ul style="list-style-type: none"> • En fortsat lav urbaniseringsgrad, særligt i den syddanske og nordtyske del af regionen. Lav kritisk masse for nye aktiviteter • Den relativt omkostelige og besværlige grænseoverskridende transport (færgefart) • Regionen er en transitregion, som har vanskeligt ved at fastholde aktiviteter • Den regionale identitet er utydelig
Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv	
<ul style="list-style-type: none"> • En mere klart beskrevet og bredt anlagt definition af begrebet ”Maritim region” • Styrkelse af regionens ressourcer og attraktivitet i forhold til bosætning og pendlermuligheder. • Forbedring af grænseoverskridende transport og kommunikation • Styrkelse af den regionale (historiske og moderne) identitet • Innovation og udvikling af varer og tjenesteydelser der tager udgangspunkt i de brede maritime særkender (fødevarer, rekreation, hospice, sundhed, fiskeri, skibsfart, lystsejlere osv.) 	

3.1.2 Befolkningsudvikling

Der bor i alt 805.954 personer i Region Sjælland og 553.530 personer i Hansestadt Lübeck, Ostholstein og Plön. Befolkningstætheden er således samlet set noget større på den tyske side. Region Sjællands sydlige og nogle vestlige dele er særligt tyndt befolkede områder. Befolkningsudviklingen har i flere år været stagnerende og for særlige områder negativ. Prognoserne frem til 2020 ændrer ikke denne tendens. I Region Sjælland fremskrives således en vækst på beskedne 0,4 %. Det må antages, at væksten i befolkningstallet hovedsageligt vil finde sted i de nordøstlige dele af regionen. Negativ befolkningstilvækst i den sydlige del og

sandsynligvis også vestlige del af Region Sjælland er sandsynlig. I de tyske dele af regionen er billedet det samme. Hansestad Lübeck har i de seneste 5 år oplevet en negativ befolkningsudvikling på 0,2 %. Prognoserne for de tyske områder frem til år 2020 er Plön: 0,0; Ostholstein: -0,2; Hansestadt Lübeck: -0,3.

Befolkningssammensætningen vil ifølge prognoserne også ændre sig mærkbart. I dag er ca. 17 % af befolkningen i Region Sjælland over 65 år, hvilket er ca. 2 procentpoint over landsgennemsnittet. I de tyske dele af programområdet er i dag ca. 20 % 65 år eller derover. For såvel de tyske som de danske områder fremskriver prognoserne en stigning på ca. 5 procentpoint. Det betyder således, at næsten hver fjerde borger i programområdet i 2020 vil være over 65 år. Mest udpræget er tendensen i Ostholstein, hvor ca. 28 % af borgerne er over den produktive alder i 2020. Yderligere overvejelser vedrørende befolkningsudviklingen i forhold til befolkningsgruppen 80+ er ikke nødvendige. For det første eksisterer der ingen statistiske grunddata for denne gruppe. For det andet er det afgrænsningen af de personer, der ikke længere er erhvervsaktive, til de personer, der stadig er erhvervsaktive, der er den relevante afgrænsning. Denne afgrænsning opnås med befolkningsgruppen 65+ .

Analysefelt: Befolkningsudvikling	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none"> • En oplevelsesparat ældre befolkningsgruppe med megen fritid • Stigende efterspørgsel efter rekreative, kulturelle og sundhedsmæssige ydelser 	<ul style="list-style-type: none"> • De erhvervsaktive og produktive befolkningsgrupper bliver mindre • Negativ befolkningsudvikling, især, men ikke udelukkende i de perifere områder • Den behandlings- og plejekrævende befolkningsgruppe vokser
<i>Muligheder</i>	<i>Trusler</i>
<ul style="list-style-type: none"> • God plads og mange potentialer for en aktiv ældretilværelse • Grupper af ressourcestærke ældre optræder som kulturformidlere, vidensformidlere, netværksformidlere på tværs af grænsen • Billige bosætningsmuligheder for yngre aldersgrupper 	<ul style="list-style-type: none"> • Risiko for en negativ befolkningsspiral med lavere attraktivitet i forhold til bosætning • De erhvervsaktive er ikke tilstrækkelige i antal til at kunne løfte innovation, produktion og service • Mangel på arbejdskraft • Den plejekrævende befolkningsgruppe får en utilfredsstillende behandling og pleje • Aldersarmod
Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv	
<ul style="list-style-type: none"> • Etablering af kulturelle, strukturelle og uddannelsesmæssige tiltag som stimulerer tilflytning/fastholdelse af yngre borgere, for eksempel med udgangspunkt i natur, miljø mv. • Udvikling af turismetilbud, der efterspørges af de ældre • Forskning i og udvikling af kvalificerede og kvalitetssikre omsorgs- og plejetilbud (i tilknytning til naturoplevelser) – grænseoverskridende udveksling mv. 	

- Styrkelse af sundheds- og plejeuddannelser – grænseoverskridende udveksling mv.
- Udvikling og markedsføring af regionens rekreative muligheder

3.1.3 Uddannelse

Det fremgår af socioøkonomiske analyser, at programregionen har en beskeden udvikling i uddannelsesniveaet. I Region Sjælland indebærer en fremskrivning på 10 år eksempelvis pensionering af en årgang, hvor andelen med en videregående uddannelse kun er svagt lavere (20 %) end de resterende generationer på arbejdsmarkedet. Her ligger andelen således meget stabilt på ca. 25 %. For de tyske områder af programregionen er andelen med lange videregående uddannelser i de to aldersgrupper henholdsvis 7 % og 9 %. Tal, som ikke er umiddelbart sammenlignelige, men som viser tendensen i udviklingen.

Hvorvidt de kommende årgange på arbejdsmarkedet vil kunne opretholde regionens uddannelsesniveau, kan endnu ikke afgøres – der er dog ikke umiddelbart grund til at forvente en negativ erstatningsrate mht. den andel af befolkningen i området, som har en længerevarende uddannelse. I den henseende er den største udfordring i de kommende år nok snarere udvandring.

Problemets relativt velkendte karakter kan opsummeres i følgende tre sætninger: 1. Antallet og andelen af højteknologiske og i øvrigt uddannelseskrævende arbejdspladser er højere i metropolerne. 2. De øvrige oplevelsesmuligheder her appellerer – eller synes at appellere - mere til højtuddannede segmenter. Det er ”fancy” at bo i storbyen. 3. De uddannelseskrævende virksomheder er tilbøjelige til ikke at placere sig i områder, hvor der er relativt lav uddannelsesgrad og fastholdelsesproblemer. En selvforstærkende udvikling er i gang, der yderligere må antages at slå hårdest igennem i yderkantsområderne.

Analysefelt: Uddannelse	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none"> • En ekspansiv udvikling i de uddannelsesinstitutioner i området, som tilbyder længerevarende uddannelser • Uddannelsesinstitutioner på begge sider er indstillede på samarbejde for at øge den kritiske masse og attraktiviteten • Der findes en kapacitet i forhold til aktiv efter- og videreuddannelse af kort- og mellemlange uddannelser • Veletablerede grænseoverskridende netværk på uddannelsesområdet • Potentielt økonomisk attraktive bosætningsområder • Miljømæssigt, naturmæssigt og rekreativt 	<ul style="list-style-type: none"> • Programområdet har et forholdsvist lavt tiltrækningspotentiale for uddannelsessøgende – mangel på livligt og varieret studiemiljø • Få attraktive arbejdspladser for højt uddannede • Begrænsede videre karrieremuligheder for højtuddannede

<p>set attraktivt bosætningsområder</p> <ul style="list-style-type: none"> • Behov for vidensbaseret innovation i områdets virksomheder • Behov for videreuddannede 	
<p><i>Muligheder</i></p>	<p><i>Trusler</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Muligheder for at opbygge grænseoverskridende uddannelses tilbud og skabe ”kritisk masse” • Stort potentiale i symbioser mellem uddannelse og turisme (Oplevelsesøkonomi er f.eks. en studiekapacitet på Center for Videregående Uddannelser (CVU)) • Stort potentiale i symbioser mellem uddannelse og miljø, klimaforandringer, alternativ energi/den maritime region. (Roskilde Universitets Center (RUC) og Lübeck universiteter styrker uddannelsesindsatserne indenfor dette i de kommende år) • Længerevarende udvekslingsmuligheder på erhvervsuddannelsesområdet og videreuddannelsesområdet • Introduktionsforløb for tyske grundskoleelever hvis forældre ønsker at arbejde i DK • Generelt: Fyrtårnsprojekter i samarbejde med uddannelsesinstitutioner og virksomheder, hvor områdets positive særkender allerede eksisterer 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprogbarriererne vanskeliggør grænseoverskridende uddannelsessamarbejde • Manglende gensidig anerkendelse af uddannelsespraktik, videreuddannelse, kurser mv. på den anden side af grænsen. (Gælder især erhvervsuddannelser og til dels mellemlange uddannelser) • Uddannelsesbyerne får ”rates” som ”andenklasser” af studerende og personalet ved uddannelsesinstitutionerne
<p>Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Fokusering på hensigtsmæssige partnerskaber/samspil mellem grønne værdier, oplevelsesøkonomi, uddannelse og erhvervsliv • Styrkelse af de gode grænseoverskridende netværksrelationer mellem uddannelsesinstitutioner og stimuler flere samarbejder • Fokusering på etablering af et fyrtårnsprojekt, som sammentænker innovation, forskning, uddannelse, grønne værdier, turisme og programområdets maritime placering • Etablering af tematiske tænketanke/netværk på tværs af virksomheder, uddannelse, forskning og grænsen • Appel til højtuddannedes økologiske og grønne præferencer – flyt hertil og vær med i en bevægelse. 	

3.1.4 Økonomisk udvikling og erhvervsstruktur

De betragtelige nationale forskelle på de to landes økonomiske situation og udvikling kan til dels genfindes på henholdsvis den danske og tyske side af regionen, om end der også er visse afvigelser fra dette mønster. Således følger Region Sjælland de nuværende høje vækstrater i Danmark med en årlig vækst på 3,9 %. Schleswig-Holstein har derimod af en årlig vækst på 1,3 %, hvilket er ½ procentpoint under landsgennemsnittet.

Hvor Schleswig-Holstein matcher EU gennemsnittet for BNP per indbygger korrigeret for købekraft, ligger tallet for Region Sjælland imidlertid 11 procentpoint under dette niveau, ligesom regionen også ligger væsentligt under niveauet for hele Danmark.

I modsætning til Schleswig-Holstein, som bidrager med 3,1 % til det samlede tyske BNP, står Region Sjælland imidlertid for over 10 % af den danske økonomi. Dette skal naturligvis hovedsagligt tilskrives regionens større relative andel af landets samlede befolkning.

Handel og service er samlet set det absolut største erhvervsområde i begge lande og således også i programområderne, hvor handlen med tjenesteydelser udgør ca. 70 % af den samlede produktion. I Region Sjælland følger herefter industri- og forarbejdningserhvervene, der med en andel på 25 % endda ligger en smule over landsgennemsnittet. Landbrug og råstofudvinding udgør som i resten af landet de resterende 5 %.

På den tyske side af bæltet gør de samme tendenser sig gældende, om end specielt industri- og forarbejdningserhvervene med en andel på 20 % er underrepræsenterede i forhold til det tyske landsgennemsnit.

Siden 2000 har ingen af de tre erhvervsgrupper set en markant vækst i andelen af områdets samlede produktion – om end specielt handel og serviceerhvervene har kunnet præstere en moderat fremgang på ca. 5,5 mia. DKK i Region Sjælland og tilsvarende ca. 2,7 mia. DKK i Schleswig-Holstein.

Analysefelt: Erhvervsstruktur	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none">• Tilknytningen til metropolernes markeder og innovative miljøer• Den udprægede tilknytning til naturens (hav, kyster, vind, sol og landbrugsarealer) ressourcer• Motiverede og udviklingsparate erhvervsledere• Erfaren, stabil og velfungerende arbejdsstyrke	<ul style="list-style-type: none">• Manglende overblik over ”clusters” og innovative miljøer• Svag formidling på tværs af region og grænse
<i>Muligheder</i>	<i>Trusler</i>
<ul style="list-style-type: none">• Intensiveret samarbejde mellem erhverv og forskning på særligt udvalgte satsningsområder (jf. øvrige SWOT)• Erhvervsforberedelse til fast forbindelse.	<ul style="list-style-type: none">• Fortsat svag vidensdeling mellem forskning og virksomheder.• Tiltrækning af tysk arbejdskraft lykkes ikke

<p>Investeringsrisici ja, men store potentialer.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fødevarerhverv kombineres med turisme • Nye sorter i landbrugsproduktion og fødevarerhverv 	<ul style="list-style-type: none"> • Innovative virksomheder flytter pga. mangel på kvalificeret arbejdskraft
Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv	
<ul style="list-style-type: none"> • Mere præcis kortlægning af clusters og innovationsmiljøer indenfor programregionens satsningsområder. F. eks. oplevelsesøkonomi, miljøteknologi, turisme (og fødevarer) • Programfokusering på udvalgte erhvervsområder med symbiotiske ”spin-off” potentialer 	

3.1.5 Innovation, forskning og udvikling

For at imødekomme den nationale og europæiske konkurrence samt ruste sig til de udfordringer, som følger af globaliseringen, er anvendelsen af viden og innovation vigtig. Især i højomkostningssamfund som de nordeuropæiske må der konkurreres på evnen til at veksle ny viden til innovative produkter og løsninger.

Med hensyn til tilgængeligheden af ny viden og teknologi i programområdet er universitetet i Lübeck samt Roskilde Universitetscenter – der med etableringen af Region Sjælland er blevet knyttet stærkere an mod syd - de vigtigste videnscentre.

I forlængelse heraf ligger udbredelsen af vidensbaserede højteknologiske erhverv i eksempelvis Region Sjælland over Danmark som helhed. Om end der er visse forskelle brancherne imellem, forholder det sig modsat med beskæftigelsen i de lavteknologiske erhverv.

En vigtig udfordring for programrådets fortsatte udvikling er altså dels at modvirke udvandringen af højtuddannet arbejdskraft til de store metropoler (København og Hamborg), dels at fastholde beskæftigelsesniveauet i de højteknologiske brancher. Udviklingen af branchenetværk, der muliggør samarbejde og vidensdeling, kan i den forbindelse være fordelagtige for at klare sig i konkurrencen fra såvel national, europæisk som globalt hold.

Analysefelt: Innovation, Forskning og udvikling	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tilstedeværelse af universiteter og andre uddannelsesinstitutioner med lange videregående uddannelser • Udpræget bevidsthed og åbenhed for forskning og udvikling i erhvervslivet • Stor F&U indsats i nogle industrielle og landbrugsbaserede virksomheder i regionen 	<ul style="list-style-type: none"> • Relativt lille andel af virksomheder med forsknings- og udviklingsaktiviteter • Ingen virkelige markante ”hightech” industrier eller industrielle klynger • Den tilgængelige, lokale arbejdskraft er ikke uddannet til forskning og udvikling • Mangel på allerede eksisterende tysk-danske partnerskaber
<i>Muligheder</i>	<i>Trusler</i>

<ul style="list-style-type: none"> • Symbioser mellem forskning og turisme (Eks. videreudvikling af det dansk-tyske samarbejdsprojekt vedrørende 3D scanning af arkæologiske fund. Et projekt, som allerede nu involverer regionale museer og andre partnere) • Videreudvikling og partnerinvolvering i etablerede "art-science" projekter • Specialiserede sprog og kulturstudier, som ikke findes andres steder • Udvekslings- og informationsturneer blandt interesserede virksomheder af forskere og vidensvirksomheder • Udnyttelse af eksisterende tværfagligt forskningsnetværk i området, som har fokus på wellness og miljøforskning (private partnere er også involveret) 	<ul style="list-style-type: none"> • Manglende projektledere og ildsjæle, der sikrer udveksling og udvikling af viden • For ringe gensidigt kendskab og manglende interessefællesskaber i en branchemæssigt spredt erhvervsstruktur • Innovatører med kompetencer som skal matches mødes ikke i programområdet, men andre steder • Manglende risikovillighed blandt investorer, mangel på investortyngde
<p>Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Større synlighed af de to områders styrker og muligheder inden for innovation. Integration er et spørgsmål om vilje, og vilje kræver begrundelser • Målrettet og fokuseret styrkelse af F&U inden for regionens brede, maritime styrkeområder 	

3.1.6 Arbejdsmarked og beskæftigelse

Sammensætningen af arbejdsmarkedet i Region Sjælland adskiller sig ikke væsentligt fra det samlede danske arbejdsmarked, ligesom arbejdsmarkedet i den tyske del af INTERREG-regionen på de fleste områder ligner resten af Schleswig-Holsteins.

I øjeblikket er det danske arbejdsmarked kendetegnet ved meget høj beskæftigelse og tilsvarende lav ledighed. Dette gælder også i Region Sjælland. Særligt i det tidligere Roskilde Amt, dvs. den nordøstlige del af regionen, er arbejdsløsheden meget lav (3,0 %) i øjeblikket. Arbejdsløsheden i resten af regionen svarer med 4,3 % stort set til landsgennemsnittet (4,2 %).

I Tyskland er arbejdsløsheden derimod højere end EU-gennemsnittet (7,7 %). Der er meget store regionale forskelle i beskæftigelsen inden for den tyske del af INTERREG-regionen, hvor især Lübeck skiller sig negativt ud med en meget høj arbejdsløshed (14,7 %). Generelt er arbejdsløsheden i Schleswig-Holstein lidt lavere end i resten af Tyskland.

Som nævnt ovenfor under afsnittet "befolkningsudvikling" forventes en stigning i andelen af borgere i regionen på over 65 år frem imod år 2020. Dette medfører, at en stadig mindre arbejdsstyrke i de kommende år skal forsørge en stigende andel af befolkningen uden for den erhvervsaktive alder. Under uændrede konjunktur- og andre økonomiske forhold kan der forventes et større pres på arbejdsmarkedet i Danmark og Tyskland.

Analysefelt: Arbejdsmarked og beskæftigelse	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Stort set fuld beskæftigelse i den danske del af regionen • Danske virksomheder har et rekrutteringspotentiale i Tyskland 	<ul style="list-style-type: none"> • Høj arbejdsløshed i den tyske del af regionen, især Lübeck • Relativt lavt uddannelsesniveau i den erhvervsaktive befolkning • Regionen har ikke et integreret arbejdsmarked på nuværende tidspunkt, herunder manglende kendskab til jobmuligheder i nabolandet • Begrænset mobilitet i arbejdsstyrken, især over landegrænsen • Sprogforskelte samt fysisk og mental "distance" er en barriere for at tage arbejde i nabolandet • Manglende gensidig anerkendelse af uddannelse/træning gennemført i nabolandet
<i>Muligheder</i>	<i>Trusler</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Arbejdskraftoverskud i Tyskland kan afhjælpe arbejdskraftunderskud i Danmark • Institutionel interesse i at skabe smidigere arbejdsmarkeder og indgå i formidling og informationsaktiviteter • Uddannelser som løftestang for mere velfungerende arbejdsmarkeder 	<ul style="list-style-type: none"> • Mangel på arbejdskraft på begge sider af grænsen • Faldende andel af befolkningen i den erhvervsaktive alder • Øget international konkurrence på arbejdsmarkedet, især fra Østeuropa • Kvalificeret arbejdskraft søger imod de store metropoler (København og Hamborg) • Outsourcing af opgaver kan medføre strukturel ledighed
Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv	
<ul style="list-style-type: none"> • Øget fokus på integration af det danske og tyske arbejdsmarked, herunder nedbrydning af administrative, informationsmæssige, kulturelle og sproglige barrierer • Tiltag, der kan medvirke til at tiltrække (kvalificeret) arbejdskraft og til at fastholde ældre medarbejdere længere tid på arbejdsmarkedet • Initiativer, der kan medvirke til at opkvalificere arbejdsstyrken, herunder især kvalificere personer til nabolandets arbejdsmarked • Øget udveksling af medarbejdere, studerende, lærlinge, elever mv. 	

3.1.7 Turisme

Turisme er et meget vigtigt erhverv i dele af regionen. Dette gælder især i den sydlige del af Region Sjælland og i Ostholstein. Beskæftigelsen og omsætningen inden for turismeerhvervet har været stigende i regionen inden for de seneste år.

Blandt de vigtigste aktiver for turismeerhvervet i regionen hører en lang kystlinje, natur- og landskabsmæssige seværdigheder samt den relativt korte afstand til metropolerne i København og Hamborg. På den danske side af Femernbælt er turismen hovedsagligt koncentreret langs kysterne, mens turismen i den tyske del af regionen er kendetegnet ved feriesteder, både inde i landet og langs kysten, samt af byturisme og kurophold.

I lighed med resten af Danmark og Tyskland er turismeerhvervet præget af meget store sæsonudsving. En væsentlig udfordring i de kommende år bliver således at forlænge sæsonen ud over sommermånederne. Et andet væsentligt perspektiv for sektoren er de demografiske ændringer, jf. ovenfor, der medfører, at regionen i højere grad skal forsøge at tiltrække besøgende i alderen fra 65 år og opefter.

Analysefelt: Turisme	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Turisme spiller en vigtig erhvervs- og beskæftigelsesmæssig rolle i dele af regionen • Adgang til kyst, strand, vandsport, havne og naturskønne områder • En række kulturhistoriske og oplevelsesmæssige attraktioner • Agro-turisme er veludviklet på den tyske side, men ikke på den danske • Kort afstand til store kundegrupper i København og Hamborg 	<ul style="list-style-type: none"> • Meget store sæsonudsving, dvs. lave belægningsprocenter uden for højsæsonen • Stor afhængighed af vejret • Kysternes og strandenes potentiale udnyttes ikke tilstrækkeligt • Hovedsagligt fokus på børnefamilier på den danske side • Nabolandet ses primært som et marked – ikke som samarbejdspartner • Relativt få turister kombinerer besøg på den danske og tyske side (f.eks. endagsturisme over bæltet) • Regionen opfattes ikke som en samlet feriedestination • Tyskland har et lidt “kedeligt” image som turistdestination for nogle danskere
<i>Muligheder</i>	<i>Trusler</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Generelt er oplevelsesøkonomien i fremgang, og investorinteressen er på vej op • Samspil med de maritime muligheder • Samspil med den historiske arkæologiske forskning 	<ul style="list-style-type: none"> • Mangel på arbejdskraft, især på den danske side af Femernbælt • Mangel på højtuddannede medarbejdere i turismeerhvervet, f.eks. videregående uddannelse i oplevelsesøkonomi/leisure management

<ul style="list-style-type: none"> • Flere købedygtige ældre, der rejser på ferie mange gange om året – også uden for højsæsonen • Mulighed for at udvikle fælles kultur- og naturattraktioner • Øget interesse i gastronomi og regional madkultur • Potentiale inden for sejlturisme, lystfiskeri og vandsport 	<ul style="list-style-type: none"> • Øget international konkurrence, især fra Østeuropa og Middelhavsområdet, hvor der foretages store investeringer
<p>Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Fælles markedsføring, branding og identitetsbygning • Initiativer indenfor regional madkultur • Behov for arrangementer og “events” hele året (musik, teater, musicals, kunst, markeder osv.) • Initiativer inden for “LandArt”, dvs. kulturelle seværdigheder i landskabet • Aktiv kobling af turisme med det maritime hovedtema 	

3.1.8 Infrastruktur og pendling

Infrastrukturen i regionen er stærkt påvirket af og hægtet op på akse mellem København og Hamborg. Vej- og jernbanenettet er således domineret af hovedfærdselsårer mellem de to metropoler.

Vejnettet i den danske del af regionen tegnes af motorvejene E47/55 i nord/sydgående retning (årsdøgns trafik op til ca. 35.000 køretøjer på den nordlige del af strækningen, mindre på Lolland og Falster) og E20 i øst/vestgående retning (årsdøgns trafik på ca. 30.000-35.000 køretøjer i 2005 på de fleste strækninger). De to motorveje smelter sammen ved Køge ca. 40 km syd for København. På strækningen ind imod København kører der helt op til ca. 90.000 køretøjer i døgnet. På den tyske side forbinder motorvej A1 Heiligenhafen (nær færgehavnen i Puttgarden) med Lübeck og videre til Hamborg.

Derudover har det 18 km brede Femernbælt betydning for infrastrukturen i regionen. Den danske og tyske side af regionen er forbundet af færgeforbindelsen mellem Rødbyhavn og Puttgarden. Ifølge Vejdirektoratet benyttede ca. 5.820 køretøjer i døgnet forbindelsen i 2005. Desuden findes den nærliggende færgeforbindelse mellem Gedser og Rostock.

Planerne for den fremtidige udbygning af infrastrukturen i regionen er præget af den aktuelle diskussion for eller imod en fast forbindelse over Femernbælt. Eller som andre vælger at formulere det: Hvornår broen kommer? Der er næppe tvivl om, at en beslutning om en fast forbindelse vil bidrage til, at regionens ressourcer aktiveres på nye måder. Erfaringer fra andre broforbindelser viser, at der både i byggefasen og efter ibrugtagning finder relokalisering af erhvervsmæssige aktiviteter sted netop i nærregionen. Muligvis betyder en fast forbindelse

ikke i sig selv en øget langsigtet beskæftigelse eller økonomisk vækst, men den kan have betydning for, at samhandel, arbejdsmarkeder og samarbejder udvikler sig i mere optimale former. En bro kan være med til at give en grænseregion et identitetsmæssigt løft. Med undtagelse af Lübeck er regionen karakteriseret ved en betydelig udpendling. Mange borgere er altså bosat i regionen, men arbejder uden for regionen, primært i København og Hamborg.

Analysefelt: Infrastruktur og pendling	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none"> Nærhed til København og Hamborg med gode vejforbindelser Beliggenhed ved Østersøen på sejlruten fra de baltiske lande og Rusland til Vesteuropa Roskilde Universitetscenter specialiserer sig inden for transportforskning 	<ul style="list-style-type: none"> Transporthavne er relativt små og afhængige af samarbejde med større havn. Konkurrence om havneinfrastrukturen med turisme og omdannelse til andre formål Togforbindelser mindre acceptable Begrænset mobilitet på tværs af landegrænsen, store kulturelle, sprogmæssige og lovgivningsmæssige barrierer
<i>Muligheder</i>	<i>Trusler</i>
<ul style="list-style-type: none"> En fast forbindelse over Femernbælt vil bidrage til øget integration i regionen og kan medføre flere arbejdspladser Etableringen af en eventuel fast forbindelse over Femernbælt vil medføre mange nye midlertidige arbejdspladser Øget betydning af logistikerhverv i regionen, især de større havne Mulighed for at få andel i et voksende marked for godstransport fra de baltiske lande og Rusland 	<ul style="list-style-type: none"> En fast forbindelse over Femernbælt vil medføre færre arbejdspladser i havne og ved rederier Manglende ressourcer til udbygning af infrastrukturen Langsom udnyttelse af arbejdsmarkedspotentialerne ved bedre infrastruktur på grund af andre former for trægheder og hindringer
Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv	
<ul style="list-style-type: none"> Samarbejde mellem havne på henholdsvis den danske og tyske side, større koordinering af hele den maritime aktivitet i Østersøområdet, herunder håndtering af miljøet Proaktiv planlægning af udnyttelse af potentialerne ved eventuel fast forbindelse over Femernbælt Udbygning af kollektive transportforbindelser 	

3.1.9 Sundhed

Stigende sundheds- og omsorgsudgifter kan forventes som følge af en stadig ældre befolkning. Livsstilssygdomme og nye behandlingsformer er en tendens i det meste af den

vestlige verden, herunder også i Femernbæltregionen. Udviklingen forstærkes i regionen af, at andelen af befolkningen over 65 år er højere end gennemsnittet for henholdsvis resten af Danmark og resten af Schleswig-Holstein.

I Region Sjælland er 5,7 % af arbejdsstyrken beskæftiget inden for sundhedsområdet, hvilket ikke adskiller sig fra landsgennemsnittet. Sundheds- og plejesektoren er dermed et af de største beskæftigelsesområder. I Danmark er det i øjeblikket en stor udfordring at tiltrække den nødvendige kvalificerede arbejdskraft på området.

Den stigende efterspørgsel efter sundhedsydelser i bred forstand medfører også nye erhvervmæssige muligheder, for eksempel inden for lægemidler/farmaceutiske produkter, medicoteknik, plastprodukter, salg af viden/know-how, personlig pleje, kurophold og wellness.

Analysefelt: Sundhed	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Lille koncentration af sundheds-/ medicovirksomheder omkring Roskilde og Køge pga. nærheden til København • Stor vægt på moderne sundheds/kurcentre og spa på den tyske side 	<ul style="list-style-type: none"> • Begrænset volumen af private virksomheder i sundheds-/ medicosektoren i regionen • Forskelle i sundhedssystemerne er en barriere for samarbejde på tværs af landegrænsen • Tyske aktører savner danske samarbejdspartnere med ekspertise inden for medicinalteknologi • Ingen traditioner for brede og alternative, livsstilsrettede behandlingsformer i Danmark
<i>Muligheder</i>	<i>Trusler</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Stort potentiale i sundhedsydelser og personlig pleje til den voksende del af befolkningen på over 65 år • Stort potentiale inden for wellnessindustrien • Udnytte synergi mellem sundhedsområdet, fødevareområdet og det maritime område 	<ul style="list-style-type: none"> • Manglende/begrænsede offentlige midler til sundhedsområdet • Stor konkurrence om at tiltrække medicovirksomheder, især fra "Medicon Valley" i Københavns-området • Arbejdskraftmangler generelt
Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv	
<ul style="list-style-type: none"> • Fælles sundhedsfremmeinitiativer, f.eks. kampagner, uddannelser eller e-health • Projekter, der kan medvirke til at omstille plastindustrien fra "simple" plastprodukter til mere avancerede produkter inden for medico • Projekter inden for udvikling og markedsføring af sunde fødevarer og lign. • Samarbejder mellem forsknings- og uddannelsesinstitutioner på sundhedsområdet 	

- Satsning og profilering inden for kurophold/wellness på begge sider af Femernbælt.

3.1.10 Miljø

Regionen er karakteriseret ved relativt meget landbrug og store naturområder. Væsentligste bykoncentrationer er Lübeck med 212.000 indbyggere (HL), Roskilde (55.000), Næstved (49.000), Slagelse (37.000), Holbæk (36.000), Ringsted (31.000) and Nykøbing (25.000). Udenfor de urbane områder er naturen præget af jord og skovbrug, herunder er Ostholstein det regionsområde med den højeste intensitet i landbrugsproduktion men generelt er dyreproduktion relativt lav i Femernbæltregionen sammenlignet med andre lignende områder. I løbet af de sidste 10 år er presset på miljøet fra dyreproduktion således også faldet mere i Region Sjælland end i andre dele af Danmark. Reguleringer af pesticider er implementeret i regionen og reguleringen formodes at sætte yderligere positive spor i de kommende år. Imidlertid er regionen, som det fremgår af rapport fra det Europæiske Miljøagentur⁴, blandt de områder i Europa, hvor forbedring af biodiversiteten stadig er ønskelig. I miljømæssig sammenhæng er regionen som bekendt også kendetegnet ved dens signifikante Østersø-tilknytning, fjorde, bæltter, søer og andre vandområder. Sammen med den øvrige natur rummer disse naturområder ikke mindst med deres rige dyre og planteliv såvel muligheder som forpligtelser og risici. I løbet af de seneste år er flere områder da også blevet udpeget som særlige naturbeskyttelsesområder. De omdiskuterede klimaforandringer indebærer naturligvis en række potentielle risici, ikke mindst i relation til de mange kystnære områder. Imidlertid indebærer klimaforandringerne og forberedelsen til dem også en række muligheder for regionen.

Analysefelt: Miljø	
<i>Styrker:</i>	<i>Svagheder:</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Regionens rige natur og allerede relativt rene miljø er en oplagt platform for videre udvikling. • Uddannelses- og forskningssektoren opruster miljøforskning mv. i disse år. • Industrielle, organisationelle og offentlige kompetencer og ambitioner er til stede • På den tyske side findes meget viden om solenergi – på den danske om vindenergi • Skab spinoff f.eks. på Vestas etablering i Nakskov • Især den tyske side har erfaringer med 	<ul style="list-style-type: none"> • Få netværk og samarbejdsstrukturer på tværs af grænserne.

⁴ www.eea.eu

<p>agroturismens spinoff med miljø</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lübeck området har knowhow om teknik der kan øge hastigheden mv. i produktion af biobrændsel 	
<p><i>Muligheder:</i></p>	<p><i>Trusler:</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Samarbejde inden for forsyning og affaldshåndtering • Udvikling af Climate change response systems • Videre udvikling af eksisterende biobrændsel teknologi, vindenergi, solenergi, brændstofceller mv. • Regionalt branding-samspil med fødevarer, turisme, økologi og naturbeskyttelse (fyrtårnsprojekter) • Grænseoverskridende foranstaltninger til yderligere beskyttelse af Østersøen og øvrige vandområder, fugleflugtslinier og reservater • Sundhed, wellness & miljø kombinationer markedsføres i storbyområder. • Grænseoverskridende projekter og (børn & unge) udvekslinger inden for miljøoplysning og -bevidsthedsarbejde 	<ul style="list-style-type: none"> • Klimaforandringer forhøjer vandstanden og truer kystnære områder • Investeringer i innovative miljøteknologier udebliver og konkurrencerne om at komme først vindes af andre markeder.
<p>Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Inddrag RUC/Risø og Lübeck universiteterne i planlægning af den innovative indsats (opbyg erhvervs- og organisationsnetværk omkring dem) • Inddrag øvrige uddannelsesinstitutioner (f.eks. CVU) i formidlingsopgaver. • Grænseoverskridende styrkelse og konsolidering af netværk vedrørende innovation i miljø og naturbeskyttelse (forskning, virksomheder, organisationer) • Sammenknytning med f.eks. kommunale mv. agenda 21 indsatser • Kortlægning af virksomheders knowhow på miljøområdet • Stimuler fyrtårnsprojekter, der kan brande regionen som ”innovationsgrøn” 	

3.1.11 Identitet

Identitet er ikke et analysefelt, men i kraft af interviews mv. er en række problemstillinger og perspektiver afdækket, som hermed udmøntes i en SWOT.

Analysefelt: Identitet	
<i>Styrker</i>	<i>Svagheder</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Historiske styrker • Mange fælles problemstillinger • Bindeled i Europa • Østersøen 	<ul style="list-style-type: none"> • Vandet, der tidligere knyttede sammen i kraft af handel mv., er nu mere en barriere. • De to landsdele i programområdet orienterer sig kun lidt i retning af hinanden og mere i retning af metropolerne København/Øresund & Hamborg. • Svage associationer til regionale kendetegn. • Regionen, man kører igennem på vej til Tyskland/Danmark
<i>Muligheder</i>	<i>Trusler</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Forsknings samarbejde med museer, historiske institutter, søfartsmuseer, turisme etc. • Udpege ambassadører for området (kendte ansigter) • Porten til Østersøen • Grøn Edutainment. Etablering af innovative, forskningsbaserede initiativer - miljøer der har symbiotisk samspil med de maritime særkender 	<ul style="list-style-type: none"> • Brand og promotion af identitet uden indhold og klangbund
Perspektiver og anbefalinger i et programperspektiv	
<ul style="list-style-type: none"> • ”Fælles identitet skabes blandt andet af at man mødes om fælles interesser og udvikling” • Etablering af fyrtårnsprojekter, med regionalt grænseoverskridende kendetegn, som identitetsmærker • Etablering af et særligt markedsføringsorgan a la Wonderful Copenhagen • Systematiske surveys, vedrørende kendskab og udveksling, blandt borgere og turister • Udveksling mellem kultur og fritidsinstitutioner på B&U området (f.eks. sport) 	

3.2 Strategisk miljøvurdering (SEA)

Den strategiske miljøvurdering er en forpligtende del af processen inden for rammerne af det Operationelle Program, der skal sikre, at der tages højde for miljøhensyn ved udarbejdelsen af programmet.

Proces:

SEA-proceduren og det foreslåede indhold af en miljøvurderingsrapport fremgår af SEA direktivet. Miljøvurderingen for INTERREG IVA for Femernbæltregionen følger EU-kommissionens⁵ retningslinier. Endvidere er inddraget metodikker og synsvinkler fra det danske Miljøministeriums guidelines⁶. Følgende trin indgår i den samlede miljøvurderingsproces:

Trin 1: Screening. En analyse af, hvorvidt programmet overhovedet skal gennem en miljøvurdering

Trin 2: Scoping. En beskrivelse af det foreløbige indhold af en SEA med en indikation af de miljømæssige virkninger, som man ønsker at se nærmere på. De ansvarlige nationale myndigheder konsulteres med henblik på fastlæggelse af miljøvurderingens omfang og indhold.

Trin 3: Miljømæssig status. En redegørelse for problemer og udfordringer i forhold til miljøet (et nul-alternativ)

Trin 4: Internationale og nationale miljømålsætninger. Analyse af relevante planer, som programmet skal tage hensyn til

Trin 5: Miljøvurdering. Gennemgang af sandsynlige, betydelige miljømæssige effekter. Forslag til modvirkende foranstaltninger

Trin 6: Overvågningsmetoder. Forslag til organisering af overvågningen af de miljømæssige effekter.

Trin 7: Publicering og høringsrunde (i Danmark 8 uger, i Tyskland 7 uger)

Trin 8: Godkendelse af rapporten efter tilføjelse af redegørelse fra høringen og efter eventuelle tilretninger

Trin 9: Implementering af overvågningsforanstaltninger.

Det fremgår af EU-kommissionen retningslinier, at Den Strategiske Miljøvurdering kan udarbejdes af konsulentteamet inden for rammerne af ex-ante evalueringen, hvilket er valgt for dette Operationelle Program.

Ikke-teknisk resumé

Femernbæltregionen står over for en række miljømæssige udfordringer. I forbindelse med naturressourcer og biologisk diversitet er havmiljøet især sårbart, og udviklingstiltag i regionen må tage højde for dette. Regionen er dog velforsynet med muligheder for alternativ energiproduktion. Naturen rummer mange potentialer for turisme og fritid, blandt andet i form af en rig kulturarv og væsentlige landskabelige ressourcer. Regionen er relativt tyndt befolket, og det medvirker til en beskedent forureningsrisiko. Den største miljømæssige belastning

⁵ European Commission; Guidelines on the implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment. <http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-support.htm>

⁶ Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, Juni 2006, Vejledning om miljøvurdering af planer og programmer

kommer fra trafikken, som i øjeblikket må siges at udvikle sig i modstrid med målene om klimaforbedringer.

INTERREG IV A programforslaget for Femernbæltregionen harmonerer i al væsentlighed med de vigtigste miljøpolitikker i Tyskland og Danmark, og programmet tager højde for EU's målsætninger, således som de er beskrevet i Lissabon- og Göteborg-processerne.

Programmet prioriterer miljøet højt. Det indgår i de horisontale kriterier. Et af de 10 indsatsområder er dedikeret til aktiviteter inden for natur, miljøbeskyttelse og bæredygtig energi. I en række af de øvrige fokustemaer er der også muligheder for at komme frem med projekter, som måske kan have positive virkninger på miljøet.

Programmet støtter samarbejde mellem myndigheder, institutioner og andre aktører på tværs af grænsen. Under alle omstændigheder vil virkningerne på miljøet af programmets aktiviteter kun kunne blive indirekte, og ofte vil sådanne virkninger også udelukkende ses i et langt perspektiv fremover. Under disse omstændigheder er det ikke muligt at være meget specifik og præcis i vurderingen af de sandsynlige virkninger på miljøet.

Der er ti indsatsområder i programmet. Ud fra overskrifterne og uddybningerne og ud fra eksemplerne angivet i programmet kan den generelle vurdering af de sandsynlige effekter af programmet summeres i tabellen nedenfor. Det kan observeres, at programmet i hovedsagen formentlig vil generere projekter, som er neutrale i forhold til natur, biodiversitet, klimaforandringer, sundhed samt ressourceanvendelse og affaldshåndtering. Andre og mere vækstorienterede indsatsområder vil muligvis kunne få en negativ indflydelse på miljøet. Særligt positive miljømæssige gevinster kan måske fremkomme i forbindelse med programmet. Enkeltprojekter under indsatserne kan afvige fra den generelle vurdering.

Under hensyntagen til, at INTERREG IVA ikke er et egentligt miljøprogram, så kan man konkludere, at programforslaget for Femernbæltregionen er afbalanceret i forhold til de miljømæssige indvirkninger.

Sandsynlige betydelige miljømæssige virkninger af INTERREG IV A programmet for Femernbæltregionen

Indsatsområder	Natur-ressourcer, landskab og biologisk diversitet	Klimaforandringer	Sundhed	Vand og andre ressourcer samt affaldshåndtering	Kulturarven
Erhvervsrettede initiativer	Yellow	Red	Red	Red	Yellow
Forskning & teknologi	Yellow	Green	Green	Yellow	Yellow
Sundhed	Yellow	Yellow	Green	Green	Yellow
Maritime erhverv/økonomi	Red	Red	Yellow	Red	Yellow

Turisme & kultur					
Miljø, energi & naturbeskyttelse					
Uddannelse, kvalificering & integration					
Arbejdsmarked, sociale forhold og lige muligheder					
Almen strukturforbedring					
Regional identitet					

	Potentielt positive effekter
	Neutral
	Potentielt negative effekter

Overvågning og vurdering af miljøpåvirkningerne

I den foreslåede implementeringsstrategi for programmet er der intentioner om at fremme de mulige positive virkninger og begrænse de negative virkninger, hvor det overhovedet er muligt. Overvågning af miljømæssige virkninger er integreret på alle stadier af programimplementeringen.

- I PR og marketing for programmet og i informationen til potentielle ansøgere
- I ansøgningsskemaerne og i vejledningen til ansøgerne
- I udvælgelsesprocedurerne
- I projektrapporterne
- I statusrapporterne
- I midtvejs- og slutevalueringerne.

Programadministrationen vil følge implementeringen af programmet ud fra en miljømæssig vinkel, og man vil søge at justere kursen, hvis der i programperioden sker væsentlige ændringer i forudsætningerne og miljømålene.

I programmet forventes 6 egentlige miljøprojekter under fokustemaet for miljø, energi og naturbeskyttelse. Desuden forventes 20 projekter at have miljøfremmende effekt.

Miljøvurderingen har været forelagt til kommentering i Ministerium für Umwelt, Landwirtschaft und ländliche Räume, Schleswig-Holstein samt Skov- og Naturstyrelsen, Danmark. Kommentarerne er indarbejdet i Miljøvurderingen.

I henhold til art. 6 i direktivet fulgte i tilslutning hertil den offentlige høringsfase. Denne løb i 8 uger (på tysk side i 7 uger) og havde slutfrist d. 23.04.2007. De hørte parter var i særdeleshed alle miljørelevante partner og nøglepersoner fra myndigheder, NGO'ere, erhvervs- og socialpartnere. **Bilag 3** indeholder en oversigt. De hørte parter i høringsforløbet

blev i et brev henvist til og informeret om SEA'en. SEA'en kunne så sammen med det Operationelle Program downloades fra programmets hjemmeside. Alle hørte parter i høringsforløbet for SEA'en deltog også i høringsforløbet for det Operationelle Program. Dette forløb er den gængse og passende fremgangsmåde. Ved fristens udløb den 23.04.2007 var der ikke indkommet nogen indholdsmæssige betænkeligheder, forslag eller kommentarer. Dermed var der heller ikke på baggrund af høringsforløbet for SEA'en nogen ændringer i det Operationelle Program eller i selve SEA'en.

For fuldstændighedens skyld skal der her nævnes, at der i forbindelse med høringsfasen for det Operationelle Program, hvor institutioner og interessenter fra miljøområdet blandt mange andre også blev hørt, indkom forslag og kommentarer til miljørelevante punkter. Disse blev afvejet og i rimeligt omfang taget højde for i programmet. Det skal dermed påpeges, at der godt nok ikke er kommet konkrete bemærkninger i høringsforløbet for SEA'en, men derimod er der i høringsforløbet for det Operationelle Program kommet miljørelevante bemærkninger generelt til programmet.

4. Programstrategi – mål, prioriteter og fokustemaer

I konsultation med de regionale partnere, der blev inddraget som led i programudviklingen (jf. kap. 1.1.3), er der valgt mål og prioriteter, som støttet af de enkelte fokustemaer i høj grad bidrager til en integreret udvikling af vores grænseregion, som eliminerer svage sider og forbedrer stærke sider. De valgte mål og prioriteter er derfor i overensstemmelse med regionens socio-økonomiske karakteristika.

De her anførte udviklingsmål er udarbejdet sammen med erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter i regionen på grundlag af grænseregionens kendte stærke og svage sider. Disse mål skal, ved hjælp af de i det følgende beskrevne retningslinjer for projekter, realiseres i de enkelte fokusområder. De nævnte foranstaltninger til realisering af målene skal have alle løsningsansatser for de specifikke problemer og temaer i Femernbæltregionen og dermed have en merværdi for det grænseoverskridende samarbejde.

Mål, prioriteter og temaer er desuden fastlagt på baggrund af Fællesskabets Strategiske Retningslinjer 2007-2013, samt de nationale og regionale politikker, og de udmøntes i overensstemmelse med art. 6 i forordning 1080/2006.

Europæisk territorielt samarbejde Femernbæltregion			
Vision „Etablering af en funktionel maritim region i Østersøområdet“			
Programsmål 1 „Økonomisk/Erhvervs- mæssig positionering af regionen langs akse Hamburg- København/Malmø	Programsmål 2 „Forbedring af Femernbæltregionens attraktivitet“	Programsmål 3 „Mere information og viden til befolkningen i regionen“	Programsmål 4 „Fremme af integrationen“
Prioritet 1 Erhvervsliv, innovation, maritim udvikling & miljø	Prioritet 2 Grænseoverskridende strukturer & menneskelige ressourcer	Prioritet 3 Teknisk Bistand	

4.1 Vision og mål

Vision:

„Etablering af en funktionel maritim region i Østersøområdet“

Mål:

1. Økonomisk/erhvervmæssig positionering af regionen langs akse Hamburg-København/Malmø
2. Forbedring af Femernbæltregionens attraktivitet

3. Mere information og viden til befolkningen i regionen
4. Fremme af integrationen

4.2. Horisontale kriterier

Generelt tages der hensyn til de horisontale mål som

- beskyttelse og forbedring af miljøet samt bæredygtig udvikling,
- integration og forebyggelse af diskrimination,
- lige muligheder for mænd og kvinder

i alle faser af programmet, dvs. både ved valget af prioriteter og fokustemaer, men også ved gennemførelsen af programmet og projekterne.

De er samtidigt væsentlige kriterier i de nationale, regionale og lokale politikker i regionen.

4.3 Programindikatorer

Programmets og de enkelte projekters succes skal måles ved hjælp af et antal indikatorer. I det følgende beskrives programindikatorerne. De er relateret til programmets virkning. Ved hjælp af dem vurderes, hvorvidt de tilsigtede virkninger af programmet ændrer de socioøkonomiske forhold eller aktørernes handlemåde. Virkningen af det grænseoverskridende samarbejde er svær at måle gennem indikatorer, derfor er især de nedennævnte netværksindikatorer for regionen af stor betydning, da de giver oplysninger om inddragelsen af den menneskelige kapital, der er af stor vigtighed for det grænseoverskridende samarbejde. Indikatorerne på prioritetsniveau beskrives i kapitlerne for de enkelte prioriteter. Indikatorerne vil så vidt muligt blive registreret separat ud fra køn. Desuden vil eventuelle ændringer i den socioøkonomiske situation blive fulgt i programperioden med henblik på programstyring.

De i det følgende anførte indikatorer er resultaterne af en proces, hvor der er taget hensyn til forslagene og henvisningerne fra konsulentteamet bag ex-ante evalueringen, hvor forslag og anbefalinger i Arbejdsdokument nr. 2 fra den europæiske kommission vedrørende overvågning og vurdering af indikatorer er tilgodeset, og hvor programforvaltningens erfaringer vedrørende overvågning og vurdering fra den forløbne støtteperiode er indeholdt.

Indikatorernes målopfyldelse vil blive målt årligt. En årlig kvantitativ målsætning udelades dog, da en årlig fordeling af indikatorernes samlede værdi i de fleste tilfælde ikke er mulig.

Betegnelse	Indikator	Måleenhed	Udgang 2007	Forventet mål 2015	Hyppeghed & kilde
Grad af samarbejde (netværksindikator)	Fælles udviklede, finansierede og gennemførte projekter	Antal projekter	0	50	1 gang årligt/database
	Størrelse af partnerskaberne	Antal partnere i alt	0	150	1 gang årligt/ Gennemførselsrapporter
		Gennemsnitligt antal partnere	0	3	1 gang årligt/ Gennemførsels-

		pr. projekt			rapporter
	Involverede områder (med eller uden finansiel deltagelse)	Antal virksomheder	0	30	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
		Antal partnere fra forvaltninger	0	60	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
		Antal partnere fra øvrige offentlige områder	0	40	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
		Antal partnere fra politisk niveau	0	10	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
		Antal partnere fra videnskab	0	10	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
	Gennemførte møder, seminarer	Antal fælles møder, seminarer i alt	0	500	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
		Gennemsnitligt antal af fællesmøder pr. projekt	0	10	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Miljø	Projekter, som yder et positivt bidrag til miljøet	Antal projekter	0	20	1 gang årligt/ Database
	Projekter, som yder et neutralt bidrag til miljøet	Antal projekter	0	5	1 gang årligt/ Database
	Projekter, som yder et negativt bidrag til miljøet	Antal projekter	0	0	1 gang årligt/ Database
Ligestilling	Projekter, som yder et positivt bidrag til ligestillingen	Antal projekter	0	5	1 gang årligt/ Database
	Projekter, som yder et neutralt bidrag til ligestillingen	Antal projekter	0	5	1 gang årligt/ Database
	Projekter, som yder et negativt bidrag til ligestillingen	Antal projekter	0	0	1 gang årligt/ Database
Integration og ikke-diskrimination	Projekter, som yder et positivt bidrag til integration og ikke-diskrimination	Antal projekter	0	10	1 gang årligt/ Database
	Projekter, som yder et neutralt bidrag til integration og ikke-diskrimination	Antal projekter	0	5	1 gang årligt/ Database
	Projekter, som yder et negativt bidrag til integration og ikke-diskrimination	Antal projekter	0	0	1 gang årligt/ Database

4.4 Prioriteter og fokustemaer

4.4.1 Prioritet 1 ”Erhvervsliv, innovation, maritim udvikling & miljø”

Bidrag EFRU: 10.763.000 €

Mål:

Det skal være et væsentligt mål under denne prioritet **at koncentrere regionens stærke side og dens positive karakteristika som følge af dens geografiske beliggenhed**. Til det formål er det vigtigt klart at fremhæve regionens særlige karakteristika, stærke sider og muligheder, for således at optimere rammebetingelserne. Således kan Femernbæltregionens attraktivitet øges, så den kan klare sig i den globale og europæiske konkurrence. Ligeledes skal der tages hensyn til de stærke sider, som ikke er afhængige af den geografiske beliggenhed, og de stærke sider samt de centrale barrierer for en øgning af regionens attraktivitet skal identificeres. Som stærke sider skal her især nævnes turisme, den maritime branche, den positive miljøsituation og de gode strukturer inden for sundhedsområdet. Til **øgning af attraktiviteten hører skabelsen af en profil, en forbedret integrering af regionen, bevaring af miljøet**, som er en væsentlig rammebetingelse også for enkelte brancher så som turismen, men også garanten for en rimelig kvalitet inden for serviceydelser på et tilsvarende godt niveau.

Under denne prioritet skal **innovation og iværksætterånd styrkes**. For viden skaber vækst, og ved at udbygge forsknings- og innovationskapaciteterne kan SMV’erne i regionen nyde godt heraf.

Et af de særlige karakteristika ved regionen er dens maritime kompetencer. Disse kompetencer omfatter alle temaer inden for den maritime økonomi. **Styrkelsen af den maritime økonomi** knytter sig dermed til den fremtidige EU-havpolitik og til Schleswig-Holsteins havpolitik.

Dette mål kan dog kun blive realiseret, hvis der er synergier mellem de økonomiske/erhvervsmæssige, sociale og miljøpolitiske områder. Det er derfor et klart mål under denne prioritet, at bevaringen af naturen og beskyttelsen af miljøet i lige så høj grad er sikret. Klimaforandringen udgør ligeledes en udfordring for alle regionerne.

Et yderligere horisontalt mål for fokustemaerne i denne prioritet er at fremme den sproglige integration.

Prioritetsindikator	Måleenhed	Udgang 2007	Forventet mål 2015	Hyppeghed & kilde
Outputindikatorer				
Støttede projekter under prioritet 1	Antal projekter	0	26	1 gang årligt/ Database
Erhvervsmæssige initiativer, der skal støttes	Antal projekter	0	5	1 gang årligt/ Database

Projekter indenfor forskning og teknologisk udvikling der skal støttes	Antal projekter	0	3	1 gang årligt/ Database
Projekter indenfor sundhedsområdet, der skal støttes	Antal projekter	0	4	1 gang årligt/ Database
Maritime projekter, der skal støttes	Antal projekter	0	3	1 gang årligt/ Database
Turisme/kultur projekter, der skal støttes	Antal projekter	0	5	1 gang årligt/ Database
Projekter indenfor området miljø, energi og naturbeskyttelse, der skal støttes	Antal projekter	0	6	1 gang årligt/ Database
Resultatindikatorer				
Involverede områder (med og uden finansiel deltagelse)	Antal virksomheder	0	20	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
	Antal partnere fra forvaltninger	0	30	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
	Antal partnere fra øvrige offentlige områder	0	20	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
	Antal partnere fra politisk niveau	0	3	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
	Antal partnere fra videnskab	0	7	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
Udvikling af nye koncepter, strategier og studier	Antal koncepter, strategier og studier	0	25	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
Gennemførte møder, seminarer	Antal fælles møder, seminarer	0	250	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
Gennemførte arrangementer	Antal arrangementer	0	30	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
Deltagere ved arrangementer	Antal deltagere	0	300	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
Udvikling af nye produkter	Antal produkter	0	5	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
Direkte skabte arbejdspladser	Antal arbejdspladser (mænd/kvinder)	0	10	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter
Gennemførte PR-foranstaltninger	Antal PR-foranstaltninger	0	50	1 gang årligt Gennemførelsesrapporter
Sproglig integration	Antal deltagere i sprogkurser	0	250	1 gang årligt/ Gennemførelsesrapporter

Fokustemaer ved prioritet 1:

Prioritet 1					
Erhvervsliv, innovation, maritim udvikling & miljø					
1.	2.	3.	4.	5.	6.
Erhvervs-mæssige initiativer	Forskning & teknologi	Sundhed	Maritime erhverv/økonomi	Turisme & kultur	Miljø, energi & naturbeskyttelse

4.4.1.1. Fokustema 1: Erhvervsmæssige initiativer

Mål:

Generelt skal de **erhvervsmæssige initiativer** styrkes, så de små og mellemstore virksomheder i regionen bliver konkurrencedygtige i den nationale, europæiske og globale konkurrence. For at styrke virksomhedsstrukturen med små virksomheder skal der gives mulighed for at skabe netværk, således at virksomhederne kan slutte sig sammen i branchesamarbejder for at kunne imødegå de stadigt større krav i den internationale konkurrence og for at kunne vokse. Synergier kan i den forbindelse bedre udnyttes. Samarbejdet skal også bruges til bedre at kunne præsentere regionale erhvervsstrukturer og på den måde reklamere for Femernbæltregionen som beliggenhed for virksomheder. Forudsætning for disse netværk er informationer, som virksomhederne skal have fra hinanden. Disse skal udarbejdes.

Men samtidig skal der også gennemføres markedsføringstiltag, som reklamerer for **Femernbæltregionen som hjemsted for virksomheder og mennesker**, for bedre at kunne positionere regionen i europæisk sammenhæng. Regionen skal i den forbindelse skaffe sig en klar profil for at afgrænse sig i forhold til andre regioner. Dette skal ikke kun ske i geografisk henseende, men også ud fra bløde faktorer som natur, god infrastruktur, attraktive fritidstilbud og gode boligpriser, som gør regionen til et attraktivt sted at arbejde og bo i. Disse bløde faktorer er også grundlag for tilflytning og etablering af selvstændig virksomhed, hvilket skal støttes. For at forbedre regionens integrering skal der i første række støttes tiltag med hensyn til kommunikation som den ovenfor anførte markedsføring af regionen som hjemsted for virksomheder og mennesker. Såfremt der kan støttes tiltag inden for trafik og transport, skal det også gøres muligt. **Ernæringssektoren** udviser stort potentiale inden for det grænseoverskridende samarbejde. Tilsvarende skal der støttes tiltag, som **styrker** dette område. Ernæringsområdet er tæt knyttet til **landbruget**. Således skal samarbejdsrelationer inden for landbrugsområdet ligeledes støttes.

Retningslinier for projekter⁷:

- grænseoverskridende markedsføring af beliggenheden som hjemsted for virksomheder og mennesker, deriblandt
- udvikling af en fælles bosættelsesstrategi,
- udvikling af et fælles varemærke og logo,
- udvikling af en fælles internetperformance,
- udvikling af fyrtårnsprojekter, som retter opmærksomheden på regionen,
- business-to-business kontakter,

⁷ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder inden for rammerne af fokustemaerne.

- udarbejdelse af et branchekatalog („Who is who“),
- Fælles markedsføring af regionale produkter,
- etablering af ”mentorer”,
- skabelse af netværk for deltagelse i licitationer,
- støtte til koncepter inden for trafik- og transportområdet.
- Udvikling af grænseoverskridende Triple-Helix-samarbejder (samarbejde mellem offentlige-, private- og forsknings-institutioner).

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører: F.eks. kommuner, kreis, region, erhvervsfremmeselskaber, erhvervs- og teknikcentre,
- offentligt-lignende aktører: F.eks. brancheorganisationer og branchesammenslutninger.⁸

4.4.1.2. Fokustema 2: Forskning & teknologi

Mål:

På grund af kravene fra de globale markeder får vidensdannelsen i regionen stadig større betydning. Viden og innovation er vigtige forudsætninger for at kunne klare sig i den globale konkurrence. **Udviklingen af gode produkter og serviceydelser** er derfor et vigtigt grundlag for regionen i konkurrencen. På grund af støttereionens nye tilskud er der for første gang nye muligheder for at etablere samarbejdsrelationer til universiteter, andre højere læreanstalter og forskningscentre i Femernbæltregionen. Da virksomhederne i Femernbæltregionen kun er svagt innovative inden for forskning og udvikling, bør virksomhederne i regionen gives mulighed for at deltage i projekter med universiteter og højere læreanstalter. Dette gælder især for informations- og kommunikationsteknologiområdet (ikt). Dette sikrer også en **bred spredning af resultater og informationer og tjener til vidensoverførsel** og gør det lettere at starte ny virksomhed i nærheden af forskningsinstitutionerne. Virksomhederne kan således bedre udnytte de højere læreanstalters forskningskapaciteter, foretage produktforbedringer eller udvikle markedsføringsstrategier. **Virksomhedernes innovationsevne** kan dermed **forbedres**. Samtidig er der ved hjælp af kontakterne mellem de højere læreanstalter og virksomhederne i regionen mulighed for at **holde på de færdige kandidater i regionen og dermed modvirke, at de unge flytter væk**.

Retningslinier for projekter⁹:

⁸ Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

⁹ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder inden for rammerne af fokustemaerne.

- støtte til initiativer til forsknings samarbejde,
- etablering af fælles uddannelsesforløb,
- netværk mellem de højere læreanstalter,
- netværk/fællesprojekter mellem højere læreanstalter og virksomheder,
- støtte til initiativer mellem iværksættere og forskningsinstitutioner.

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører: F.eks. kommuner, kreis, region, erhvervsfremmeselskaber, erhvervs- og teknikcentre, universiteter, højere læreanstalter,
- offentligt-lignende aktører: F.eks. forskningsinstitutioner, virksomhedsgrupper og brancheorganisationer.¹⁰

4.4.1.3. Fokustema 3: Sundhed

Mål:

Sundhedsområdet med alle dets facetter får mere og mere betydning. Dette gælder også for Femernbæltregionen. Allerede i den forløbne støtteperiode blev der gennemført forskellige aktiviteter, som har arbejdet med sundhedsområdet ud fra forskellige perspektiver. Resultatet er, at **sundhedssektoren** byder på et væsentligt potentiale for det grænseoverskridende samarbejde og **skal styrkes**. Dette inkluderer støtte til grænseoverskridende strategier og tilbud, men også en forbedret tilgang og en forbedret kvalitet i sundhedsplejen. Dette gælder for sundhedsinfrastrukturen, for programområdet råder over talrige institutioner inden for medicoteknik, rehabilitering, wellness, men også med hensyn til emnerne fremtidsorienteret respektive aldersrigtig bolig og liv, e-health (ikt i sundhedsområdet), uddannelser inden for sundhedsvæsenet og inden for forebyggelse og bekæmpelse af sygdomme. På grund af tilbagegangen i befolkningstallet er sikringen af medicinsk behandling af befolkningen i landområderne desuden et mål, som på lang sigt også kan realiseres ved hjælp af en mulig fælles grænseoverskridende udnyttelse af ressourcerne.

Retningslinjer for projekter¹¹:

- udvikling af planer for et grænseoverskridende sundhedsvæsen (regional strategi),
- udvikling af koncepter til bedre udnyttelse af den regionale infrastruktur (f.eks. revalideringsinstitutioner),
- udvikling af samarbejdsrelationer inden for sundhedsbranchen og tjenesteydelser,
- udvikling af koncepter inden for e-health,

¹⁰ Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

¹¹ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder inden for rammerne af fokustemaerne.

- udvikling af grænseoverskridende wellness-tilbud,
- udvikling af koncepter til forebyggelse og behandling af regionaltypiske folkesygdomme og kroniske sygdomme (f.eks. rygning, overvægt).
- Udvikling af offentlig-private partnerskabsforanstaltninger (OPP)

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører: f.eks. kommuner, kreis, region, sundhedsmyndigheder, sundhedscentre, sygehuse,
- Offentligt-lignende aktører: F.eks. klinikker, institutioner inden for sundhedsvæsenet, brancheorganisationer.¹²

4.4.1.4. Fokustema 4: Maritime erhverv/økonomi

Mål:

I den forløbne støtteperiode blev de første skridt taget med henblik på at etablere samarbejdsrelationer inden for det maritime område. Samtidig blev der etableret en havpolitik på EU-niveau (grønbog europæisk politik på havområdet) og på nationalt plan i Schleswig-Holstein med initiativet ”Fremtid Hav” (Zukunft Meer). Mål for politikkerne på havområdet og også for dette program er at **få de forskellige maritime temaområder til at virke sammen og styrke dem**. Disse områder omfatter regionens maritime stærke sider, hvortil hører emner som transport, sikkerhed, ernæring, energi og råstoffer, serviceydelser, teknologi, natur og miljø, uddannelse og forskning, turisme og rekreation. Det er målet, i tilslutning til EU-politikken og til Schleswig-Holsteins initiativ at udnytte **strategiske muligheder** for dette program. Femernbæltregionen skal i den forbindelse **styrke og udbygge sin maritime beliggenhedsmæssige fordel**.

Femernbæltregionens kystnære beliggenhed og dens naturlige beliggenhedsmæssige fordele har i århundreder præget regionens udvikling. Skibsfart, skibsbygning, sejlsport og handel samt fiskeri har lange traditioner i regionen. De romantiske forestillinger, der knytter sig hertil, har en væsentlig imageprægende indflydelse på turismen. Vandturismen er i den forbindelse vigtig for den maritime økonomi.

De eksisterende samarbejdsrelationer i Femernbæltregionen inden for vandsport har allerede givet impulser til en videreudvikling. Med det dansk-tyske havnesamarbejde „Balticsailing“ har Femernbæltregionen allerede et succesfuldt netværk af aktører fra lystbådehavns-området. Men også inden for områderne integreret kystzonestyling og kystsikringsstyring findes der allerede etablerede maritime netværk, som kan videreudbygges.

Derudover eksisterer der et væsentligt potentiale til innovation og **udvikling af produkter og serviceydelser** i de forskellige **maritime brancher**. Her skal også nævnes områderne ernæring, rekreation, sundhed, fiskeri, sejlsport og bådebyggeri.

¹² Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

Retningslinier for projekter¹³:

- fælles udarbejdelse af koncepter inden for havneudvikling og havnesamarbejde,
- videreudvikling og markedsføring af Femernbæltregionen som vandsportsområde,
- udvikling af koncepter til optimering af havneinfrastrukturen,
- styrkelse af regionen som sejlsportsområde,
- fremme af den maritime tradition (traditionsskibe),
- fremme af ungdomsarbejdet inden for sejlsport,
- integration af flere kvinder inden for sejlsporten, som er mandsdomineret,
- integration af mennesker med handicap i sejlsporten,
- forbedring af tilbuddene til lystfiskere og lystfiskerturister,
- udvikling af uddannelseskoncepter herunder også videreuddannelse inden for vandsportsrelevante områder,
- støtte til netværk inden for bådebygning og reparation af både,
- samarbejde og koncepter inden for logistik,
- støtte til vidensoverførsel mellem maritim forskning og erhvervsuddannelse og de maritime aktører.

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører: f.eks. kommuner, kreis, region, turistorganisationer,
- Offentligt-lignende organisationer: F.eks. turistforeninger, organisationer, foreninger og sammenslutninger inden for vandsport, brancheorganisationer, uddannelsesinstitutioner.¹⁴

4.4.1.5. Fokustema 5: Turisme & kultur

Mål:

Turismen er en af de stærkeste brancher i grænseregionen. Den er en af hovedindtægtskilderne og hovedarbejdsgiver i den tyske del af regionen. Derfor er der allerede tidligere gennemført talrige aktiviteter på turistområdet, som har vist, at en fælles markedsføring og skabelsen af tilbud til turister egner sig til **at styrke Femernbæltregionen som turistmål**. Dette gælder også for de turister, der ønsker at være aktive og grænseoverskridende. Det er i den forbindelse afgørende, at aktiviteterne koncentrerer sig om de fortrin og særlige karakteristika, som regionen har som feriemål. Dertil hører på den ene side faktorer som intakt natur, rekreation, forbindelsen mellem kyst og fastland og på den anden side også faktorer som byer med deres kulturelle tilbud. Det er målet **at optimere og videreudbygge** denne **fælles strategi** ud fra de eksisterende faktorer. Man bør være særlig

¹³ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier, skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder indenfor rammerne af fokustemaerne.

¹⁴ Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

opmærksom på, at der er tilstrækkelig information om tilbuddene til turister og at **tilbuddene** udarbejdes **målgruppeorienteret**. Dette kan f.eks. være tilbud til familier med børn men også tilbud til ældre gæster. Også bondegårdsferien, som er godt etableret på den tyske side, kan videreudbygges på dansk side. De turistmæssige tiltag kan ligeledes omfatte aktiviteter, der styrker de oplevelsesorienterede tilbud. På grund af de mange små aktører på tysk og færre store aktører på dansk side, bør de tyske aktørers interne tyske samarbejde styrkes, når de indgår et partnerskab med danske partnere.

Vigtigt ved skabelsen af turistmæssige tilbud er også aspektet med sæsonforlængelse.

Retningslinier for projekter¹⁵:

- udvikling af grænseoverskridende markedsføringsstrategier,
- skabelse af produkter, som gør turister bevidste om deres forhold til naturen,
- udvikling af tilbud inden for kulturturisme,
- skabelse af målgruppeorienterede tilbud, især også til endagsturister og erhvervsrejsende.
- udvikling af grænseoverskridende ruter (f.eks. cykelrute, kunstrute, historisk rute, gastronomirute)
- gennemførelse af tiltag til styrkelse af ”agroturismen” (bondegårdsferie),
- videreudvikling af småturismen.

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører fra programområdet – f.eks. kommuner, kreis, region, kurforvaltninger, turistorganisationer,
- Offentligt lignende aktører: F.eks. turistforeninger, miljøorganisationer.¹⁶

4.4.1.6. Fokustema 6: Miljø, energi & naturbeskyttelse

Mål:

Et særkende ved Femernbæltregionen er dens natur med beliggenheden ved Østersøen, et attraktivt fastland, som er præget af søer, og lidt eller ingen industri. **At beskytte denne natur** er allerede mål for alle politiske visioner i regionen, og for at vækst overhovedet er mulig skal den bygge på **bæredygtighed**, hvilket selvfølgelig også skal være mål for det fremtidige program. I det hele taget er de specifikke karakteristika ved naturen generator for andre innovative foranstaltninger. Der skal støttes aktiviteter, som **sikrer beskyttelse af naturen og den økologiske mangfoldighed**. Derudover skal også **yderligere miljørelevante**

¹⁵ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier, skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder indenfor rammerne af fokustemaerne.

¹⁶ Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

områder forbedres inden for rammerne af det grænseoverskridende **samarbejde**. Dette omfatter samarbejde inden for forsyning og affaldshåndtering samt tiltag til direkte sikring/beskyttelse af Østersøen og andre vandområder samt naturen som helhed. **Videreudviklingen af udnyttelsen af vedvarende energi**, især udnyttelsen af vindenergien skal her styrkes.

Især tiltagene inden for miljødannelse og -bevidsthed kan yde et væsentligt bidrag til at formidle til befolkningen, hvor vigtig og hvor værdifuld naturen i Femernbæltregionen er.

Retningslinier for projekter¹⁷:

- samarbejde inden for beskyttelse af vandområderne,
- samarbejde inden for forsyning og affaldsbehandling,
- samarbejde til sikring af Østersøen,
- støtte til tiltag til øget udnyttelse af vedvarende energi (f.eks. vindenergi, brint- eller brændstofceller, bioenergi),
- tiltag og koncepter til øgning af energieffektiviteten,
- støtte til planer og strategier til undgåelse af miljøskader,
- fælles administration af kulturarven,
- samarbejde indenfor miljøuddannelse,
- naturbeskyttelsesinitiativer til fremme af de biologiske særegenheder,
- projekter til fremme af oplevelsesmuligheder i naturen,
- projekter til fremme af miljøbevidsthed,
- formidling af miljøviden,
- samarbejde omkring fugle-stationer og reservater på fugleflugtslinjen.

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører: F.eks. kommuner, kreis, region,
- offentligt-lignende aktører: F.eks. forsynings- og affaldshåndteringsvirksomheder, sammenslutninger og foreninger fra forsyningsområdet (energi) samt miljø og naturbeskyttelse.¹⁸

4.4.2 Prioritet 2 „Grænseoverskridende strukturer & menneskelige ressourcer“

Bidrag EFRU: 10.763.000 €

Mål:

¹⁷ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier, skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder indenfor rammerne af fokustemaerne.

¹⁸ Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

Målet for denne prioritet er **integration, samarbejde og sammenhold i regionen på alle niveauer** samt **nedbrydning af barrierer** (jf. svage sider i SWOT-analysen), som hindrer integrationsprocessen. Dette skal ske ved at gennemføre en mental strategi samt i form af styrkelse af eksisterende strukturer og i form af institutionelt samarbejde.

Den mentale strategi følger målet om at **styrke informationen om regionen til befolkningen i regionen og fremme den regionale identitet**. Det langsigtede mål er i den forbindelse at **skabe strukturer**, som kan sætte skub i integrationsprocessen politisk og institutionelt. Under denne prioritet skal der således påbegyndes et institutionelt samarbejde, som de politiske aktører samt forvaltningerne og andre organisationer i Femernbæltregionen skal tilslutte sig. På lang sigt skal den grænseoverskridende integrationsproces overvåges og sikres uden for INTERREG og Det Europæiske Territoriale Samarbejde og den skal beskæftige sig med alle spørgsmål inden for det grænseoverskridende samarbejde. Til **styrkelsen af den regionale identitet** er styrkelsen og forbedringen af aktiviteterne for menneskene i regionen vigtig. Kun med flere informationer om hinanden og kendskab til hinanden kan dette mål realiseres. Desuden skal **videreudviklingen af sprogkunderskaberne** som et horisontalt mål være en central del også af denne prioritet.

Samtidig skal de eksisterende **grænseoverskridende strukturer styrkes** under denne prioritet. Dette kræver videreudvikling af samarbejdet på uddannelses- og kvalificeringsområdet. Dette skal tage hensyn til skoleområdet, men også til området for videre kvalificering af bestemte grupper, for at give menneskene i Femernbæltregionen et godt uddannelsesniveau, så de er bedre udrustet til at møde kravene fra arbejdsmarkedet, og på den måde også holde dem i regionen. Disse foranstaltninger skal modvirke de demografiske problemer i regionen i form af befolkningens aldring. Prioriteten indeholder også **udvikling af et grænseoverskridende arbejdsmarked** samt stærkere samarbejde på forvaltningsmæssigt plan og **iværksættelse af nye samarbejdsområder**.

Prioritetsindikator	Måleenhed	Udgang 2007	Forventet mål 2015	Hyppeghed & kilde
Outputindikatorer				
Støttede projekter under prioritet 2	Antal projekter	0	24	1 gang årligt/ Database
Projekter inden for uddannelse, kvalificering & integration, der skal støttes	Antal projekter	0	7	1 gang årligt/ Database
Projekter inden for arbejdsmarked, socialområde & lige muligheder, der skal støttes	Antal projekter	0	3	1 gang årligt/ Database
Projekter vedr. generel strukturforbedring, der skal støttes	Antal projekter	0	8	1 gang årligt/ Database
Projekter vedr. regional identitet, der skal støttes	Antal projekter	0	6	1 gang årligt/ Database
Resultatindikatorer				
Involverede områder (med og uden finansiel deltagelse)	Antal virksomheder	0	10	1 gang årligt/ Gennemførsels-

				rapporter
	Antal partnere fra forvaltninger	0	30	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
	Antal partnere fra øvrige offentlige områder	0	20	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
	Antal partnere fra politisk niveau	0	7	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
	Antal partnere fra videnskab	0	3	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Gennemførte uddannelses-, videreuddannelses- og kvalificeringsforanstaltninger	Antal foranstaltninger	0	20	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Deltagere/kvalificerede deltagere	Antal deltagere (mænd/kvinder)	0	300	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Udvikling af nye koncepter, strategier og studier	Antal koncepter, strategier og studier	0	10	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Gennemførte møder, seminarer	Antal fælles møder, seminarer	0	250	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Gennemførte arrangementer	Antal arrangementer	0	100	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Deltagere ved arrangementer	Antal deltagere	0	5.000	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Udvikling af nye produkter og tjenesteydelser	Antal produkter og tjenesteydelser	0	10	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Direkte skabte arbejdspladser	Antal arbejdspladser (mænd/kvinder)	0	10	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Gennemførte PR-foranstaltninger	Antal PR-foranstaltninger	0	50	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter
Sproglig integration	Antal deltagere i sprogkurser	0	250	1 gang årligt/ Gennemførsels- rapporter

Fokustemaer prioritet 2:

Prioritet 2			
Grænseoverskridende strukturer & menneskelige ressourcer			
7.	8.	9.	10.
Uddannelse, kvalificering & integration	Arbejdsmarked, socialområde & lige muligheder	Generel strukturforbedring	Regional identitet

4.4.2.1 Fokustema 7: Uddannelse, kvalificering & integration

Mål:

Et godt uddannelsesniveau skaber forudsætningen for at tilpasse mennesker til arbejdsmarkedet, og således få flere mennesker i arbejde. Også fordi netværket af uddannelsesinstitutioner i regionen er godt, skal **det internationale aspekt i uddannelsen styrkes**. Derfor skal samarbejdet mellem skoler og højere læreanstalter inden for undervisning støttes. Derudover skal specielle uddannelsstilbud støttes, som **videreudvikler uddannelsesniveaut** hos bestemte befolkningsgrupper som for eksempel arbejdsløse, arbejdstagere, nye på arbejdsmarkedet, indvandrere og unge med manglende uddannelse. En efterspørgselsorienteret opkvalificering af ældre arbejdstagere kan i den forbindelse bruges som tiltag mod et aldrende og skrumpende samfund og mod mangel på faglært arbejdskraft. Udbuddet inden for uddannelse og videreuddannelse skal i den forbindelse tilpasses til nye kvalitetskrav.

Retningslinier for projekter¹⁹:

- samarbejde mellem skoler,
- supplerende af skoletilbud,
- gennemførelse af fælles undervisning respektive fælles studieforløb,
- samarbejde inden for videreuddannelse og ved tillægsuddannelser,
- udvikling af fælles uddannelseskoncepter,
- kvalificering af unge ved overgangen fra skole til erhverv,
- udvikling af undervisningsmateriale om naboregionen,
- støtte til skoleprojekter, især inden for naturvidenskab,
- tiltag til anerkendelse af eksamensbeviser,
- gennemførelse af praktikforløb i naboregionen,
- fælles udvikling af koncepter til bedre integration af indvandrere.

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører: F.eks. kommuner, kreis, region, skoler,
- offentligt-lignende aktører: F.eks. andre uddannelsesinstitutioner, beskæftigelsesorganisationer.²⁰

¹⁹ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier, skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder indenfor rammerne af fokustemaerne.

²⁰ Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

4.4.2.2 Fokustema 8: Arbejdsmarked, socialområde & lige muligheder

Mål:

Et **grænseoverskridende arbejdsmarked** er en del af den økonomiske udvikling i grænseregionen. Derfor skal initiativer støttes, som fremmer udviklingen af et grænseoverskridende arbejdsmarked, og som letter nedbrydningen af hindringer, som hæmmer denne tilgang. Under den forrige støtteperiode blev rammebetingelserne skabt, således at de relevante arbejdsmarkedsmyndigheder på begge sider af grænsen kender hinanden og strukturerne. Dette skal videreudbygges for at gøre en aktiv arbejdsformidling mere selvfølkelig. Derudover er det nødvendigt, at **forbedre forudsætningerne** for, at mennesker kan arbejde i naboregionen. Dertil hører foranstaltninger, som f.eks. informationer om at få arbejde i nabolandet. Disse tiltag kan hjælpe med til at nedbryde de mentale barrierer og evt. sprogbarriererne.

Der skal desuden gives støtte til tiltag, som støtter lige muligheder mellem kønnene. Til det hører kvalificeringstiltag, som støtter forældres, især kvinders, tilbagevenden til arbejdsmarkedet, samt udvikling af koncepter til familievenlig personaleudvikling. Derudover skal der på dette område udvikles koncepter og støttes tiltag, som **øger lønmodtagernes kvalifikationer** for at modvirke de demografiske problemer med befolkningens aldring i regionen.

Retningslinier for projekter²¹:

- analyser af det grænseoverskridende arbejdsmarked,
- rådgivning af lønmodtagere om at få arbejde i nabolandet,
- tiltag til forbedring af den grænseoverskridende arbejdsformidling,
- tiltag til forbedring af den grænseoverskridende adgang til jobtilbud,
- tiltag til forbedring af informationerne om det grænseoverskridende arbejdsmarked,
- koncepter og tiltag med hensyn til den demografiske forandring,
- tiltag til styrkelse af kvinders og etniske minoriteters andel af de erhvervsaktive,
- koncepter til bedre forenelighed mellem familie og arbejde, især for kvinder.

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører: F.eks. kommuner, kreis, region, arbejdsmarkedsmyndigheder,
- offentligt-lignende aktører: F.eks. beskæftigelsesorganisationer, uddannelsesinstitutioner.²²

²¹ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier, skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder indenfor rammerne af fokustemaerne.

²² Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

4.4.2.3 Fokustema 9: Generel strukturforbedring

Mål:

Som supplement til fokustema 1 og skabelsen af en profil for regionen er det i den forbindelse nødvendigt at støtte regionale aktører. Målet om en **bedre integration i regionen** kan realiseres mere optimalt, hvis der udover de rene aktiviteter i INTERREG eller Det Europæiske Territorialt Samarbejde er strukturer, som overvåger integrationsprocessen og som kan behandle alle spørgsmål vedrørende det grænseoverskridende samarbejde. En form for **institutionalisering** ud fra eksemplet fra andre EUREGIO'er med eget organ kan sikre, at det grænseoverskridende samarbejde overvåges, også ud over støtten fra Fællesskabet. Derfor skal der udarbejdes egnede tiltag sammen med politiske og regionale aktører. Lige netop regionalpolitiske aktører kan være mentorer og lokomotiver i integrationsprocessen. Sluttelig er det også dem, der kan bringe grænseregionens interesser ind i regionale og nationale afgørelser.

Parallelt hertil skal de **eksisterende samarbejdsrelationer udbygges og nye samarbejdsfelter skal opdyrkes**. Et særligt aspekt er her spørgsmålet om bygningen af en fast Femernbæltforbindelse. Samarbejde omkring dette tema, især i tilfælde af en beslutning mod eller navnlig for en sådan forbindelse, skal selvfølgelig støttes.

For at kunne samarbejde grænseoverskridende om specifikke emner er det nødvendigt, at forvaltningen deltager. Forvaltningerne i regionen har hidtil været tøvende med at samarbejde. I den forbindelse kan en udveksling af erfaringer på mange områder være en hjælp og på mange områder sågar være nødvendig for at kunne bearbejde grænseoverskridende problemer. **Forvaltningerne** skal derfor **støttes i at lære hinanden bedre at kende** og gennemføre fælles tiltag.

Det er også målet for dette område at **udvikle en langfristet strategi for Femernbæltregionen**.

Alle tiltag skal i den forbindelse have fokus på **nedbrydning af barrierer**, som hindrer integrationsprocessen. Dette omfatter i første række informationsunderskuddet som barriere, men også faktorer som følt afstand, kulturelle barrierer som sprog, forskellige arbejdsmetoder, forskellige kommunikationsformer og også strukturelle og administrative barrierer som forskelle i forvaltningsstrukturen og i udbygningen af organisationerne generelt, i den faglige uddannelse og i reguleringen af virksomheder. I den forbindelse skal der iværksættes foranstaltninger, som giver beboerne i Femernbæltregionen **bedre overfartsbetingelser**, så det bliver lettere at pendle, og bedre informationer om transportmulighederne over Femernbælt, især om den offentlige persontrafik (nærtrafik).

Retningslinier for projekter²³:

²³ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier, skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder indenfor rammerne af fokustemaerne.

- studier og analyser af Femernbæltregionen,
- udarbejdelse af grænseoverskridende statistikker,
- styrkelse af informationssystemerne,
- forbedring af informationerne i den offentlige persontrafik (nærtrafik),
- videreudvikling af den hidtidige transportinfrastruktur for pendlere,
- etablering af et grænseoverskridende organ,
- koncepter til oprettelse af et grænseoverskridende infosted/kontor
- skabelse af en internetportal om Femernbæltregionen,
- oprettelse af et ”regionalt management” med en ”ombudsmand”,
- oprettelse af et fælles planlægningsorgan,
- fremme af det politimæssige samarbejde,
- udveksling af erfaringer mellem de regionale forvaltninger,
- gæstebesøg,
- erfaringsudveksling vedrørende temaet forvaltnings- eller områdereform.

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører fra programområdet – f.eks. kommuner, kreis, region, erhvervsfremmeselskaber, forvaltninger, især inden for politiet (inkl. told og forbundspoliti),
- offentligt-lignende aktører: F.eks. trafikselskaber, sammenslutninger og foreninger.²⁴

4.4.2.4 Fokustema 10: Regional identitet

Mål:

Dette område har som mål at **skabe forudsætninger for at støtte integrationsprocessen af befolkningen i regionen**. „Femernbælt befolkningen“ har sin egen historie, kultur og sine egne traditioner, som er kilden til den regionale identitet. Disse områder skal knyttes bedre sammen på alle niveauer (bl.a. politisk, administrativt, institutionelt, kulturelt). I den forbindelse skal kontakter, møder og information støttes, som bringer menneskene i Femernbæltregionen sammen. På samme måde skal tiltag støttes, som behandler og gør den regionale karakter og de regionale særegenskaber tilgængelige. Nedbrydningen af generelle barrierer, især af sprogbarrierer, skal der også her tages hensyn til. Som væsentligt instrument skal man i den forbindelse forsøge at involvere medierne i stærkere grad for at fremme den gensidige rapportering.

Det er også målet at involvere små aktører stærkere, som for eksempel foreninger, sammenslutninger osv.

Retningslinier for projekter²⁵:

²⁴ Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

- people-to-people aktiviteter (mikroprojekter),
- støtte til borgertræf,
- dannelse af kunstnernetværk,
- samarbejde inden for sport og gennemførelse af fælles arrangementer,
- udarbejdelse af informationer om alle spørgsmål vedrørende grænseoverskridende aktiviteter,
- Samarbejde for den regionale presse,
- gennemførelse af aktiviteter vedrørende det regionale køkken (f.eks. festival, restaurantguide, kokebog).
- udvikling af informationer om den fælles historie,
- samarbejde mellem ældregrupper,
- gennemførelse af musikarrangementer,
- styrkelse af skolepartnerskaber.

Mulige tilskudsmodtagere:

- Offentlige aktører: F.eks. kommuner, kreis, region,
- offentligt-lignende aktører: F.eks. foreninger, sammenslutninger, fjernsyns- og radiostationer.²⁶

4.4.3 Prioritet 3 „Teknisk Bistand“

Bidrag EFRU: 1.374.000 €

Mål:

Inden for rammerne af INTERREG I til III kunne der med støtte fra EU-kommissionen opbygges fælles strukturer i regionen, som på optimal vis understøtter realiseringen af INTERREG-programmerne. Disse strukturer skal også fremover **understøtte gennemførelsen af dette Operationelle Program.**

Som i de forrige programperioder løber enderne i det grænseoverskridende samarbejde sammen i det fælles Tekniske Sekretariat og Forvaltningsmyndigheden. De i kapitel 5.1 og 5.2 beskrevne opgaver for Forvaltningsmyndigheden, Attesteringsmyndigheden og det fælles Tekniske Sekretariat afspejler de omfattende aktiviteter.

I henhold til artikel 46 i forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11.07.2006 omfatter Teknisk Bistand foranstaltninger til forberedelse, forvaltning, evaluering, overvågning, information og

²⁵ De under de enkelte fokustemaer nævnte retningslinier, skal give programinteresserede og potentielle projektansøgere en orientering om, hvilke aktiviteter der eksempelvis kan finde sted under de enkelte fokustemaer. Yderligere aktiviteter er således ikke udelukket, så længe de falder indenfor rammerne af fokustemaerne.

²⁶ Støtteberettigelsen skal kontrolleres i det enkelte tilfælde.

kontrol af de operationelle programmer samt foranstaltninger til udvidelse af forvaltningskapaciteten. Hertil ydes der 6 % af programmets samlede EFRU-tilskud, dvs. 1.374.000 euro.

Ifølge de nuværende beregninger i udkastet til Teknisk Bistand budgettet vil EFRU-tilskuddet til Teknisk Bistand maksimalt udgøre 50 % af de samlede omkostninger. Medfinansieringen, som dækkes af programpartnerne, forventes således at udgøre den største del af den samlede finansiering.

Prioritetsindikator	Måleenhed	Udgang 2007	Forventet mål 2015	Hyppighed & kilde
---------------------	-----------	-------------	--------------------	-------------------

Resultatindikatorer				
Gennemførte arrangementer/seminarer	Antal arrangementer/seminarer	0	65	1 gang årligt/ Database
Deltagere ved arrangementer	Antal deltagere	0	1400	1 gang årligt/ Database
Direkte skabte arbejdspladser	Antal arbejdspladser (mænd/kvinder)	0	6	1 gang årligt/ Database
Gennemført rådgivning	Antal rådgivningstimer	0	3500	1 gang årligt/ Database
Gennemførte PR-foranstaltninger	Antal PR-foranstaltninger	0	50	1 gang årligt/ Database
Informationsniveau	Antal „hits“	0		1 gang årligt/ Database
	Antal pressemeddelelser	0	30	1 gang årligt/ Database
	Kopi til/adressater ved mailingaktioner	0	1000	1 gang årligt/ Database

5. Gennemførelse af det Operationelle Program

Til gennemførelse af det Operationelle Program har de to medlemsstater i fællesskab besluttet at placere Forvaltningsmyndigheden og Attesteringsmyndigheden hos Region Sjælland. I den forbindelse indgås en aftale mellem Region Sjælland og Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Til sikring af en effektiv programgennemførelse og etablering af en fælles forvaltningsstruktur, som nærmere beskrevet nedenfor, indgår programpartnerne, Region Sjælland, Kreis Ostholstein, Kreis Plön og Hansestadt Lübeck, en aftale. Aftalen fastlægger i særdeleshed opgavefordelingen mellem partnerne og regulerer omkostnings- og ansvarsfordelingen.

5.1 Forvaltningsmyndighed og fælles Teknisk Sekretariat

Programpartnerne er enige om at indsætte en Forvaltningsmyndighed og et fælles Teknisk Sekretariat. Under bibeholdelse af ansvaret vil Forvaltningsmyndigheden uddelegere nogle opgaver til det fælles Tekniske Sekretariat. Parallelt med dette vil det fælles Tekniske Sekretariat hovedsageligt understøtte Forvaltningsmyndigheden, men også udvalgene og Attesteringsmyndigheden. Idet Forvaltningsmyndigheden også har ansvar for de til sekretariatet uddelegerede opgaver, sikres det, at begge steder grundlæggende er integrerede i alle processer, dvs. fortløbende orienteres om programmets og projekternes status.

Derfor vil der eksistere et tæt samarbejde mellem Forvaltningsmyndigheden og det fælles Tekniske Sekretariat i form af daglig korrespondance via e-mail, telefon og fax. Derudover afholdes regelmæssige møder i Femernbæltregionen eller på Rødby-Puttgården færgen. For at sikre et ensartet, dokumenterbar sagsbehandlingsspor skal begge steder have adgang til Region Sjællands fælles server (journalssystem).

Arbejdssprogene er dansk og tysk. Det fælles Tekniske Sekretariat og Forvaltningsmyndigheden arbejder med enslydende forlæg, dokumenter, tabeller, lister osv. på dansk og tysk, dvs. tosproget. Arbejds måden er rationel og forløber i integrerede og effektive strukturer.

Alle medarbejdere i Forvaltningsmyndigheden og det fælles Tekniske Sekretariat er uafhængige, særligt i politisk forstand, og arbejder for programmet og ikke for arbejdsgivernes interesser.

5.1.1 Forvaltningsmyndighed

I henhold til artikel 14, stk 1 i forordning (EF) nr. 1080/2006 har de medlemsstater, der deltager i det Operationelle Program, udpeget en fælles Forvaltningsmyndighed. Programmets Forvaltningsmyndighed ligger hos

Forvaltningsmyndigheden har i medfør af artikel 60 i forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11.07.2006 ansvaret for forvaltning og gennemførelse af det Operationelle Program i overensstemmelse med princippet om forsvarlig økonomisk forvaltning og navnlig for

- a) at sikre, at operationer udvælges til finansiering i overensstemmelse med de kriterier, der gælder for det operationelle program, og at de er i overensstemmelse med de relevante fællesskabsregler og nationale regler i hele deres gennemførelsesperiode
- b) at sikre, at de udgifter, der er opgivet af de enkelte støttemodtagere, der deltager i operationer, er godkendt af en tilsynsførende i henhold til art. 16, stk. 1 i forordning nr. 1080/2006.
- c) at sikre, at der findes et system til elektronisk registrering og lagring af regnskabsregistreringer for hver operation under det operationelle program, og at de gennemførelsesdata, der er nødvendige for den økonomiske forvaltning, overvågningen, kontrollen, revisionen og evalueringen, indsamles
- d) at sikre, at modtagere og andre organer, der medvirker ved gennemførelsen af operationer, enten har et særskilt regnskabssystem eller en passende regnskabskode for alle transaktioner med tilknytning til operationen, uden at dette berører nationale regnskabsregler
- e) at sikre, at de i artikel 48, stk. 3, nævnte evalueringer af de operationelle programmer foretages i overensstemmelse med artikel 47
- f) at etablere procedurer til sikring af, at alle udgifts- og revisionsbilag, som er nødvendige for at sikre et passende revisionsspor, opbevares i overensstemmelse med kravene i artikel 90
- g) at sikre, at attesteringsmyndigheden med henblik på attesting modtager alle nødvendige oplysninger om procedurer og kontrol i forbindelse med udgifterne
- h) at lede retningslinjer for arbejdet i overvågningsudvalget og forsyne det med de dokumenter, der er nødvendige for, at kvaliteten af gennemførelsen af det operationelle program kan overvåges på baggrund af dets særlige mål
- i) at udarbejde og efter overvågningsudvalgets godkendelse forelægge Kommissionen årsrapporter og de endelige rapporter om gennemførelsen
- j) at sikre overholdelse af kravene om oplysning og offentlighed i artikel 69

Forvaltningsmyndigheden forvisser sig i medfør af artikel 15, stk. 1 i forordning (EF) nr. 1080/2006 af 05.07.2006 om, at udgifter til alle støttemodtagerne i en operation bekræftes af de tilsynsførende i overensstemmelse med artikel 16, stk. 1 i samme forordning.

Forvaltningsmyndigheden fastlægger i en aftale med den ledende støttemodtager (leadpartneren) gennemførelsesbetingelserne for hver operation.

Forvaltningsmyndigheden skal bemandedes med såvel dansk- som tysktalende personale, som Region Sjælland stiller til rådighed.

5.1.2. Fælles Teknisk Sekretariat

I henhold til artikel 14, stk. 1 i forordning (EF) nr. 1080/2006 opretter Forvaltningsmyndigheden efter høring af de i programområdet repræsenterede medlemsstater et fælles Teknisk Sekretariat.

Det fælles Tekniske Sekretariat ligger hos
Entwicklungsgesellschaft Ostholstein mbH,
Eutin

Sekretariatet har bl.a. til opgave at behandle og vurdere projektansøgninger, forberede fremlæggelse af ansøgninger for INTERREG-udvalget (Overvågningsudvalg), yde løbende hjælp og vejledning til projekterne og projektafviklingen, behandle projekternes års-, status- og slutrapporter og kontrollere og videregive udbetalingsanmodninger. Derudover skal sekretariatet understøtte Forvaltningsmyndigheden i administrative og øvrige projektrelaterede opgaver.

For en detaljeret regulering af arbejdet mellem Forvaltningsmyndigheden og det fælles Tekniske Sekretariat udarbejdes der en forretningsorden med en forretningsfordelingsplan, som skal sikre en effektiv opgavefordeling, såvel som et budget, der godkendes af INTERREG-udvalget. Den generelle opgavefordeling bliver derudover en del af den dansk-tyske aftale.

Det fælles Tekniske Sekretariat skal bemandedes med såvel dansk- som tysktalende personale, som Kreis Ostholstein, Kreis Plön og Hansestadt Lübeck stiller til rådighed..

5.2 Attesteringsmyndighed

I henhold til artikel 61 i forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11.07.06 er programmets Attesteringsmyndighed ved
Region Sjælland
Økonomiafdelingen
Sorø

Attesteringsmyndigheden for et Operationelt Program har navnlig ansvaret for:

- a) at udarbejde og forelægge Kommissionen attesterede udgiftsanmeldelser og betalingsanmodninger
- b) at attestere:
 - i) at udgiftsanmeldelsen er nøjagtig, følger af pålidelige regnskabssystemer og er baseret på kontrollerbare bilag
 - ii) at de anmeldte udgifter er i overensstemmelse med de relevante fællesskabsregler og nationale regler og er afholdt i forbindelse med operationer, der er udvalgt til finansiering i overensstemmelse med de gældende kriterier for programmet og fællesskabsreglerne og de nationale regler
- c) at sikre, at den med henblik på attestering har modtaget relevante oplysninger fra forvaltningsmyndigheden om procedurer og kontroller, der er gennemført i forbindelse med udgifterne i udgiftsanmeldelserne
- d) med henblik på attestering at tage hensyn til resultaterne af alle revisioner, der er foretaget af revisionsmyndigheden eller under dennes ansvar
- e) at opbevare regnskabsregistreringer i elektronisk form for så vidt angår de udgifter, der er anmeldt til Kommissionen
- f) at føre regnskab over beløb, som skønnes at kunne inddrives, og beløb, der trækkes tilbage efter hel eller delvis annullering af bidraget til en operation. Beløb, der inddrives, betales tilbage til Den Europæiske Unions almindelige budget, inden det operationelle program lukkes, ved at trække dem fra i den næste udgiftsanmeldelse.

Derudover modtager Attesteringsmyndigheden betalinger fra Kommissionen og foretager betalinger til støttemodtagerne.

I henhold til artikel 17 i forordning (EF) nr. 1080/2006 af 05.07.2006

1. Indbetales støtten fra EFRU på én konto uden nationale underkonti. Kontooplysningerne er meddelt kommissionen i brev af 12. juli 2007.
2. Uden at dette berører medlemsstaternes kompetence med hensyn til konstatering af afhjælpning af uregelmæssigheder samt geninddrivelse af uretmæssigt udbetalte beløb, sikrer attesteringsmyndigheden, at alle beløb, der er betalt på grund af uregelmæssigheder igen kan inddrives hos den ledende støttemodtager. Modtagerne tilbagebetaler de uretmæssigt udbetalte beløb til den ledende modtager i henhold til bestemmelserne i den mellem dem indgåede aftale.
3. Er det ikke muligt for den ledende støttemodtager at inddrive beløbene fra en støttemodtager, tilbagebetaler medlemsstaten, i hvis territorium den pågældende modtager har sit hjemsted, beløbet til attesteringsmyndigheden, som uretmæssigt er blevet udbetalt til denne støttemodtager.

5.3 Revisionsmyndighed og kontrolsystem

I henhold til artikel 14, stk. 2 i forordning (EF) nr. 1080/2006 af 05.07.2006 vil Revisionsmyndigheden for det Operationelle Program blive bistået af en revisionsgruppe bestående af en dansk og en tysk repræsentant, som varetager opgaverne i henhold til artikel 62 i forordning (EF) nr. 1083/2006. Revisionsgruppen oprettes senest tre måneder efter beslutningen om at godkende et operationelt program er truffet. Gruppen fastsætter selv en forretningsorden. Formandsposten varetages af den Revisionsmyndighed, der har ansvaret for det Operationelle Program, og som har hjemsted i Danmark, fordi Forvaltningsmyndigheden har hjemsted der. Revisionsmyndigheden er en national eller regional myndighed eller organ, som arbejder uafhængigt af Forvaltningsmyndigheden og Attesteringsmyndigheden.

Revisorerne er uafhængige af det i artikel 16 i forordning (EF) nr. 1080/2006 anførte kontrolsystem.

Revisionsmyndighed

I henhold til artikel 62 i forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11.07.06 er programmets Revisionsmyndighed ved
Erhvervs- og Byggestyrelsen
København Ø

1. Revisionsmyndigheden for et operationelt program har navnlig ansvaret for:

- a) at sikre, at revisioner foretages for at efterprøve, at forvaltnings- og kontrolsystemet for det oprettede operationelle program fungerer effektivt;
- b) at sikre, at revisionerne af operationerne foretages på grundlag af passende stikprøver med henblik på at efterprøve de anmeldte udgifter.
- c) inden ni måneder efter godkendelsen af det operationelle program at forelægge Kommissionen en revisionsstrategi, som omfatter de organer, der skal foretage den i litra a) og b) omhandlede revision af operationer og den vejledende planlægning af revisioner til sikring af, at de vigtigste organer revideres, og at revisionerne er jævnt fordelt over hele programmeringsperioden.
- d) inden den 31. december hvert år fra 2008 til 2015:
 - i) at forelægge Kommissionen en årlig kontrolrapport med angivelse af resultaterne af de revisioner, der i den forløbne 12-måneders-periode, der slutter den 30. juni det pågældende år, er foretaget i overensstemmelse med revisionsstrategien vedrørende det operationelle program, og aflægge rapport om alle konstaterede mangler ved systemerne til forvaltning af og kontrol med programmet. Den første rapport, der skal forelægges senest den 31. december 2008, skal dække perioden 1. januar 2007-30. juni 2008. Oplysningerne om de revisioner, der udføres efter den 1. juli 2015, vil blive medtaget i den endelige

kontrolrapport, der skal understøtte den erklæring om afslutning, der er omhandlet i litra e)

ii) at afgive udtalelse på grundlag af den kontrol og revision, der er foretaget på dens ansvar, om, hvorvidt forvaltnings- og kontrolsystemet fungerer effektivt, så det giver en rimelig vished for, at de udgiftsanmeldelser, der er forelagt Kommissionen, er korrekte, og at de underliggende transaktioner derfor er lovlige og formelt rigtige

iii) at forelægge en erklæring om delvis afslutning med en vurdering af, om de pågældende udgifter er lovlige og formelt rigtige, såfremt det er påkrævet i henhold til artikel 88.

e) at forelægge Kommissionen en erklæring om afslutning senest den 31. marts 2017 med en vurdering af, hvorvidt anmodningen om betaling af den afsluttende saldo er gyldig og de underliggende transaktioner, som er omfattet af den endelige oversigt over udgifter, er lovlige og formelt rigtige, støttet af en endelig kontrolrapport.

2. Revisionsmyndigheden sørger for, at der i revisionsarbejdet tages hensyn til internationalt anerkendte revisionsstandarder.
3. Hvis revisionerne og kontrollen i stk. 1, litra a) og b), foretages af et andet organ end revisionsmyndigheden, sørger revisionsmyndigheden for, at de pågældende organer besidder den nødvendige funktionelle uafhængighed
4. Kommissionen fremsætter sine bemærkninger til den revisionsstrategi, der fremlægges i henhold til stk. 1, litra c), senest tre måneder fra modtagelsen heraf. Foreligger der ingen bemærkninger inden for dette tidsrum, betragtes strategien som godkendt.

Kontrolsystem

I medfør af artikel 16 i forordning (EF) nr. 1080/2006 etableres der et kontrolsystem.

1. Med henblik på godkendelsen af udgifter etablerer hver medlemsstat et kontrolsystem, som gør det muligt at kontrollere, at medfinansierede varer og ydelser er leveret, at de udgifter, der er opgivet for operationer eller dele af operationer, som er gennemført på dens territorium, er korrekte, og at sådanne udgifter og tilhørende operationer er i overensstemmelse med Fællesskabets og de nationale regler.

Med henblik herpå udpeger hver medlemsstat tilsynsførende, der er ansvarlig for at kontrollere, at de udgifter, der er opgivet af de enkelte støttemodtagere, der deltager i operationen, er lovlige og korrekte. Medlemsstaterne kan beslutte at udpege en enkelt tilsynsførende for hele programområdet.

Hvis leveringen af medfinansierede varer og tjenesteydelser kun kan kontrolleres for den samlede operation, foretages kontrollen af den medlemsstats tilsynsførende, hvor den ledende støttemodtager er etableret, eller af forvaltningsmyndigheden.

2. Hver medlemsstat sikrer, at udgifterne kan godkendes af de tilsynsførende inden for tre måneder.

For at opfylde ovenstående krav udnævner Region Sjælland, efter aftale med Erhvervs- og Byggestyrelsen for den danske medlemsstat, og Entwicklungsgesellschaft Ostholstein, på grundlag af overdragelse fra Landesregierung Schleswig-Holstein, for den tyske medlemsstat, statsautoriserede og registrerede hhv. godkendte revisorer.

På dansk side informerer og instruerer Forvaltningsmyndigheden de tilsynsførende om de gældende regler, herunder også nationale regler, for de kontroller, der skal gennemføres. Tilsvarende informerer og instruerer det fælles Tekniske Sekretariat de tilsynsførende på tysk side.

Kontrollen gennemføres grundlæggende af den tilsynsførende i den medlemsstat, i hvilken den pågældende støttemodtager er placeret. Den for den ledende støttemodtager udnævnte tilsynsførende kontrollerer, at de øvrige projektpartneres udgifter i et projekt er blevet revideret af en tilsynsførende.

Derudover sikrer de programadministrerende organer, at udgifterne kan godkendes af de tilsynsførende inden for tre måneder.

6. Overvågning af programmet

6.1 Dansk-tysk INTERREG-udvalg

I medfør af artikel 63 i forordning (EF) Nr. 1083/2006 nedsætter medlemsstaten et Overvågningsudvalg, nævnt INTERREG-udvalg, efter aftale med Forvaltningsmyndigheden inden tre måneder efter den dato, hvor medlemsstaten underrettes om afgørelsen om godkendelse af det Operationelle Program.

INTERREG-udvalget udarbejder sin egen forretningsorden inden for den pågældende medlemsstats institutionelle, retlige og finansielle ramme og vedtager denne efter aftale med Forvaltningsmyndigheden for at udføre sine opgaver i overensstemmelse med ovennævnte forordning.

6.1.1 INTERREG-udvalgets sammensætning

I medfør af artikel 64 i forordning (EF) NR. 1083/2006 varetages formandskabet for INTERREG-udvalget af en repræsentant for medlemsstaten eller Forvaltningsmyndigheden. Formandskabet varetages på skift af programpartnerne.

INTERREG-udvalgets sammensætning fastsættes af medlemsstaten i overensstemmelse med Forvaltningsmyndigheden. Udvalget kan bestå af repræsentanter eller medlemmer fra følgende institutioner:

- nationale myndigheder (repræsentanter fra medlemsstaten)
- regionale forvaltninger (repræsentanter fra Region Sjælland, Kreis Ostholstein, Kreis Plön, Hansestadt Lübeck),
- politiske repræsentanter fra Region Sjælland, Kreis Ostholstein, Kreis Plön, Hansestadt Lübeck,
- kommunale sammenslutninger og kommuner,
- arbejdsmarkedsmyndigheder,
- erhvervsfremmeaktører/Vækstforum,
- fagforeninger
- højere læreanstalter,
- ligestillingsrepræsentanter,
- miljørepræsentanter eller miljøorganisationer,

I forbindelse med udpegning af deres repræsentanter gøres de udpegende institutioner opmærksom på at sørge for en afbalanceret deltagelse af kvinder og mænd.

INTERREG-udvalget træffer afgørelse i enighed blandt sine stemmeberettigede medlemmer. Det mødes mindst to gange om året.

En repræsentant for Kommissionen deltager på Kommissionens eget initiativ eller efter anmodning fra INTERREG-udvalget med rådgivende funktion i INTERREG-udvalgets arbejde.

Derudover kan gæster få mulighed for at deltage i INTERREG-udvalgets møder.

6.1.2 INTERREG-udvalgets opgaver

I henhold til artikel 65 i forordning (EF) nr. 1083/2006 har INTERREG-udvalget følgende opgaver:

Det forvisser sig om, at det operationelle program gennemføres effektivt og korrekt; til det formål

- a) behandler og godkender det kriterierne for udvælgelse af de operationer, der skal finansieres, inden for seks måneder efter godkendelse af det operationelle program og godkender eventuelle revisioner af disse kriterier i overensstemmelse med programmeringsbehovene,
- b) vurderer det med jævne mellemrum, hvor langt man er nået i virkeliggørelsen af de særlige mål for det operationelle program på grundlag af dokumenter forelagt af forvaltningsmyndigheden,
- c) gennemgår det resultaterne af gennemførelsen, navnlig virkeliggørelsen af de mål, der er fastsat for hver prioriteret opgave, og evalueringen i artikel 48 stk. 3 i forordning (EF) nr. 1083/2006,
- d) behandler og godkender det årsrapporten og den endelige rapport om gennemførelsen som omhandlet i artikel 67 i ovennævnte forordning,
- e) behandler og godkender det den årlige kontrolrapport eller den del af rapporten, der henviser til det pågældende operationelle programmer, og eventuelle relevante bemærkninger, som Kommissionen måtte fremsætte efter at have gennemgået denne rapport, eller som vedrører denne del af rapporten.
- f) kan det foreslå forvaltningsmyndigheden enhver revision eller gennemgang af det operationelle program, som vil kunne gøre det muligt at nå fondenes mål i artikel 3 i ovennævnte forordning eller forbedre programmets forvaltning, herunder dets økonomiske forvaltning,
- g) behandler og godkender det alle forslag om ændring af indholdet af Kommissionens beslutning om støtte fra fondene.

INTERREG-udvalgets opgaver består derudover i at træffe afgørelse om støtte til projekter eller operationer, og den træffer alle forvaltningsafgørelser. Det er bindeled mellem de samarbejdspartnere, der deltager i programmet.

6.2 Elektronisk dataudveksling med Kommissionen

De nye forordninger fra Kommissionen kræver papirløs administration. Til det formål har EU-kommissionen oprettet IT-projektet SFC2007, som skal muliggøre sikker dataudveksling mellem Kommissionen og den programadministrerende enhed.

Der foretages en central dataregistrering med henblik på en gennemskuelig visning af alle programrelevante data, hvorfra de nødvendige data indlæses i SFC2007.

6.3 Yderligere overvågningsordninger

I henhold til artikel 66 i forordning (EF) nr. 1083/2006 har Forvaltningsmyndigheden og INTERREG-udvalget til opgave at foretage den videre overvågning af programmet og overvåger, at det Operationelle Program gennemføres korrekt. Ud fra de anførte indikatorer, som opdateres i gennemførelsesrapporterne for programmet, varetager Forvaltningsmyndigheden og INTERREG-udvalget overvågningen.

7. Ansøgningsprocedure og kriterier for valg af projekter

7.1 Ansøgningsprocedure

Projektansøgninger skal stiles til det fælles Tekniske Sekretariat. Der vil de blive underkastet en første gennemgang og vurdering. På baggrund af ansøgningen rådgiver sekretariatet de potentielle projektansøgere med hensyn til støttekriterierne og støttebetingelserne. Projektforslaget beskrives i et tosproget ansøgningskema, inkl. finansiering. Så vurderes det af det fælles Tekniske Sekretariat ud fra et vurderingssystem på grundlag af de nævnte ansøgningskriterier og videresendes til INTERREG-udvalget for endelig vurdering, som så træffer afgørelse om støtte til projektet (se diagram i **bilag 4**).

7.2 Kriterier for valg og vurdering af projekters støtteberettigelse

Disse ansøgningskriterier er et forslag og skal først gennemgås og godkendes af INTERREG-udvalget.

Som mindstekrav til et støtteberettiget projekt gælder følgende kriterier:

- projektet udvikles i fællesskab og gennemføres indholdsmæssigt samt finansielt sammen af mindst en dansk og en tysk projektpartner (hvor hver projektpartner er ansvarlig og hæfter for sin økonomi)
- projektet er additionelt og træder ikke i stedet for oprindelige opgaver,
- for hvert projekt udpeges en ledende partner, som er leadpartner,
- ansøgerne kommer fra det offentlige eller hermed ligestillede områder samt fra det offentlige område i bredere forstand (offentligt-lignende område),
- der foreligger en fælles og af alle partnere underskrevet projektansøgning, enslydende på dansk og tysk.
- projektet har grænseoverskridende karakter, projektet opfylder de formelle kriterier i 7.2.1,
- projektet opfylder så mange indholdsmæssige kriterier i 7.2.2 som muligt,
- medfinansieringen sker med offentlige eller private midler,
- projektet har en vedvarende effekt også efter udløbet af støtteperioden.

7.2.1 Formelle kriterier

- projektansøgningen indeholder fuldstændige oplysninger i henhold til ansøgningskemaet,
- der er støttemidler til rådighed.

7.2.2 Indholdsmæssige kriterier

- projektet tjener til økonomisk positionering af regionen langs akse Hamborg-København/Malmø,
- projektet forbedrer Femernbæltregionens attraktivitet,
- projektet skaber mere grænseoverskridende information og viden til befolkningen i regionen,
- projektet fremmer integrationen,
- projektet tjener til at skabe et økonomisk, kulturelt og socialt fællesskab,
- projektet styrker den regionale økonomiske struktur,
- projektet tjener til at skabe og bevare arbejdspladser og til at opkvalificere arbejdsløse, navnlig kvinder,
- projektet bidrager til at løse grænseoverskridende problemer,
- projektet fremmer tosprogheden,
- projektet fremmer den gensidige forståelse,
- projektet fremmer den regionale identitet og den europæiske tanke,
- projektet giver nye impulser til samarbejdet i regionen,
- projektet har pilot- og innovativ karakter,
- projektet har positive eller neutrale følger for ligestillingen mellem mand og kvinde,
- projektet har positive eller neutrale virkninger på enhver form for ikke-diskrimination,
- projektet har positive eller neutrale virkninger på miljøet og på processen med bæredygtighed,
- projektets aktiviteter har positive eller neutrale virkninger på understøttelsen af Østersøstrategiens prioriterede områder.

8. Information og kommunikation

Informations- og kommunikationsforanstaltningerne følger gennemførselsbestemmelserne. Principielt skal det Operationelle Program og informationen om dette program bekendtgøres via forskellige foranstaltninger. Disse foranstaltninger er stilet mod borgerne og støttemodtagerne og henviser også til Fællesskabets rolle.

I henhold til artikel 69 i forordning (EF) nr. 1083/2006 redegøres der videre for informations- og kommunikationsforanstaltningerne i en kommunikationsplan. Følgende eksempler er allerede gennemført eller er under planlægning:

8.1 Aktiviteter:

8.1.1 Internet

Internettet tilbyder i denne forbindelse, som et af de vigtigste medier på bred basis, næsten grænseløse muligheder for at opfylde informations- og PR-kravene. Den hidtidige internetpræsentation på www.fehmarnbeltregion.net opdateres og skal gøre alle vigtige informationer tilgængelige på tysk og dansk. En informationsbrochure, et ansøgningskema såvel som skemaer for års- og slutrapporter og udbetalingsanmodninger skal stilles til rådighed på hjemmesiden. Derudover videreføres informationerne om de enkelte projekter med oplysninger om indhold og projektansøger (tilskudsmødtager) og summen af det godkendte tilskud for derved at opfylde de krav, der stilles i henhold til art. 7 i forordning 1828/2006.

8.1.2 Presse, radio og fjernsyn

Udbredelsen af informationer via de klassiske medier, så som presse, fjernsyn og radio skal som hidtil have en høj prioritet i PR-arbejdet. Dette omfatter informationer om godkendelsen af programmet, rapporter om udvalgenes arbejde, meddelelser om godkendte projekter samt opfordringer til at indsende projektideer.

8.1.3 Publikationer

Det godkendte Operationelle Program samt en informationsbrochure vil være til rådighed som publikationer. De to publikationer vil være til rådighed på hjemmesiden og kan downloades og udskrives. Mens det Operationelle Program formidler målrettet information om opbygningen af det samlede program og dets strategi, er informationsbrochuren i første række rettet mod potentielle ansøgere for at give dem et overblik over programmets mål, indhold og støttebetingelser. Den er samtidig en vejledning i ansøgningen og indeholder også et prøveeksempel på en ansøgning.

8.1.4 Arrangementer og seminarer

Informationsarrangementer, seminarer og workshops er et godt hjælpemiddel til formidling af programmets rammebetingelser, men også til at bistå projektansvarlige i forbindelse med målrettede temaer i projektgennemførelsen. Derfor skal der ca. 3-4 måneder efter godkendelsen af programmet gennemføres et større informationsarrangement som introduktion til programmet.

8.1.5 Mails

Under programmets løbetid informeres potentielle projektansøgere og interesserede aktører inden for rammerne af mailaktioner om programmets aktuelle status og om indsendelse af projektansøgninger. Mindst en gang om året skal der gennemføres en større informationsaktivitet, hvor også programmets hidtidige resultater præsenteres. Såfremt det er velegnet og hensigtsmæssigt, kan denne aktivitet også være et arrangement.

8.1.6 Rådgivning af ansøgere

Det er et væsentligt anliggende for det fælles Tekniske Sekretariat at få kvalificerede og godt forberedte projektansøgere. Rådgivningen skal ske individuelt og forskelligt fra sag til sag, da ikke alle ansøgere har samme behov for rådgivning. Det er et hovedanliggende i forbindelse med rådgivningen at oplyse og rådgive potentielle projektansøgere fagligt, korrekt og forståeligt om støttebetingelserne og give ansøgerne passende hjælp til udarbejdelsen af en ansøgning, der opfylder kravene. I den forbindelse er sekretariatet og Forvaltningsmyndigheden også behjælpelige i starten med at sætte gang i kontakten mellem danske og tyske projektansøgere.

8.1.7 Ansvar for de projektansvarlige

Med hensyn til de projektansvarliges forpligtelse til at sørge for PR anføres der i den forbindelse særlige pålæg i kontrakterne med støttemodtagerne. Dermed sikres det, at alle projektansvarlige er underkastet samme forpligtelser. De projektansvarlige skal på rimelig vis tilstræbe PR omkring projektet, hvor der især skal gøres opmærksom på Fællesskabets rolle. Dette gælder navnlig ved dokumentation, prints, pressemeddelelser, Internet og interviews.

8.2 Målgruppe

- de potentielle støttemodtagere,
- de regionale og lokale myndigheder,
- offentlige og offentligt-lignende aktører (f.eks. kommuner, Kreis, region, forvaltninger, foreninger, sammenslutninger),
- erhvervsliv og arbejdsmarkedets parter,

- NGO'er
- øvrige aktører, der er interesseret i det grænseoverskridende samarbejde,
- borgere i regionen og den brede offentlighed
- Presse.

8.3 INTERACT

De tjenesteydelser, som leveres med INTERACT II programmet, skal have særlig opmærksomhed. Det europadækkende program er rettet mod „good governance“ i det territoriale samarbejde og leverer behovsorienterede tjenesteydelser til dem, der deltager i realiseringen af programmer under det Europæiske Territoriale Samarbejde. Målgrupperne for INTERACT II programmet er i første række i henhold til forordning nr. 1083/2006 og 1080/2006 myndigheder samt andre instanser, der deltager i programrealiseringen. For at sikre det størst mulige udbytte af INTERACT programmet for de, der deltager i virkeliggørelsen af programmet, bakkes brugen af INTERACT tjenesteydelser og materialer samt deltagelse i INTERACT seminarer op. I forbindelse med de udgifter, der opstår dermed, er der mulighed for støtte inden for rammerne af den Tekniske Bistand.

9. Økonomisk forvaltning

I henhold til artikel 12, stk. 8c og d skal proceduren med hensyn til tilvejebringelse og videresending af finansmidler fastlægges for at sikre gennemsigtighed i pengestrømmene (se også diagram i **bilag 5**).

Systemet er som følger:

- leadpartneren og de øvrige støttemodtagere underskriver på projektniveau projektansøgningen.
- efter vurdering i sekretariatet og fremlæggelse i INTERREG-udvalget finder der en enstemmig afgørelse i INTERREG-udvalget med hensyn til bevilling af støttemidler på op til 75% af de støtteberettigede udgifter sted, under forudsætning af, at støttemodtagerne dokumenterer en medfinansiering på mindst 25% fra offentlige eller private midler.
- i en kontrakt mellem Forvaltningsmyndigheden og leadpartneren, samt en kontrakt mellem alle støttemodtagere reguleres de finansielle, indholdsmæssige og juridiske pligter med hensyn til brugen af støttemidlerne, herunder evt. nationale ordninger, som skal følges.
- leadpartneren opstiller på grundlag af faktiske og af en uafhængig revisor eller Revisionsmyndighed attesterede udgifter en udbetalingsanmodning om udbetaling af støttemidler,
- sekretariatet kontrollerer, om forudsætningerne er opfyldt og videresender udbetalingsanmodningen via Forvaltningsmyndigheden til Attesteringsmyndigheden,
- Attesteringsmyndigheden attesterer udgiftsanmeldelsen og forelægger en betalingsanmodning for Kommissionen i henhold til artikel 61 i forordning (EF) nr. 1083/2006.
- modtagelsen af betalingerne i henhold til artikel 85 ff. i forordning (EG) nr. 1083/2006 sker til den i kapitel 5.2 angivne fælles konto.
- Attesteringsmyndigheden udbetaler den anmodede tilskudsrate til leadpartneren,
- anmodningerne om udbetaling af støttemidler kan forelægges flere gange årligt på forud fastlagte tidspunkter.

10. Finansieringsplan

Støttekvoten kan maksimalt udgøre 75 %. INTERREG-udvalget træffer beslutning vedrørende støtte af projekter. Derved er en støtte på mellem 50 % og 75 % mulig for det enkelte projekt. Støttekvoten afgøres i det enkelte tilfælde, og enkelthederne omkring anvendelsen reguleres i forbindelse hermed.

Den nationale medfinansiering i form af offentlig-retlige og offentligt-lignende midler skal udgøre minimum 20 % og private midler skal udgøre maksimum 5 %. Det forventes, at den private medfinansiering stammer fra virksomheder.

Ved deltagelse af virksomheder gælder det imidlertid, at de støttemidler der udløses af virksomhederne, ikke bliver udbetalt til virksomhederne, men at de bliver anvendt af de øvrige deltagende partnere til realisering af projektet. Dermed har virksomhederne ikke nogen konkurrencemæssige fordele på markedet.

Som led i programmet ydes ingen statsstøtte, herunder støtte omfattet af de minimis reglen, jf. EF-traktaten art. 87 og 88.

Betegnelse	Samlede udgifter	EU-bidrag		Offentligt bidrag	Privat bidrag	Til information	
		I alt	EFRU			EIB bidrag	Anden finansiering
		b	c			f	g
	a=c+d+e			d	e		
Prioritet 1: Erhvervsliv, innovation, maritim udvikling & miljø	14.350.666	10.763.000	10.763.000	2.824.333	763.333	0	0
Prioritet 2: Grænseoverskridende strukturer & menneskelige ressourcer	14.350.666	10.763.000	10.763.000	2.824.333	763.333	0	0
Prioritet 3: Teknisk Bistand	2.748.000	1.374.000	1.374.000	1.374.000	0	0	0
Totalt	31.449.332	22.900.000	22.900.000	7.022.666	1.526.666	0	0

Støttekvoten (EFRU-bidrag) andrager maks. 75 % af grundlaget for de støtteberettigede samlede udgifter ved prioritet 1 og 2 og maks. 50 % af grundlaget for de støtteberettigede samlede offentlige udgifter ved prioritet 3.

Europæisk territorialt samarbejde	
År	EFRU
2007	2.985.663
2008	3.060.640

2009	3.152.985
2010	3.263.676
2011	3.377.533
2012	3.478.121
2013	3.581.382
I alt	22.900.000

Prioriteret tema		Finansieringsform		Områdetype	
Kode	Beløb	Kode	Beløb	Kode	Beløb
09	1.145.000	01	22.900.000	08	22.900.000
30	916.000				
54	2.519.000				
57	3.435.000				
60	1.145.000				
66	1.145.000				
72	3.435.000				
74	2.290.000				
79	3.435.000				
81	2.061.000				
85	1.099.200				
86	274.800				
Total	22.900.000	Total	22.900.000	Total	22.900.000

11. Bilag

- Bilag 1 Liste over styregruppen
- Bilag 2 Liste med adressater ved høring af det Operationelle Program.
- Bilag 3 Liste med adressater ved høring af SEA.
- Bilag 4 Diagram over ansøgningsprocessen.
- Bilag 5 Diagram over pengestrømmen.

Bilag 1
Liste over styregruppen

Ministerium für Justiz, Arbeit und Europa	Stabsstelle für Ostsee- und Nordseeangelegenheiten
Kreis Ostholstein	Landrat
Industrie- und Handelskammer zu Lübeck	
DGB-Kreis Schleswig-Holstein Ost	
Agentur für Arbeit Lübeck	
Hansestadt Lübeck	Senator für Umwelt, Sicherheit und Ordnung
Region Sjælland, Regionsrådsmedlem	Regionsrådsmedlem
LO Beskæftigelsesrådet	
KKR	
Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland	
DA Beskæftigelsesrådet	
Region Sjælland,	Repr. Forvaltningsmyndighed
Region Sjælland,	Regional Udvikling

Bilag 2 Adressater ved høring af OP

Agentur für Arbeit Lübeck	23560 Lübeck	Det Historiske Landskab	4000 Roskilde
Amtsvorsteher des Amtes Oldenburg-Land	23758 Oldenburg i.H.	Det Regionale Beskæftigelsesråd	4000 Roskilde
Amtsvorsteher des Amtes Lensahn	23738 Lensahn	DR Regionalen	4700 Næstved
Amtsvorsteher des Amtes Ostholstein -Mitte	23744 Schönwalde	Egnshistorisk Samling i Lejre	4320 Lejre
Arbeitsgemeinschaft der Sportboothäfen Ostholstein/Lübeck e.V.	23758 Oldenburg i.H.	Egnsteatret Masken	4800 Nykøbing Falster
Berufliche Schule des Kreises Ostholstein	23701 Eutin	Erhvervs- og Turistforeningen Nr. Alslev	4840 Nørre Alslev
Berufliche Schule Eutin	23701 Eutin	Erhvervs- og Videncenter Vestsjælland	4200 Slagelse
Bund für Umwelt- und Naturschutz Deutschland e.V.	23611 Bad Schwartau	Erhvervs Service Centret Roskilde	2670 Greve
BUND- Umwelthaus Neustädter Bucht	23730 Neustadt	Erhvervsakademi Storstrøm	4900 Nakskov
Bundesministerium für Wirtschaft und Arbeit	10115 Berlin	Erhvervsakademi Vestsjælland	4200 Slagelse
Bürgermeister der Stadt Bad Schwartau	23611 Bad Schwartau	Erhvervsråd Lolland-Falster	4960 Holeby
Bürgermeister der Stadt Fehmarn	23769 Burg a.F.	ErhvervsService Centret Vestsjælland	4300 Holbæk
Bürgermeister der Stadt Eutin	23701 Eutin	Erhvervsservice Centret i Roskilde	2670 Greve
Bürgermeister der Stadt Heiligenhafen	23774 Heiligenhafen	Erhvervsskole	4200 Slagelse
Bürgermeister der Stadt Neustadt	23730 Neustadt i.H.	EUC Lolland	4900 Nakskov
Bürgermeister der Stadt Oldenburg	23758 Oldenburg i.H.	EUC Lolland - Maribo	4930 Maribo
Bürgermeister der Gemeinde Ahrensbök	23623 Ahrensbök	EUC Nordvestsjælland	4400 Kalundborg
Bürgermeister der Gemeinde Bosau	23715 Bosau	EUC Nordvestsjælland	4300 Holbæk
Bürgermeister der Gemeinde Grömitz	23743 Grömitz	EUC Ringsted	4100 Ringsted
Bürgermeister der Gemeinde Lensahn	23738 Lensahn	EUC Sjælland	4700 Næstved
Bürgermeister der Gemeinde Malente	23714 Bad Malente-Gremsmühlen	Extra Posten	4900 Nakskov
Bürgermeister der Gemeinde Ratekau	23626 Ratekau	Fakse Kommune	4690 Haslev
Bürgermeister der Gemeinde Scharbeutz	23683 Scharbeutz	Fakseystens Turistbureau	4654 Fakse Ladeplads
Bürgermeister der Gemeinde Tdf. Strand	23669 Timmendorfer Strand	Falsters Skovdistrikt	4800 Nykøbing Falster
Bürgermeisterin der Gemeinde Kellenhusen	23749 Grube	Faxe Bugten	4640 Fakse
Bürgermeisterin der Gemeinde Stockelsdorf	23617 Stockelsdorf	Faxe Erhvervsråd	4690 Haslev
CJD Eutin	23701 Eutin	Femern Bælt Forum	4960 Holeby
DEHOGA Kreisverband Ostholstein	23683 Scharbeutz-Haffkrug	Femern Bælt Forum	4960 Holeby
Deutsch-Dänische Gesellschaft	23701 Ottendorf	Fjordmuseet	4040 Jyllinge
Deutscher Kinderschutzbund Neustadt	23730 Neustadt	Flakkebjerg	4200 Slagelse
DGB-Kreis Schleswig-Holstein Ost	23552 Lübeck	FOA Holbæk	4000 Roskilde

Ehrevors. Deutsch-Dänische Gesellschaft	23730 Neustadt	FOA Køge	4600 Køge
Entwicklungsgesellschaft Ostholstein Projekt SAND	23758 Oldenburg i.H.	FOA Næstved	4700 Næstved
Entwicklungsgesellschaft Ostholstein Projekt Baltic Bridge	23701 Eutin	FOA Nordvestsjælland	4550 Asnæs
Entwicklungsgesellschaft Ostholstein	23701 Eutin	FOA Nordvestsjælland	4400 Kalundborg
Entwicklungsgesellschaft Ostholstein, Abt. Tourismus	23701 Eutin	FOA Nykøbing Falster	4800 Nykøbing Falster
Entwicklungsgesellschaft Ostholstein mbH	23701 Eutin	FOA Østlolland	4930 Maribo
Entwicklungsgesellschaft Ostholstein, RM Mar. Wirtschaft	23701 Eutin	FOA Ringsted	4100 Ringsted
Fachverband Bau Ostholstein e.V.	23601 Bad Schwartau	FOA Roskilde	4000 Roskilde
Tourismusservice Fehmarn	23769 Fehmarn	FOA Slagelse	4200 Slagelse
Ferienzentrum Weissenhäuser Strand	23758 Weissenhäuser Strand	FOA Vestlolland	4900 Nakskov
Futura Baltica e.V.	23714 Bad Malente-Gremsmühlen	Forskerparken CAT	4000 Roskilde
Gemeinde Großenbrode, Kurverwaltung	23775 Großenbrode	Forskerparken CAT	4000 Roskilde
Gustav-Heinemann Bildungsstätte	23714 Bad Malente-Gremsmühlen	Forskningscenter Risø	4000 Roskilde
Heiligenhafen Touristik GmbH	23774 Heiligenhafen	Friluftsrådet	2450 København SV
Holsteinische Schweiz Tourismus e.V.	23714 Bad Malente-Gremsmühlen	FTF Hovedorganisation	1010 København K
Institut für Ökologischen Landbau	23847 Westerau	FTF Vestsjællands Amt	4300 Holbæk
Kreis Ostholstein, Fachdienst Regionale Planung	23701 Eutin	Gedser Turistinformation	4874 Gedser
Kreis Ostholstein - Gleichstellungsbeauftragte	23701 Eutin	Gerlev Idræts højskole	4200 Slagelse
Kreis Ostholstein - Pressestelle	23701 Eutin	Glumsø Ugeblad	4171 Glumsø
Kreis Ostholstein, Fachdienst Gesundheit	23701 Eutin	Greve Gymnasium	2670 Greve
Kreis Ostholstein, Fachdienst Regionale Planung	23701 Eutin	Greve Kommune	2670 Greve
Kreis Ostholstein, FB 3 Sicherheit und Gesundheit	23701 Eutin	Greve Museum	2670 Greve
Kreis Ostholstein, FB 4 Schule, Bildung, Kultur, Sport	23701 Eutin	Grønnegade Kaserne	4700 Næstved
Kreis Ostholstein, FB 6 Planung, Bau, Umwelt	23701 Eutin	Grønt Center	4960 Holeby
Kreis Ostholstein, FB1 Steuerungsunterstützung und Service	23701 Eutin	Guldborgsund Kommune	4800 Nykøbing Falster
Kreis Ostholsteinm FB 5 Soziales und Jugend	23701 Eutin	Handelshøjskolecentret	4200 Slagelse
Kreisbauernverband Ostholstein-Lübeck	23738 Lensahn	Handelshøjskolecentret	4200 Slagelse
Kreishandwerkerschaft Ostholstein	23701 Eutin	Handelshøjskolecentret	4200 Slagelse
Kreissportverband Ostholstein	23735 Lensahn	Handelsskolen Sjælland Syd	4700 Næstved
Kulturkreis u. VHS Malente	23714 Malente	Handelsskolen Sjælland Syd	4760 Vordingborg
Kulturstiftung Kreis Ostholstein	23701 Eutin	Håndværksrådet	2300 København S
Kur & Touristik Eutin GmbH	23701 Eutin	Haslev Gymnasium og HF	4690 Haslev

Kurbetrieb Dahme	23747 Dahme	Haslev Museum	4690 Haslev
Kurbetrieb Timmendorfer Strand-Niendorf	23669 Timmendorfer Strand	Haslev Produktionsskole	4690 Haslev
Kurbetrieb Kellenhusen	23746 Kellenhusen	Haslev Udvidede Højskole	4690 Haslev
Landesamt für Natur und Umwelt	24220 Flintbek	Heden-Midsjællands Avis	4140 Borup
Landrat des Kreises Ostholstein	23701 Eutin	Herlufsholm Skole	4700 Næstved
Ministerium für Justiz, Arbeit und Europa, Stabsstelle INTERREG A	24103 Kiel	Himmelev Gymnasium	4000 Roskilde
NABU-Wasservogelreservat Wallnau	23769 Westfehmar	HK-Centrum	4600 Køge
NDR Landesfunkhaus Schleswig-Holstein	24033 Kiel	HK-Næstved	4700 Næstved
Ostholstein Tourismus	23669 Timmendorfer Strand	HK-Sjælland	4000 Roskilde
Ostholstein Museum	23701 Eutin	HK-Storstrøm	4800 Nykøbing Falster
Polizeidirektion Lübeck	23684 Scharbeutz	HK-Vestsjælland	4200 Slagelse
Stiftung Oldenburger Wall e.V.	23758 Oldenburg i.H.	Højelse Sognearkiv	4623 Lille Skensved
Stiftung Schloß Eutin	23701 Eutin	Holbæk Kommune	4300 Holbæk
Tourismus-Service Grömitz	23743 Grömitz	Holbæk Stadsarkiv	4300 Holbæk
Tourismus-Service Malente	23714 Malente	Holbæk Teater	4300 Holbæk
Tourismus-Service Neustadt-Pelzerhaken-Rettin	23730 Neustadt i.H.	HolbækRegionens Erhvervsråd	4300 Holbæk
Tourismus-Service Scharbeutz	23683 Scharbeutz	Holberg Teatret	4400 Kalundborg
Tourismusverein Ahrensböök und Umgebung	23623 Ahrensböök	Høng Gymnasium og HF kursus	4270 Høng
Tourist Büro Ratekau	23689 Pansdorf	HORESTA	1900 Frederiksberg
Tourist-Büro Oldenburg	23758 Oldenburg i.H.	HTS Arbejdsgiverforeningen	2100 København Ø
Touristik-Information Bosau	23715 Bosau	HTS Vestsjælland	4220 Korsør
Tourist-Information Sierksdorf	23730 Sierksdorf	IMMA	4900 Nakskov
Tourist-Information Bad Schwartau	23611 Bad Schwartau	Ingeniørforeningen	4700 Næstved
Tourist-Service Timmendorfer Strand e.V.	23669 Timmendorfer Strand	Jobcenter Kalundborg	4400 Kalundborg
Umweltrat Fehmarn	23769 Fehmarn	Jobcenter Odsherred	4550 Asnæs
Unternehmensverband Ostholstein	23701 Eutin	Kalundborg Egnens Produk.skole Saltoftøvænge	4470 Svebølle
VHS Oldenburg i.H. e.V.	23758 Oldenburg i.H.	Kalundborg Gymnasium og HF-kursus	4400 Kalundborg
Vorsitzende der Kreistagsfraktion Bündnis 90/Die Grünen	23701 Eutin	Kalundborg Kommune	4400 Kalundborg
Vorsitzender der CDU-Kreistagsfraktion	23677 Scharbeutz	Kalundborg og Omegns museum	4400 Kalundborg
Vorsitzender der FDP-Kreistagsfraktion	23758 Oldenburg i.H.	Kalundborg Turistbureau	4400 Kalundborg
Vorsitzender der SPD-Kreistagsfraktion	23758 Bosau	Kalundborgegnens Erhvervsråd	4400 Kalundborg
Wasser- und Bodenverband Ostholstein	23701 Eutin	København Syd Erhvervscenter	2670 Greve

Weiterbundesverband Ostholstein Plön	23758 Oldenburg i.H.	Køge Erhvervsråd	4600 Køge
WTSH	23554 Lübeck	Køge Erhvervsudviklings Råd	4600 Køge
Zweckverband Ostholstein	23669 Timmendorfer Strand	Køge Gymnasium	4600 Køge
Agentur für Arbeit	24306 Plön	Køge Handelsskole	4600 Køge
Amtsdirktor des Amtes Schrevenborn	24226 Heikendorf	Køge Kommune	4600 Køge
Amtsvorsteher des Amtes Bokhorst	24637 Schillsdorf	Køge Museum	4000 Roskilde
Amtsvorsteher des Amtes Großer Plöner See	24306 Plön	Køge Nyhistoriske Arkiv	4600 Køge
Amtsvorsteher des Amtes Preetz-Land	24211 Schellhorn	Køge Onsdag	4600 Køge
Amtsvorsteher des Amtes Probstei	24217 Schönberg	Køge Turistbureau	4600 Køge
Amtsvorsteher des Amtes Selent/Schlesen	24238 Selent	Kommunekontaktrådet	4550 Jyderup
Amtsvorsteher des Amtes Wankendorf	24601 Wankendorf	Kommunekontaktrådet	4550 Jyderup
Berufliche Schulen des Kreises Plön	24306 Plön	Kommunernes Landsforening	1600 København V
Bürgermeister Gemeinde Klausdorf	24147 Klausdorf	Korsør By og Overfartsmuseum	4220 Korsør
Bürgermeister Gemeinde Laboe	24235 Laboe	Korsør Produktionshøjskole	4220 Korsør
Bürgermeister Gemeinde Schönberg	24217 Schönberg	Korsør Turistbureau	4220 Korsør
Bürgermeister Stadt Lütjenburg	24321 Lütjenburg	Kulturmiljørådet for Roskilde	4000 Roskilde
Bürgermeister Stadt Plön	24306 Plön	Kulturmiljørådet v/ Museet Falsters minder	4800 Nykøbing Falster
Bürgermeister Stadt Preetz	24211 Preetz	Kunsthøjskolen på Holbæk Slot Ladegård	4300 Holbæk
Bürgermeisterin Gemeinde Raisdorf	24223 Raisdorf	Kunstmuseet Køge Skitsesamling	4600 Køge
DEHOGA Kreisverband Plön	24321 Hohwacht	LAG Falster, Møn og Sydsjælland	4800 Nykøbing Falster
DGB-Region KERN	24103 Kiel	LAG Lolland	4800 Nykøbing Falster
Fremdenverkehrsverband Probstei	24217 Schönberg	LAG Vestsjælland	4500 Nykøbing Sjælland
FV Zweckverband Raum Selenter See	24238 Selent	Landbocentrum	4140 Børup
FVV Wankendorfer Seengebiet	24601 Wankendorf	Landbomuseet Lundekrog	4623 Lille Skensved
Gr. Plöner See Tourismus	24306 Plön	Landbrugsskole Sjælland	4000 Roskilde
GTZ Raisdorf GmbH	24223 Raisdorf	Landbrugsskolen Sjælland	4270 Høng
Hohwachter Bucht Touristik GmbH	24321 Hohwacht	Landliv A/S	4960 Holeby
KNIK e.V.	24223 Raisdorf	Landsbladet	4000 Roskilde
Kreis Plön, Amt 15	24301 Plön	Ledernes Hovedorganisation	4700 Næstved
Kreis Plön, Amt 2	24301 Plön	Ledreborg Slot og Park	4320 Lejre
Kreis Plön, Amt 20	24301 Plön	Lejre Forsøgscenter	4320 Lejre
Kreis Plön, Amt 22	24301 Plön	Lejre Kommune	4320 Lejre

Kreis Plön, Amt 23	24301 Plön	Lejre Museum	4320 Lejre
Kreis Plön, Amt 30	24301 Plön	Lejre Posten	4320 Lejre
Kreis Plön, Amt 31	24301 Plön	LO København	2300 København S
Kreis Plön, FB 1	24301 Plön	LO Storstrøms Amt	4760 Vordingborg
Kreis Plön, FB 2	24301 Plön	LO Vestsjælland	4300 Holbæk
Kreis Plön, FB 3	24301 Plön	Lokalagenda 21	4180 Sorø
Kreisbauernverband	24306 Plön	Lokalavisen	4050 Skibby
Kreismuseum	24306 Plön	Lokalavisen Bugten	2670 Greve
Kreisnaturschutzring	24211 Preetz	Lokalavisen Midtsjælland	4140 Borup
Kreispräsidenten des Kreises Plön	24301 Plön	Lokalavisen Sydkysten	2670 Greve
Kreissportverband Plön	24211 Preetz	Lolland Falsters Stiftmuseum	4930 Maribo
Kreisvolkshochschule	24306 Plön	Lolland Kommune	4930 Maribo
Neuland Beschäftigungsagentur	24306 Plön	Lolland-Falsters Folketidende	4800 Nykøbing Falster
Tourist Information Preetz und Umgebung	24211 Preetz	Lollands Posten	4930 Maribo
Vors. der Kreistagsfraktion B 90/Die Grünen	24301 Plön	Lørdagsavisen	4600 Køge
Vorsitzender der CDU-Kreistagsfraktion	24321 Lütjenburg	Maribo Gymnasium	4930 Maribo
Vorsitzender der FWG-Kreistagsfraktion	24211 Preetz	Maribo Turistbureau	4930 Maribo
Vorsitzender der SPD-Kreistagsfraktion	24235 Wendtorf	Marielyst Turistinformation	4873 Væggerløse
Vorsitzender der UWG-Kreistagsfraktion	24226 Heikendorf	Middelaldercentret	4800 Nykøbing Falster
BALI - Berufsvorbereitungs- u. Ausbildungsz. Lübeck Innenstadt	23552 Lübeck	Middelaldercentret	4800 Nykøbing Falster
Bauspielplatz Roter Hahn e.V.	23569 Lübeck	Midtsjællands Erhvervs- og Turistcenter	4100 Ringsted
Bündnis90/GRÜNE	23539 Lübeck	Midtsjællands Folkeblad	4330 Tølløse
CDU	23539 Lübeck	Miljøcenter Roskilde	4000 Roskilde
Deutsch-Dänische Gesellschaft - Sektion Lübeck	23552 Lübeck	Møn Produktionsskole	4780 Stege
DGB-Kreis Schleswig-Holstein Ost	23552 Lübeck	Møns Museum	4780 Stege
Dorothea-Schlözer-Schule	23568 Lübeck	Møns Tidende	4780 Stege
F&E-Zentrum fhl PROJEKT-GMBH	23562 Lübeck	Møns Turistbureau	4780 Stege
Fachhochschule Lübeck	23562 Lübeck	MultiCenter Syd	4800 Nykøbing Falster
Fachhochschule Lübeck, Technologietransfer	23562 Lübeck	Museet Falsters Minder	4800 Nykøbing Falster
Fachhochschule Lübeck, Technologietransfer	23562 Lübeck	Museet for Holbæk og omegn	4300 Holbæk
Friedrich-List-Schule	23554 Lübeck	Museet ved Trelleborg	4200 Slagelse
Gewerbeschule I	23552 Lübeck	Musicon Valley	4000 Roskilde

Handwerkskammer Lübeck	23552 Lübeck	Musikhuset Gimle	4000 Roskilde
Hanse-Schule für Wirtschaft und Verwaltung	23552 Lübeck	Næsgaard Agerbrugskole	4850 Stubbekøbing
Hanse-Schule für Wirtschaft und Verwaltung	23552 Lübeck	Næstved Gymnasium og HF	4700 Næstved
Hansestadt Lübeck - Hansebüro	23539 Lübeck	Næstved Kommune	4700 Næstved
Hansestadt Lübeck Bereich Kultur	23539 Lübeck	Næstved Museum	4700 Næstved
Hansestadt Lübeck Bereich Planen und Bauen	23539 Lübeck	Næstved Produktionsskole	4700 Næstved
Hansestadt Lübeck Bereich Umwelt, Sicherheit und Ordnung	23539 Lübeck	Næstved Tidende	4700 Næstved
Hansestadt Lübeck Bereich Wirtschaft & Soziales	23539 Lübeck	Næstved-Bladet	4700 Næstved
Hansestadt Lübeck Bürgermeister	23539 Lübeck	Næstved-Egnens Erhvervskontor	4700 Næstved
Hansestadt Lübeck, 1.100 Büro der Bürgerschaft	23539 Lübeck	Nakskov Gymnasium	4900 Nakskov
Hansestadt Lübeck, 1.101 Bürgermeisterkanzlei	23539 Lübeck	Nakskov Produktionshøjskole	4900 Nakskov
Hansestadt Lübeck, 1.110 Personal- & Organisationservice	23539 Lübeck	Nakskov Turistbureau	4900 Nakskov
Hansestadt Lübeck, 1.114 Fortbildungszentrum	23539 Lübeck	Naturparkprojekt Åmosen	4000 Roskilde
Hansestadt Lübeck, 1.120 Statistik und Wahlen	23539 Lübeck	Naturskolen	4000 Roskilde
Hansestadt Lübeck, 1.160 Frauenbüro	23539 Lübeck	NOAH	2200 København N
Hansestadt Lübeck, 2.280 Liegenschaften	23539 Lübeck	Nordvestsjælland Landbocenter	4450 Jyderup
Hansestadt Lübeck, 2.710 Märkte	23539 Lübeck	Nykøbing F. Centralbibliotek	4800 Nykøbing Falster
Hansestadt Lübeck, 2.802 Hafen und Verkehrswirtschaft	23539 Lübeck	Nykøbing Falster Turistinformation	4800 Nykøbing Falster
Hansestadt Lübeck, 3.324 Gewerbeangelegenheiten	23539 Lübeck	Nykøbing Katedralskole	4800 Nykøbing Falster
Hansestadt Lübeck, 3.370 Feuerwehr	23539 Lübeck	Nysted Turistinformation	4880 Nysted
Hansestadt Lübeck, 3.391 Naturschutz	23539 Lübeck	Odsherred Erhvervsråd	4573 Højby Sjælland
Hansestadt Lübeck, 3.392 Umweltschutz	23552 Lübeck	Odsherred Gymnasium	4550 Asnæs
Hansestadt Lübeck, 3.392 Umweltschutz	23552 Lübeck	Odsherred Kommune	4573 Højby
Hansestadt Lübeck, 3.392 Umweltschutz	23552 Lübeck	Odsherred Teater	4500 Nykøbing Sjælland
Hansestadt Lübeck, 3.820 Stadtwald	23560 Lübeck	Odsherreds Kunstmuseum	4550 Asnæs
Hansestadt Lübeck, 4.042 Kriminalprävention	23539 Lübeck	Odsherreds Turistbureau	4500 Nykøbing Sjælland
Hansestadt Lübeck, 4.401 Schule und Sport	23539 Lübeck	Østdansk Turisme	4800 Nykøbing Falster
Hansestadt Lübeck, 4.403 Volkshochschule	23539 Lübeck	Østsjælland Miljø og Energikontor	4600 Køge
Hansestadt Lübeck, 4.413 Museum für Kunst und Kulturgeschichte	23539 Lübeck	Østsjælland Museum	4660 Store Heddinge
Hansestadt Lübeck, 4.414 Museum für Natur und Umwelt	23539 Lübeck	Pensionist-Højskolen Marielyst	4873 Væggerløse
Hansestadt Lübeck, 4.415 Archiv	23540 Lübeck	Præstø avis	4720 Præstø
Hansestadt Lübeck, 4.416 Stadtbibliothek	23539 Lübeck	Præstø Turistinformation	4720 Præstø

Hansestadt Lübeck, 4.481 Denkmalpflege	23539 Lübeck	Produktionsskolen Maglehøj	4340 Tølløse
Hansestadt Lübeck, 4.491 Archäologie	23539 Lübeck	Produktionsskolen Ø-Frugt	4990 Saksøbing
Hansestadt Lübeck, 5.610 Bereich Stadtplanung	23552 Lübeck	Radio SLR	4700 Næstved
Hansestadt Lübeck, 5.691 Wasser und Hafen	23539 Lübeck	Radio Sydhavsøerne	4800 Nykøbing Falster
Hansestadt Lübeck, Beirat für Seniorinnen und Senioren	23539 Lübeck	Radio Valde	4760 Vordingborg
Hansestadt Lübeck, Fachbereich 3 – Umwelt, Sicherheit und Ordnung	23539 Lübeck	REUR og Erhvervsservicecenter	4000 Roskilde
Hansestadt Lübeck, Fachbereich 4 – Kultur	23539 Lübeck	Reventlov Museet	4943 Torrig L.
Hansestadt Lübeck, Kulturforum Burgkloster	23539 Lübeck	Ringsted Kommune	4100 Ringsted
Hansestadt Lübeck, Wirtschaft, Hafen, Liegenschaften	23539 Lübeck	Ringsted Museum og Mølle	4100 Ringsted
ICL Innovations Campus Lübeck	23562 Lübeck	Ringsted Produktionshøjskole	4100 Ringsted
Industrie- und Handelskammer zu Lübeck	23554 Lübeck	Risø	4000 Roskilde
Industrie- und Handelskammer zu Lübeck	23555 Lübeck	Risø Bibliotek	4000 Roskilde
Kaufmannschaft zu Lübeck	23552 Lübeck	Rørvig Folkehøjskole	4581 Rørvig
Kommunales Kino	23539 Lübeck	Roskilde Bibliotek	4000 Roskilde
Kulturstiftung der Hansestadt Lübeck	23539 Lübeck	Roskilde Daghøjskole	4000 Roskilde
Kulturstiftung der Hansestadt Lübeck Heinrich-und-Thomas-Mann-Zentrum	23539 Lübeck	Roskilde Domkirke	4000 Roskilde
Kurbetrieb Travemünde	23570 Lübeck-Travemünde	Roskilde Festival	4000 Roskilde
Lübeck und Travemünde Tourist-Service GmbH	23552 Lübeck	Roskilde Gymnasium	4000 Roskilde
Lübeck und Travemünde Tourist-Service GmbH	23552 Lübeck	Roskilde Handelsskole	4000 Roskilde
Lübecker Musik- und Kongresshallen GmbH	23554 Lübeck	Roskilde Katedralskole	4000 Roskilde
Lübecker Theater GmbH	23552 Lübeck	Roskilde Kommune	4000 Roskilde
Lübeck-Travemünde Tourist Service GmbH	23552 Lübeck	Roskilde Mediecenter	4000 Roskilde
Mittelstandsvereinigung Lübeck	23568 Lübeck	Roskilde Museum	4000 Roskilde
SPD	23539 Lübeck	Roskilde Museum Købmandsgård	4000 Roskilde
Stadtmarketing Lübeck	23554 Lübeck	Roskilde Tekniske Skole	4000 Roskilde
Stadtwerke Lübeck GmbH	23547 Lübeck	Roskilde Univeristetscenter	4000 Roskilde
TECHNIKZENTRUM Lübeck	23569 Lübeck	Roskilde Universitetscenter	4000 Roskilde
Universität zu Lübeck, Institut für Neuro- und Bioinformatik	23538 Lübeck	Roskilde-Egnens Turistforening	4000 Roskilde
Vorstand BJU c/o MediaClick	23560 Lübeck	RUC Bibliotek	4000 Roskilde
Wirtschaftsförderung Lübeck GmbH	23564 Lübeck	Saksøbing Turistbureau	4990 Saksøbing
3F Fakse	4640 Fakse	SALA	4653 Karise

3F Holbæk-Odsherred	4300 Holbæk	Sammenslutningen af Danske Småøer	5900 Rudkøbing
3F Kalundborg	4400 Kalundborg	Sekretariatet for Vækstforum	4180 Sorø
3F Køge Bugt	4600 Køge	Selandia - CEU	4200 Slagelse
3F Midtjylland	4930 Maribo	Sjællands ErhvervsCenter	4760 Vordingborg
3F Midtsjælland	4100 Ringsted	Skælskør Bymuseum	4230 Skælskør
3F Næstved	4700 Næstved	Skælskør Turisme	4230 Skælskør
3F Nykøbing Falster	4800 Nykøbing Falster	Slagelse - Hashøj - Høng Turistbureau	4200 Slagelse
3F Region Sjælland	4100 Ringsted	Slagelse Bymuseum	4200 Slagelse
3F Roskilde Egnen	4000 Roskilde	Slagelse Centralbibliotek	4200 Slagelse
3F Slagelse	4200 Slagelse	Slagelse Gymnasium og HF kursus	4200 Slagelse
3F Storebælt	4220 Korsør	Slagelse Kommune	4200 Slagelse
3F Vestjylland	4900 Nakskov	Slagelse Produktionsskole	4200 Slagelse
AC Roskilde	4000 Roskilde	Social- og Sundhedsskolen i Greve	2670 Greve
AC Storstrøm	4900 Nakskov	Social- og Sundhedsskolen Vestsjælland	4100 Ringsted
AC Vestsjælland	4400 Kalundborg	Social- og Sundhedsskolen Vestsjælland	4293 Dianalund
AF Vestsjælland	4300 Holbæk	Social- og Sundhedsskolen Vestsjælland	4300 Holbæk
AF-Køge	4600 Køge	Social- og Sundhedsskolen i Næstved	4700 Næstved
AF-Næstved	4700 Næstved	Social- og Sundhedsskolen i Nykøbing F.	4800 Nykøbing Falster
AF-Nakskov	4900 Nakskov	Solrød Gymnasium	2680 Solrød Strand
AF-Ringsted	4100 Ringsted	Solrød Kommune	2680 Solrød Strand
AF-Roskilde	4000 Roskilde	Søndagsavisen/1	2630 Taastrup
AF-Slagelse	4200 Slagelse	Sorø Akademis Skole	4180 Sorø
AF-Storstrøm	4760 Vordingborg	Sorø Kommune	4180 Sorø
AF-Sydsjælland	4760 Vordingborg	Sorøegnens Erhvervs- og Turistkontor	4180 Sorø
AMU Center Vest- og Sydsjælland	4000 Roskilde	Stars	4760 Vordingborg
Asterions Hus	4440 Mørkøv	Stenhus Gymnasium og HF	4300 Holbæk
Base 4000 Roskilde Produktionsskole	4000 Roskilde	Stevns Kommune	4652 Hårlev
Beskæftigelsesregion Hovedstaden & Sjælland	4000 Roskilde	Stevns Turistbureau	4673 Rødvig-Stevns
Beskæftigelsesregion Hovedstaden & Sjælland	4000 Roskilde	Stevnsbladet	4660 Store Heddinge
Borup Turistkontor	4140 Borup	Stiftsøvrighed over Lolland-Falsters Stift	4800 Nykøbing Falster
Bramsnæs Erhvervsforening	4060 Kirke Såby	Stiftsøvrighed over Roskilde Stift	4000 Roskilde
Bramsnæs Museum	4070 Kirke Hyllinge	Storstroem.info	4800 Nykøbing Falster

Cantabile 2	4760 Vordingborg	Storstrøms Kammerensemble	4891 Toreby
Center for Job- og Erhvervsservice	2670 Greve	Storstrøms Konserveringscenter	4700 Næstved
CEUS	4800 Nykøbing Falster	Storstrøms Kunstmuseum	4930 Maribo
CVU Sjælland	4300 Holbæk	Stubbekøbing Turistinformation	4850 Stubbekøbing
CVU Sjælland Ankerhus Seminarium	4180 Sorø	Svinninge Produktionsskole	4520 Svinninge
CVU Sjælland Haslev Seminarium	4690 Haslev	Sydsjællands Museum	4760 Vordingborg
CVU Sjælland Hindholm Socialpædagogiske Seminarium	4250 Fuglebjerg	Syd-Tek	4960 Holeby
CVU Sjælland Holbæk Seminarium	4300 Holbæk	Sydvestsjælland Museum	4180 Sorø
CVU Sjælland Roskilde Pædagogseminarium	4000 Roskilde	Tadre Møllegård og Naturcenter	4330 Hvalsø
CVU Sjælland Slagelse Pædagogseminarium Nord	4300 Holbæk	Team Møn	4780 Stege
CVU Sjælland Slagelse Pædagogseminarium Syd	4200 Slagelse	Teatret Fair Play	4300 Holbæk
CVU Sjælland Sygeplejeskolen i Roskilde	4000 Roskilde	Teatret Vandrefalken	4400 Kalundborg
CVU Sjælland Sygeplejeskolen i Slagelse	4200 Slagelse	The Future Academy	4000 Roskilde
CVU Syd	4760 Vordingborg	Tornved Turistinformation	4450 Jyderup
CVU Syd	4800 Nykøbing Falster	Trafikselskab Sjælland	2500 Valby
CVU Syd		Turist og Erhvervsbureau Rødby	4970 Rødby
CVU Syd	4700 Næstved	TV Nykøbing	4800 Nykøbing Falster
CVU Syd Læreruddannelsen	4760 Vordingborg	TV2 Øst	4760 Vordingborg
CVU Syd Sygeplejerskeuddannelsen	4700 Næstved	Ubberup Højskole	4400 Kalundborg
CVU Syd Sygeplejerskeuddannelsen	4800 Nykøbing Falster	Uddannelsescentret i Roskilde - Slagteriskolen	4000 Roskilde
Dagbladet Køge	4600 Køge	Uddannelsescentret VIFFOS	4000 Roskilde
Dagbladet Ringsted	4100 Ringsted	Udviklingsråd Lolland-Falster	4960 Holeby
Dagbladet Roskilde	4000 Roskilde	Ugeavisen	4800 Nykøbing Falster
Dagbladet Stevns	4660 Store Heddinge	Ugebladet for Møn	4780 Stege
Danmarks Jægerforbund	4600 Køge	Vallekilde Højskole	4534 Hørve
Danmarks JordbrugsForskning	4200 Slagelse	Vallø Slot og Slotshave	4600 Køge
Danmarks Sportsfiskerforbund	4800 Nykøbing Falster	Vestsjællands Arbejdende Kunstværksteder	4450 Jyderup
Danmarks Sportsfiskerforbund	2690 Karlslunde	Vestsjællands Kunstmuseum	4180 Sorø
Dansk Arbejdsgiverforening	4040 Jyllinge	Vikingskibsmuseet	4000 Roskilde
Dansk Arbejdsgiverforening	1552 København V	Vikingskibsmuseet	4200 Slagelse
Dansk Arbejdsgiverforening	4760 Vordingborg	Vordingborg Dagblad	4760 Vordingborg

Dansk Arbejdsgiverforening	1787 København V	Vordingborg Erhverv- og Turistkontor	4760 Vordingborg
Dansk Idræts Forbund	4750 Lundby	Vordingborg Gymnasium og HF	4760 Vordingborg
Dansk Industri Lolland-Falser	1787 København V	Vordingborg Kommune	4760 Vordingborg
Dansk Industri Roskilde	4000 Roskilde	Vordingborg Produktionsskole	4760 Vordingborg
Dansk Industri Sydsjælland	1787 København V	VUC Roskilde	2670 Greve
Dansk Industri Vestsjælland	4550 Asnæs	VUC Roskilde	4600 Køge
Dansk Landbrugs Kommunenetværk	1620 København V	VUC Roskilde	4000 Roskilde
Dansk Metal	1780 København V	VUC Storstrøm	4800 Nykøbing Falster
Dansk Naturfredningsforening	2100 København Ø	VUC Storstrøm	4640 Fakse
Dansk Ornitologisk Forening	1620 København V	VUC Storstrøm	4930 Maribo
Dansk Sygeplejeråd Roskilde	4000 Roskilde	VUC Storstrøm	4900 Nakskov
Dansk Sygeplejeråd Storstrøm	4800 Nykøbing Falster	VUC Storstrøm	4700 Næstved
Dansk Sygeplejeråd Vestsjælland	4300 Holbæk	VUC Storstrøm	4760 Vordingborg
Danske Regioner	2100 København Ø	VUC Vestsjælland Nord	4300 Holbæk
De Danske Landboforeninger	1620 København V	VUC Vestsjælland Nord	4400 Kalundborg
Den Rytmske Højskole	4560 Vig	VUC Vestsjælland Nord	4500 Nykøbing Sjælland
Den Rytmske Højskole	4560 Vig	VUC Vestsjælland Syd	4200 Slagelse
		VUC Vestsjælland Syd	4100 Ringsted
		VUC Vestsjælland Syd	4220 Korsør

Bilag 3 Adressater ved høring af SEA

Amt für ländliche Räume Lübeck	23558 Lübeck	IMMA	4900 Nakskov
Agentur für Arbeit	24306 Plön	Ingeniørforeningen	4700 Næstved
Arbeitsgemeinschaft Umweltschutz Lübeck und Umgebung (AGU)	23568 Lübeck	Jobcenter Kalundborg	4400 Kalundborg
Beirat für Naturschutz	23562 Lübeck	Jobcenter Odsherred	4550 Asnæs
Bund für Umwelt- und Naturschutz Deutschland e.V.	23611 Bad Schwartau	Kalundborg Egnens Produk.skole Saltøftevænge	4470 Svebølle
Bund für Umwelt- und Naturschutz Deutschland e.V. (Kreisverband - BUND Lübeck)	23552 Lübeck	Kalundborg Gymnasium og HF-kursus	4400 Kalundborg
BUND- Umwelthaus Neustädter Bucht	23730 Neustadt	Kalundborg Kommune	4400 Kalundborg
Energie und Wasser Lübeck GmbH - Versorgung/Technik, Bereich Planung	23547 Lübeck	Kalundborg og Omegns museum	4400 Kalundborg
Fremdenverkehrsverband Probstei	24217 Schönberg	Kalundborg Turistbureau	4400 Kalundborg
FV Zweckverband Raum Selenter See	24238 Selent	Kalundborgegnens Erhvervsråd	4400 Kalundborg
FVV Wankendorfer Seengebiet	24601 Wankendorf	København Syd Erhvervscenter	2670 Greve
Gemeinnütziger Kreisverband Lübeck der Kleingärtnervereine	23556 Lübeck	Køge Erhvervsråd	4600 Køge
Gr. Plöner See Tourismus	24306 Plön	Køge Erhvervsudviklings Råd	4600 Køge
GTZ Raisdorf GmbH	24223 Raisdorf	Køge Gymnasium	4600 Køge
Hansestadt Lübeck	23560 Lübeck	Køge Handelsskole	4600 Køge
Hansestadt Lübeck, Bereich Naturschutz	23539 Lübeck	Køge Kommune	4600 Køge
Hansestadt Lübeck, Bereich Umweltschutz	23539 Lübeck	Køge Museum	4000 Roskilde
Hohwachter Bucht Touristik GmbH	24321 Hohwacht	Køge Nyhistoriske Arkiv	4600 Køge
Institut für Ökologischen Landbau	23847 Westerau	Køge Onsdag	4600 Køge
KNIK e.V.	24223 Raisdorf	Køge Turistbureau	4600 Køge
Kreis Ostholstein, FB 6 Planung, Bau, Umwelt	23701 Eutin	Kommunekontaktrådet	4550 Jyderup
Kreis Plön, Amt 31	24301 Plön	Kommunekontaktrådet	4550 Jyderup
Kreis Plön, FB 3	24301 Plön	Kommunernes Landsforening	1600 København V
Kreisbauernverband	24306 Plön	Korsør By og Overfartsmuseum	4220 Korsør
Kreisbauernverband Ostholstein-Lübeck	23560 Lübeck	Korsør Produktionshøjskole	4220 Korsør
Kreisbauernverband Ostholstein-Lübeck	23738 Lensahn	Korsør Turistbureau	4220 Korsør
Kreisnaturschutzring	24211 Preetz	Kulturmiljørådet for Roskilde	4000 Roskilde
Kreispräsidenten des Kreises Plön	24301 Plön	Kulturmiljørådet v/ Museet Falsters	4800 Nykøbing

		minder	Falster
Landesamt für Natur und Umwelt	24220 Flintbek	Kunsthøjskolen på Holbæk Slot Ladegård	4300 Holbæk
Landesjagdverband Kreisgruppe Lübeck	23568 Lübeck	Kunstmuseet Køge Skitsesamling	4600 Køge
Landrat des Kreises Ostholstein	23701 Eutin	LAG Falster, Møn og Sydsjælland	4800 Nykøbing Falster
Landschaftspflegeverein Dummersdorfer Ufer e.V.	23569 Lübeck	LAG Lolland	4800 Nykøbing Falster
Lübeck Travemünder Verkehrsgesellschaft	23570 Lübeck	LAG Vestsjælland	4500 Nykøbing Sjælland
Lübecker Hafengesellschaft	23552 Lübeck	Landbocentrum	4140 Borup
Lübecker Kreisverband der Sportfischer e.V.	23568 Lübeck	Landbomuseet Lundekrog	4623 Lille Skensved
NABU-Wasservogelreservat Wallnau	23769 Westfehmar	Landbrugsskole Sjælland	4000 Roskilde
Schutzgemeinschaft Deutscher Wald e.V. Lübeck	23562 Lübeck	Landbrugsskolen Sjælland	4270 Høng
Staatliches Umweltamt Itzehoe, Außenstelle Lübeck	23554 Lübeck	Landliv A/S	4960 Holeby
Stadtbeauftragter für Naturschutz	23562 Lübeck	Landsbladet	4000 Roskilde
Tourist Information Preetz und Umgebung	24211 Preetz	Ledernes Hovedorganisation	4700 Næstved
Umweltrat Fehmarn	23769 Fehmarn	Ledreborg Slot og Park	4320 Lejre
Verkehrsbetrieb Stadtverkehr Lübeck GmbH	23547 Lübeck	Lejre Forsøgscenter	4320 Lejre
Vors. der Kreistagsfraktion B 90/Die Grünen	24301 Plön	Lejre Kommune	4320 Lejre
Vorsitzende der Kreistagsfraktion Bündnis 90/Die Grünen	23701 Eutin	Lejre Museum	4320 Lejre
Vorsitzender der CDU-Kreistagsfraktion	23677 Scharbeutz	Lejre Posten	4320 Lejre
Vorsitzender der CDU-Kreistagsfraktion	24321 Lütjenburg	LO København	2300 København S
Vorsitzender der FDP-Kreistagsfraktion	23758 Oldenburg i.H.	LO Storstrøms Amt	4760 Vordingborg
Vorsitzender der FWG-Kreistagsfraktion	24211 Preetz	LO Vestsjælland	4300 Holbæk
Vorsitzender der SPD-Kreistagsfraktion	23758 Bosau	Lokalagenda 21	4180 Sorø
Vorsitzender der SPD-Kreistagsfraktion	24235 Wendtorf	Lokalavisen	4050 Skibby
Vorsitzender der UWG-Kreistagsfraktion	24226 Heikendorf	Lokalavisen Bugten	2670 Greve
Wasser- und Bodenverband Ostholstein	23701 Eutin	Lokalavisen Midtsjælland	4140 Borup
Wasser- und Schiffsamt Lübeck	23566 Lübeck	Lokalavisen Sydkysten	2670 Greve
Zweckverband Ostholstein	23669 Timmendorfer Strand	Lolland Falsters Stiftmuseum	4930 Maribo
3F Fakse	4640 Fakse	Lolland Kommune	4930 Maribo
3F Holbæk-Odsherred	4300 Holbæk	Lolland-Falsters Folketidende	4800 Nykøbing Falster

3F Kalundborg	4400 Kalundborg	Lollands Posten	4930 Maribo
3F Køge Bugt	4600 Køge	Lørdagsavisen	4600 Køge
3F Midtjylland	4930 Maribo	Maribo Gymnasium	4930 Maribo
3F Midtsjælland	4100 Ringsted	Maribo Turistbureau	4930 Maribo
3F Næstved	4700 Næstved	Marielyst Turistinformation	4873 Væggerløse
3F Nykøbing Falster	4800 Nykøbing Falster	Middelaldercentret	4800 Nykøbing Falster
3F Region Sjælland	4100 Ringsted	Middelaldercentret	4800 Nykøbing Falster
3F Roskilde Egnen	4000 Roskilde	Midtsjællands Erhvervs- og Turistcenter	4100 Ringsted
3F Slagelse	4200 Slagelse	Midtsjællands Folkeblad	4330 Tølløse
3F Storebælt	4220 Korsør	Miljøcenter Roskilde	4000 Roskilde
3F Vestjylland	4900 Nakskov	Møn Produktionsskole	4780 Stege
AC Roskilde	4000 Roskilde	Møns Museum	4780 Stege
AC Storstrøm	4900 Nakskov	Møns Tidende	4780 Stege
AC Vestsjælland	4400 Kalundborg	Møns Turistbureau	4780 Stege
AF Vestsjælland	4300 Holbæk	MultiCenter Syd	4800 Nykøbing Falster
AF-Køge	4600 Køge	Museet Falsters Minder	4800 Nykøbing Falster
AF-Næstved	4700 Næstved	Museet for Holbæk og omegn	4300 Holbæk
AF-Nakskov	4900 Nakskov	Museet ved Trelleborg	4200 Slagelse
AF-Ringsted	4100 Ringsted	Musicon Valley	4000 Roskilde
AF-Roskilde	4000 Roskilde	Musikhuset Gimle	4000 Roskilde
AF-Slagelse	4200 Slagelse	Næggaard Agerbrugsskole	4850 Stubbekøbing
AF-Storstrøm	4760 Vordingborg	Næstved Gymnasium og HF	4700 Næstved
AF-Sydsjælland	4760 Vordingborg	Næstved Kommune	4700 Næstved
AMU Center Vest- og Sydsjælland	4000 Roskilde	Næstved Museum	4700 Næstved
Asterions Hus	4440 Mørkøv	Næstved Produktionsskole	4700 Næstved
Base 4000 Roskilde Produktionsskole	4000 Roskilde	Næstved Tidende	4700 Næstved
Beskæftigelsesregion Hovedstaden & Sjælland	4000 Roskilde	Næstved-Bladet	4700 Næstved
Beskæftigelsesregion Hovedstaden & Sjælland	4000 Roskilde	Næstved-Egnens Erhvervskontor	4700 Næstved
Borup Turistkontor	4140 Borup	Nakskov Gymnasium	4900 Nakskov
Bramsnæs Erhvervsforening	4060 Kirke Såby	Nakskov Produktionshøjskole	4900 Nakskov

Bramsnæs Museum	4070 Kirke Hyllinge	Nakskov Turistbureau	4900 Nakskov
Cantabile 2	4760 Vordingborg	Naturparkprojekt Åmosen	4000 Roskilde
Center for Job- og Erhvervsservice	2670 Greve	Naturskolen	4000 Roskilde
CEUS	4800 Nykøbing Falster	NOAH	2200 København N
CVU Sjælland	4300 Holbæk	Nordvestsjælland Landbocenter	4450 Jyderup
CVU Sjælland Ankerhus Seminarium	4180 Sorø	Nykøbing F. Centralbibliotek	4800 Nykøbing Falster
CVU Sjælland Haslev Seminarium	4690 Haslev	Nykøbing Falster Turistinformation	4800 Nykøbing Falster
CVU Sjælland Hindholm Socialpædagogiske Seminarium	4250 Fuglebjerg	Nykøbing Katedralskole	4800 Nykøbing Falster
CVU Sjælland Holbæk Seminarium	4300 Holbæk	Nysted Turistinformation	4880 Nysted
CVU Sjælland Roskilde Pædagogseminarium	4000 Roskilde	Odsherred Erhvervsråd	4573 Højby Sjælland
CVU Sjælland Slagelse Pædagogseminarium Nord	4300 Holbæk	Odsherred Gymnasium	4550 Asnæs
CVU Sjælland Slagelse Pædagogseminarium Syd	4200 Slagelse	Odsherred Kommune	4573 Højby
CVU Sjælland Sygeplejeskolen i Roskilde	4000 Roskilde	Odsherred Teater	4500 Nykøbing Sjælland
CVU Sjælland Sygeplejeskolen i Slagelse	4200 Slagelse	Odsherreds Kunstmuseum	4550 Asnæs
CVU Syd	4760 Vordingborg	Odsherreds Turistbureau	4500 Nykøbing Sjælland
CVU Syd	4800 Nykøbing Falster	Østdansk Turisme	4800 Nykøbing Falster
CVU Syd		Østsjællands Miljø og Energikontor	4600 Køge
CVU Syd	4700 Næstved	Østsjællands Museum	4660 Store Heddinge
CVU Syd Læreruddannelsen	4760 Vordingborg	Pensionist-Højskolen Marielyst	4873 Væggerløse
CVU Syd Sygeplejerskeuddannelsen	4700 Næstved	Præstø avis	4720 Præstø
CVU Syd Sygeplejerskeuddannelsen	4800 Nykøbing Falster	Præstø Turistinformation	4720 Præstø
Dagbladet Køge	4600 Køge	Produktionsskolen Maglehøj	4340 Tølløse
Dagbladet Ringsted	4100 Ringsted	Produktionsskolen Ø-Frugt	4990 Sakskøbing
Dagbladet Roskilde	4000 Roskilde	Radio SLR	4700 Næstved
Dagbladet Stevns	4660 Store Heddinge	Radio Sydhavsøerne	4800 Nykøbing Falster
Danmarks Jægerforbund	4600 Køge	Radio Valde	4760 Vordingborg
Danmarks JordbrugsForskning	4200 Slagelse	REUR og Erhvervsservicecenter	4000 Roskilde
Danmarks Sportsfiskerforbund	4800 Nykøbing Falster	Reventlov Museet	4943 Torrig L.

Danmarks Sportsfiskerforbund	2690 Karlslunde	Ringsted Kommune	4100 Ringsted
Dansk Arbejdsgiverforening	4040 Jyllinge	Ringsted Museum og Mølle	4100 Ringsted
Dansk Arbejdsgiverforening	1552 København V	Ringsted Produktionshøjskole	4100 Ringsted
Dansk Arbejdsgiverforening	4760 Vordingborg	Risø	4000 Roskilde
Dansk Arbejdsgiverforening	1787 København V	Risø Bibliotek	4000 Roskilde
Dansk Idræts Forbund	4750 Lundby	Rørvig Folkehøjskole	4581 Rørvig
Dansk Industri Lolland-Falser	1787 København V	Roskilde Bibliotek	4000 Roskilde
Dansk Industri Roskilde	4000 Roskilde	Roskilde Daghøjskole	4000 Roskilde
Dansk Industri Sydsjælland	1787 København V	Roskilde Domkirke	4000 Roskilde
Dansk Industri Vestsjælland	4550 Asnæs	Roskilde Festival	4000 Roskilde
Dansk Landbrugs Kommunenetværk	1620 København V	Roskilde Gymnasium	4000 Roskilde
Dansk Metal	1780 København V	Roskilde Handelsskole	4000 Roskilde
Dansk Naturfredningsforening	2100 København Ø	Roskilde Katedralskole	4000 Roskilde
Dansk Ornitologisk Forening	1620 København V	Roskilde Kommune	4000 Roskilde
Dansk Sygeplejeråd Roskilde	4000 Roskilde	Roskilde Mediecenter	4000 Roskilde
Dansk Sygeplejeråd Storstrøm	4800 Nykøbing Falster	Roskilde Museum	4000 Roskilde
Dansk Sygeplejeråd Vestsjælland	4300 Holbæk	Roskilde Museum Købmandsgård	4000 Roskilde
Danske Regioner	2100 København Ø	Roskilde Tekniske Skole	4000 Roskilde
De Danske Landboforeninger	1620 København V	Roskilde Univeristetscenter	4000 Roskilde
Den Rytmske Højskole	4560 Vig	Roskilde Universitetscenter	4000 Roskilde
Den Rytmske Højskole	4560 Vig	Roskilde-Egnens Turistforening	4000 Roskilde
Det Historiske Landskab	4000 Roskilde	RUC Bibliotek	4000 Roskilde
Det Regionale Beskæftigelsesråd	4000 Roskilde	Sakskøbing Turistbureau	4990 Sakskøbing
DR Regionalen	4700 Næstved	SALA	4653 Karise
Egnshistorisk Samling i Lejre	4320 Lejre	Sammenslutningen af Danske Småøer	5900 Rudkøbing
Egnsteatret Masken	4800 Nykøbing Falster	Sekretariatet for Vækstforum	4180 Sorø
Erhvervs- og Turistforeningen Nr. Alslev	4840 Nørre Alslev	Selandia - CEU	4200 Slagelse
Erhvervs- og Videncenter Vestsjælland	4200 Slagelse	Sjællands ErhvervsCenter	4760 Vordingborg
Erhvervs Service Centret Roskilde	2670 Greve	Skælskør Bymuseum	4230 Skælskør
Erhvervsakademi Storstrøm	4900 Nakskov	Skælskør Turisme	4230 Skælskør
Erhvervsakademi Vestsjælland	4200 Slagelse	Slagelse - Hashøj - Høng Turistbureau	4200 Slagelse
Erhvervsråd Lolland-Falster	4960 Holeby	Slagelse Bymuseum	4200 Slagelse

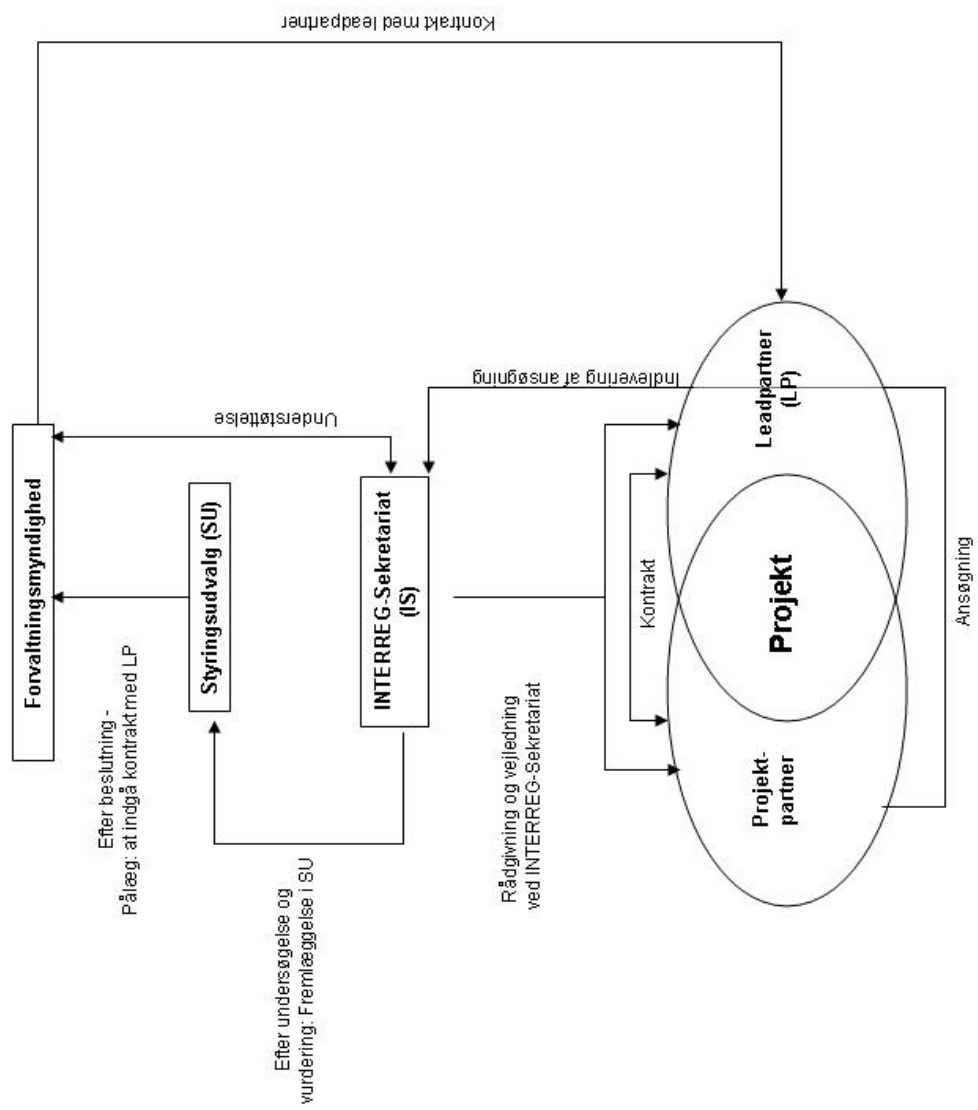
ErhvervsService Centret Vestsjælland	4300 Holbæk	Slagelse Centralbibliotek	4200 Slagelse
Erhvervsservice Centret i Roskilde	2670 Greve	Slagelse Gymnasium og HF kursus	4200 Slagelse
Erhvervsskole	4200 Slagelse	Slagelse Kommune	4200 Slagelse
EUC Lolland	4900 Nakskov	Slagelse Produktionsskole	4200 Slagelse
EUC Lolland - Maribo	4930 Maribo	Social- og Sundhedsskolen i Greve	2670 Greve
EUC Nordvestsjælland	4400 Kalundborg	Social- og Sundhedsskolen Vestsjælland	4100 Ringsted
EUC Nordvestsjælland	4300 Holbæk	Social- og Sundhedsskolen Vestsjælland	4293 Dianalund
EUC Ringsted	4100 Ringsted	Social- og Sundhedsskolen Vestsjælland	4300 Holbæk
EUC Sjælland	4700 Næstved	Social- og Sundhedsskolen i Næstved	4700 Næstved
Extra Posten	4900 Nakskov	Social- og Sundhedsskolen i Nykøbing F.	4800 Nykøbing Falster
Fakse Kommune	4690 Haslev	Solrød Gymnasium	2680 Solrød Strand
Faksekystens Turistbureau	4654 Fakse Ladeplads	Solrød Kommune	2680 Solrød Strand
Falsters Skovdistrikt	4800 Nykøbing Falster	Søndagsavisen/1	2630 Taastrup
Faxe Bugten	4640 Fakse	Sorø Akademis Skole	4180 Sorø
Faxe Erhvervsråd	4690 Haslev	Sorø Kommune	4180 Sorø
Femern Bælt Forum	4960 Holeby	Sorøegnens Erhvervs- og Turistkontor	4180 Sorø
Femern Bælt Forum	4960 Holeby	Stars	4760 Vordingborg
Fjordmuseet	4040 Jyllinge	Stenhus Gymnasium og HF	4300 Holbæk
Flakkebjerg	4200 Slagelse	Stevns Kommune	4652 Hårlev
FOA Holbæk	4000 Roskilde	Stevns Turistbureau	4673 Rødvig-Stevns
FOA Køge	4600 Køge	Stevnsbladet	4660 Store Heddinge
FOA Næstved	4700 Næstved	Stiftsøvrighed over Lolland-Falsters Stift	4800 Nykøbing Falster
FOA Nordvestsjælland	4550 Asnæs	Stiftsøvrighed over Roskilde Stift	4000 Roskilde
FOA Nordvestsjælland	4400 Kalundborg	Storstrom.info	4800 Nykøbing Falster
FOA Nykøbing Falster	4800 Nykøbing Falster	Storstrøms Kammerensemble	4891 Toreby
FOA Østlolland	4930 Maribo	Storstrøms Konserveringscenter	4700 Næstved
FOA Ringsted	4100 Ringsted	Storstrøms Kunstmuseum	4930 Maribo
FOA Roskilde	4000 Roskilde	Stubbekøbing Turistinformatio	4850 Stubbekøbing
FOA Slagelse	4200 Slagelse	Svinninge Produktionsskole	4520 Svinninge
FOA Vestlolland	4900 Nakskov	Sydsjællands Museum	4760 Vordingborg

Forskerparken CAT	4000 Roskilde	Syd-Tek	4960 Holeby
Forskerparken CAT	4000 Roskilde	Sydvestsjælland Museum	4180 Sorø
Forskningscenter Risø	4000 Roskilde	Tadre Møllegård og Naturcenter	4330 Hvalsø
Friluftsrådet	2450 København SV	Team Møn	4780 Stege
FTF Hovedorganisation	1010 København K	Teatret Fair Play	4300 Holbæk
FTF Vestsjællands Amt	4300 Holbæk	Teatret Vandrefalken	4400 Kalundborg
Gedser Turistinformation	4874 Gedser	The Future Academy	4000 Roskilde
Gerlev Idræts højskole	4200 Slagelse	Tornved Turistinformation	4450 Jyderup
Glumsø Ugeblad	4171 Glumsø	Trafikselskab Sjælland	2500 Valby
Greve Gymnasium	2670 Greve	Turist og Erhvervsbureau Rødby	4970 Rødby
Greve Kommune	2670 Greve	TV Nykøbing	4800 Nykøbing Falster
Greve Museum	2670 Greve	TV2 Øst	4760 Vordingborg
Grønnegade Kaserne	4700 Næstved	Ubberup Højskole	4400 Kalundborg
Grønt Center	4960 Holeby	Uddannelsescentret i Roskilde - Slagteriskolen	4000 Roskilde
Guldborgsund Kommune	4800 Nykøbing Falster	Uddannelsescentret VIFFOS	4000 Roskilde
Handelshøjskolecentret	4200 Slagelse	Udviklingsråd Lolland-Falster	4960 Holeby
Handelshøjskolecentret	4200 Slagelse	Ugeavisen	4800 Nykøbing Falster
Handelshøjskolecentret	4200 Slagelse	Ugebladet for Møn	4780 Stege
Handelsskolen Sjælland Syd	4700 Næstved	Vallekilde Højskole	4534 Hørve
Handelsskolen Sjælland Syd	4760 Vordingborg	Vallø Slot og Slotshave	4600 Køge
Håndværksrådet	2300 København S	Vestsjællands Arbejdende Kunstværksteder	4450 Jyderup
Haslev Gymnasium og HF	4690 Haslev	Vestsjællands Kunstmuseum	4180 Sorø
Haslev Museum	4690 Haslev	Vikingskibsmuseet	4000 Roskilde
Haslev Produktionsskole	4690 Haslev	Vikingskibsmuseet	4200 Slagelse
Haslev Udvidede Højskole	4690 Haslev	Vordingborg Dagblad	4760 Vordingborg
Heden-Midtsjællands Avis	4140 Borup	Vordingborg Erhverv- og Turistkontor	4760 Vordingborg
Herlufsholm Skole	4700 Næstved	Vordingborg Gymnasium og HF	4760 Vordingborg
Himmelev Gymnasium	4000 Roskilde	Vordingborg Kommune	4760 Vordingborg
HK-Centrum	4600 Køge	Vordingborg Produktionsskole	4760 Vordingborg
HK-Næstved	4700 Næstved	VUC Roskilde	2670 Greve

HK-Sjælland	4000 Roskilde	VUC Roskilde	4600 Køge
HK-Storstrøm	4800 Nykøbing Falster	VUC Roskilde	4000 Roskilde
HK-Vestsjælland	4200 Slagelse	VUC Storstrøm	4800 Nykøbing Falster
Højelse Sognearkiv	4623 Lille Skensved	VUC Storstrøm	4640 Fakse
Holbæk Kommune	4300 Holbæk	VUC Storstrøm	4930 Maribo
Holbæk Stadsarkiv	4300 Holbæk	VUC Storstrøm	4900 Nakskov
Holbæk Teater	4300 Holbæk	VUC Storstrøm	4700 Næstved
HolbækRegionens Erhvervsråd	4300 Holbæk	VUC Storstrøm	4760 Vordingborg
Holberg Teatret	4400 Kalundborg	VUC Vestsjælland Nord	4300 Holbæk
Høng Gymnasium og HF kursus	4270 Høng	VUC Vestsjælland Nord	4400 Kalundborg
HORESTA	1900 Frederiksberg	VUC Vestsjælland Nord	4500 Nykøbing Sjælland
HTS Arbejdsgiverforeningen	2100 København Ø	VUC Vestsjælland Syd	4200 Slagelse
HTS Vestsjælland	4220 Korsør	VUC Vestsjælland Syd	4100 Ringsted
		VUC Vestsjælland Syd	4220 Korsør

Bilag 4

Ansøgningsproces „Fehmarnbeltregion“

Pengestrøm „Fehmarnbeltregion“

